

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ

GELECEK PLANLAMA PSİKOEĞİTİM PROGRAMI

ANKARA - 2021

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ GELECEK HAZIRLIĞI PSİKOEĞİTİM PROGRAMI

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Mehmet Nezir GÜL

EDİTÖRLER

Doç. Dr. Oğuzhan KIRDÖK

M. Ramazan BARIN

YAZARLAR

Doç. Dr. Oğuzhan KIRDÖK

Dr. Serdar ÖZMEN

Uzm. Ferit TOPRAK

Dr. Ozan KORKMAZ

Uzm. Rahşan ONAT

Uzm. Seyit KARABURCAK

Uzm. Gönül SELEN

Uzm. Volkan TATAR

Uzm. Muhsin BAKAN

Atilla KARAGÖZ

GENEL YAYIN NO

7730

TANITICI YAYINLAR DİZİ NO

1738

ISBN

978-975-11-5861-1

BASKI

Afşar Medya Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	5
Editörlerden.....	6
Giriş.....	7
Programın Temel Yaklaşımı ve İlkeleri.....	11
Programın Genel Amaçları.....	12
Programın Yapısı.....	13
Yeterlik ve Kazanımlar.....	14
Etkinlikler.....	18
Değerlendirme.....	21
Programın Uygulanması.....	21
Programın Değerlendirilmesi.....	21
1. Oturum.....	22
Mesleki Yönelimim	22
Meslek Deneme Kabini	34
2. Oturum.....	47
Karar Merdivenim.....	47
Koridorun Sonu.....	59
3. Oturum.....	67
Doğru Bildiğim Yanlışlarım.....	67
Kendi Yolum.....	77
4. Oturum.....	85
Köşe Bucak Meslekler.....	85
Etkiliyim.....	101
Ekler.....	106

ÖN SÖZ

Bireyin yaşam içindeki konumu, doyum sağlaması ve yaşamını anlamlandırması önemli ölçüde yapmış olduğu iş ve seçmiş olduğu meslek ile yakından ilişkilidir. Bilginin hızla artması, küreselleşme, toplum ve birey yaşamında görülen dönüşümler, seçeneklerin fazlalaşması ve karar verme süreçlerinin zorlaşması gibi nedenlerden dolayı mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı hizmetlerine duyulan ihtiyaç her geçen gün daha fazla artmaktadır. Eğitim kurumlarında rehber öğretmen/ psikolojik danışmanlardan beklenen en önemli işlevlerden biri de öğrencilerin geleceğe yönelik seçimler yapma, kararlar alma ve geleceğe hazırlanmalarına yardımcı olmaktır.

Öğrencilerin geleceğe hazırlanmaları sürecinde gelişimlerini bütüncül bir bakış açısı ile desteklemek ve ihtiyaç duydukları eğitim imkânlarını onlara sunmak, geleceğe yönelik daha sağlıklı kararlar almalarını sağlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Eğitim sürecinde geleceğe ilişkin kararlar alma noktasında yalnızca sorun yaşayan öğrencilerin değil, gelişimsel bir bakış açısıyla tüm öğrencilerin kariyer gelişimlerinin desteklenmesi gerekmektedir. Bununla birlikte özel yetenekli öğrencilerin çoklu potansiyele ve farklı yeteneklere sahip olmaları, çok yönlü olmalarından dolayı ilgilerinin yaygın olması, aile, arkadaş ve yakın çevresinin kendilerinden yüksek beklentiler içerisinde olmaları nedeniyle kariyer gelişimlerinin desteklenmesi noktasında normal gelişim gösteren öğrencilerden daha farklı ihtiyaçlara sahiptirler. Bu açıdan değerlendirildiğinde bilim ve sanat merkezlerinde eğitim alan özel yetenekli öğrencilerimizin kariyer gelişimlerinin desteklenmesi büyük önem taşımaktadır.

Bilim ve sanat merkezlerine devam eden özel yetenekli öğrencilerimizin kariyer gelişimlerini desteklemek amacıyla ülkemizde ilk kez farklı gelişim düzeylerindeki öğrencilerimize yönelik, ardışık ve birbirini tamamlayıcı nitelikte kariyer rehberlik programları oluşturulmuştur. Programların hazırlanmasında kültürel yapımıza ve temel değerlerimize uygun içeriğin geliştirilmesine özen gösterilmiştir. Hazırlanan programların bilim ve sanat merkezlerinde görev yapan rehber öğretmen/psikolojik danışmanlarımıza ve özel yetenekli öğrencilerimize faydalı olmasını diler; programların hazırlanmasında emeği geçen akademisyenlerimize, uzmanlarımıza ve öğretmenlerimize teşekkür ederim.

Mehmet Nezir GÜL
Genel Müdür

EDİTÖRLERDEN

Özel yetenekli çocuklar, bir ülkenin gelişim potansiyelini oluşturan en önemli insan kaynaklarının başında gelir. Bu nedenle bu kaynağın potansiyelini gerçekleştirmeye yönelik olarak verilen eğitim yaşamsal bir sorumluluktur. Bu süreçte özel yetenekli öğrencilerin gelişimlerinin desteklenmesi Bilim ve Sanat Merkezlerinin kuruluş amaçlarından birini oluşturmaktadır.

Kendi özellikleri ve potansiyelleri doğrultusunda, başarılı ve doyumla yapacağı bir kariyere yönelik karar vermek her öğrenci gibi özel yetenekli çocuklar için de bir gelişim görevidir. Bilim ve sanat merkezlerine devam eden özel yetenekli öğrencilerimizin kariyer gelişimlerini destekleyerek onların potansiyellerine en uygun meslek seçimi yapmalarına yardımcı olmak amacıyla BİLSEM kariyer rehberlik programları oluşturulmuştur. Bu kapsamda bilim ve sanat merkezlerine devam eden ilkökul öğrencilerine yönelik olarak “*Gelecek Farkındalığı Kazandırma Psikoeğitim Programı*”, ortaokul öğrencilerine yönelik olarak “*Gelecek Hazırlığı Psikoeğitim Programı*” ve lise öğrencilerine yönelik olarak da “*Gelecek Planlama Psikoeğitim Programı*” hazırlanmıştır. Uygulama kolaylığı sağlaması amacıyla psikoeğitim programlarının her biri için öğrenci uygulama kitapçıkları da oluşturulmuştur. Gelişimsel rehberlik anlayışı doğrultusunda farklı öğretim kademelerindeki öğrencilerin kariyer gelişimlerini desteklemek amacıyla hazırlanan kariyer rehberlik programları ülkemizde hazırlanan ardışık ilk program olma özelliğini taşımaktadır. Ayrıca program, gelişimsel bir yaklaşımla öğrencilerin ilgi, yetenek, mesleki değer gibi mesleki karar özelliklerinin gelişimi yanında; azim, belirsizlikle başa çıkma, proaktif olma veya yılmazlık gibi mesleki gelişim ve yönelimi etkileyen kişilik özelliklerini de geliştirmeye yönelik bir içeriğe sahiptir. Bu açıdan değerlendirildiğinde rehberlik hizmetlerinin ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden yapılandırılması sürecine ve öğrencilerin kariyer yönlendirmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

BİLSEM öğrencileri için geliştirilen kariyer gelişimi psikoeğitim programları; akademisyenler, okullar, RAM’lar ve BİLSEM’lerde çalışan rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar ile Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünde görevli rehber öğretmen/psikolojik danışmanlardan oluşan ekibin özverili çalışmalarıyla oluşturulmuştur. Psikoeğitim programlarının oluşturulmasında emeği geçen ve yazar olarak yer alan her bir ekip üyesine teşekkür ederiz. Ayrıca programlarının hazırlanmasında uygun çalışma ortamı ve desteği sağlayan Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürü Sayın Mehmet Nezir GÜL’e, teşekkürlerimizi sunarız.

Doç. Dr. Oğuzhan KIRDÖK ve M. Ramazan BARIN

GİRİŞ

Bu program Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) proje üretimi-yönetimi programına devam eden ve lise 9-10. sınıfta öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin kariyer gelişimlerini desteklemek amacıyla hazırlanmıştır. Kariyer gelişimi yaşam boyu süren ve bireyin meslek de dâhil olmak üzere diğer yaşam rollerinin birbirini etkilemesini kapsayan bir süreci ifade etmektedir. Bireyin kariyeri, yaşamının hangi döneminde olduğundan bağımsız bir biçimde yaptığı etkinliklerin bütünüdür.

Sağlıklı insanın en önemli özelliklerinden birinin çalışmak ve üretmek olduğu birçok kuramcı tarafından dile getirilmiştir (Fromm, 1995; Adler, 2004). Bu bağlamda iş ve meslek sadece yaşam sürdürmek için gerekli ihtiyaçlarımızı karşılamaya yönelik yapılan bir durum değildir, aynı zamanda yaşam doyumu ve iyi oluş sağlamak için de gereklidir (Avşaroğlu, Deniz ve Kahraman, 2005). Çalışma yaşamından doyum sağlayabilmek için yapılan işin bireyin özelliklerine uygun olması ve bu işi yapmaktan hoşlanıyor olması büyük önem taşımaktadır. Geçen yüzyılın başından itibaren Parsons (1907) ile başlayan, meslek seçiminde önemli bir mekanizma olarak işleyen, bireyin kendini tanıması, seçenekleri tanıması ve akılcı karar vermeyi kapsayan model günümüzde de işlevselliğini korumaktadır. Parsons modeli olarak ifade edilen bu anlayış daha çok iş hayatının başlangıcında bireyin mevcut özellikleriyle mesleklerin gerekliliklerinin eşleştirilmesine dayanır.

Bununla birlikte günümüzde sadece bir meslek seçimi aşamasından çok, bir gelişim sürecine vurgu yapılmaktadır. Hatta meslek gelişimi yerine kariyer gelişimi anlayışının oluştuğu söylenebilir. Çünkü belli bir alana ait bilgi ve beceriyle yapılan sabit bir işi ifade eden meslek kavramı yerine daha kapsamlı bir kavram olan, bireyin yaşam boyu devam eden tüm uğraşlarıyla birlikte, yaşam rollerini, yaşam amaçlarını ve beklentilerini de ifade eden kariyer kavramı işlevsellik kazanmıştır. Bu nedenle de mesleki rehberlik *“bireyin meslek seçimine ve mesleki kararına yardım”* olarak ifade edilirken, kariyer psikolojik danışmanlığı *“yaşam boyu kariyer gelişimine yardım süreci”* olarak tanımlanmaktadır (Yeşilyaprak, 2013). Krumboltz’a (2009) göre bireyler sadece mevcut özelliklerine dayalı kararlar vermekle yetinmeyip sahip oldukları özellikleri (ilgi ve yeteneklerini) geliştirme ihtiyacındadırlar. Ayrıca kariyer gelişim hizmetlerinin hedefi, bireylerin sadece bir kariyer kararı vermek için değil aynı zamanda doyurucu bir kariyeri ve kişisel yaşamı başarabilmek için gerekli adımları atmayı öğrenmelerine yardım etmektir.

Özellikle okul sistemi içerisinde ele aldığımızda okul öncesi eğitimle başlayıp lise sonuna kadar devam eden süreçte öğrencilerin ilgi, yetenek, mesleki değer

veya kişilik özelliklerini geliştirmelerine yardım için yeterince zaman ve fırsat olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin gelişim dönemi özellikleri ile birlikte, sosyoekonomik, çevresel ve bireysel faktörler dikkate alınarak onların kariyer gelişimi en üst düzeyde desteklenebilir.

Özel yetenekli öğrenciler, bireysel özellikleri nedeniyle diğer gelişimsel alanlarında olduğu gibi kariyer gelişimi alanında da akranlarından bazı farklılıklar gösterirler. Örneğin bu öğrenciler erken bilişsel olgunlaşmaları nedeniyle daha erken bir kariyer farkındalığına sahip olabilirler. Bununla birlikte aynı anda farklı yeteneklere sahip olmaları ve çok yönlülükleri nedeniyle birden fazla konuya ilgi göstermeleri, mesleki yönelimde daha fazla karmaşa yaşamalarına neden olabilir. Bu öğrenciler aileleri, akranları hatta genel olarak toplumun kendilerinden yüksek beklentileri karşısında duygusal sorunlar yaşamaları da karşılaşılan durumlardandır (Achter ve Lubinski, 2005, Robinson vd., 2007, Stewart, 1999, Ogurlu vd., 2015). Araştırmalar özel yetenekli öğrencilerin daha yüksek pozitif planlama becerisine sahip olmakla birlikte (Güleç, Karaburçak, Tatar ve Akalan, 2020), bu öğrencilerin olası tüm kariyer seçeneklerini ele almadan çok daha erken yıllarda kariyer seçeneklerini daralttıkları, sadece statüsü ve geliri yüksek mesleklere odaklandıkları, çevrelerinin bu yöndeki baskılarına karşı uygun baş etme yöntemleri geliştiremediklerini de göstermektedir (Greene, 2003, Grothaus, McAuliffe ve Craigen, 2012, Sürücü, Konaş ve Bacanlı, 2015, Özcan, 2017).

Kariyer gelişim süreci doğası gereği gelecek yönelimlidir. Bu geleceğin farkında olan bireyler gelecekteki bir zamanda sahip olacağı meslek ve kariyer için adım adım planlama yaparlar. Böylece süreç içerisinde geleceğe hazırlanır ve sadece bir kez değil birçok kez kararlar vererek, planını uygulamaya başlarlar. Bu nedenle kariyer gelişimine yönelik rehberlik hizmetleri öncelikle gelecek farkındalığını amaç edinmeli, sonrasında da geleceğe hazırlık ve gelecek planlanmaya odaklanmalıdır. Günümüz dünyasında teknolojik gelişmeler, beraberinde hızlı bir sosyal değişime yol açmıştır. Bu durum özellikle iş dünyasında hızlı bir dönüşüm yaratarak iş gücü piyasasını gelecek yönelimli kariyer belirleme ve planlama açısından belirsizliğe sürüklemiştir. Bu nedenle kariyer gelişim hizmetlerinde öğrencilerin belirli özelliklerini ölçüp ona göre mesleğe yönlendirmek yerine öğrencileri değişken iş dünyasına yönelik bir kariyer hazırlığı yapmaları daha yerinde olacaktır. Bu konuda Mitchell, Levin ve Krumboltz (1999) beş önemli beceri tanımlarken (merak, azim, esneklik, iyimserlik ve risk alma), Savickas (1997) benzer bir gerekçeyle kariyer uyum yetenekleri olarak tanımladığı dört beceri (ilgi, merak, sorumluluk ve güven) gelişiminden bahsetmektedir. Kariyer psikolojik danışmanlığında karar verme becerilerinin yanında bu becerilerin de gelişimine yönelik çalışmalar yapılması kariyer gelişimi açısından önem arz etmektedir.

Benzer bir şekilde Super yaşam boyu gelişim kuramında sağlıklı bir gelişim için dört kariyer gelişim görevi tanımlamıştır. Birinci mesleki gelişim görevi olan

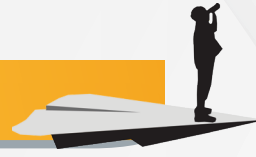

“gelecekle ilgilenmek”, çocuğun gelecekteki yaşantısında bir meslek elemanı olarak çalışması gerektiğinin farkında olması ve bunun istediği yönde gerçekleşmesi için çaba göstermesi anlamına gelmektedir. Çocuğun gelecekle ilgili iyimser olması ve planlama yapması bu gelişim görevinin başarı ölçütü olarak ifade edilebilir. Çocuğun bir geleceği olduğunu fark etmesi ve bu geleceğin istediği gibi olması için çaba harcaması, sonraki görevler için de önemli bir başlangıç görevidir. Ancak günümüzde çocukların önemli bir bölümü geleceğe yönelik kayıtsızlık içerisinde olduklarından doğal motivasyonları olan merak ve araştırma davranışı daha çok sanal oyunlara ve şu ana odaklanma eğilimindedir. Bu durumda gelecek zaman yönelimi olarak da tanımlanan zaman perspektifi ve hazzı erteleme becerileri için önleyici bir etki yaratmaktadır. Bu becerilerin gelişimdeki sorunlar daha sonra amaç belirleme, planlama ve kararlı davranış gösterme becerilerin gelişimini de olumsuz olarak etkilemektedir.

İkinci mesleki gelişim görevi, “*kendi yaşamı üzerinde kişisel denetim*” ise çocuğun yaşamında olanlarının kendi sorumluluğunda olduğunu, ulaşmak istediği hedeflere ancak kendi çabasıyla ulaşabileceğinin farkında olmasıdır. Bireyin proaktif olması, karar verme strateji ve yeterliliklerine sahip olması görevi gerçekleştirmede başarı ölçütlerindendir. Maalesef araştırmalar ülkemizdeki bireylerin daha çok dış kontrol odaklı olduğunu göstermekte (Kırdök ve Harman, 2018), kader ve şansa inanma iç kontrolden daha fazla görülmektedir (Şahin ve ark. 2015). Lisede dahi öğrenciler mesleğe yönelik kontrollerinin kendilerinin dışında olduğunu düşünmektedirler (Oksal ve Sadioğlu, 2009). Hâlbuki sağlıklı bir kariyer gelişimi için bireyin proaktif olması, sorumluluğu başkasına yüklemekten karar verme yeterliğine sahip olması gerekmektedir. Çocuklara erken dönemden itibaren evde ve okulda sorumluluklar verilmesi, aldığı bir kararın ve yaptığı davranışların olumlu veya olumsuz sonucuna (zarar vermemek kaydıyla) yaşamasına izin verilmesi bu görevin kazanılmasında yardımcı olacaktır.

Üçüncü görev olan “*okul ve çalışma yaşamında başarılı olmanın önemini fark etme*” gelişim görevini gerçekleştirmiş olan öğrenciler, derslerde öğrendikleri bilgilerin ve elde ettikleri başarıların, gelecekte çalışma yaşantı ve başarılarını etkileyeceğinin farkında olacaklardır. Öğrenciler çoğunlukla okul ve çalışma yaşamı arasındaki bağlantıyı fark etmeden, biraz da gelecek zaman yöneliminin eksikliğinden de kaynaklı olarak sadece bulunduğu sınıfı geçmenin telaşı içerisinde olmaktadır. Öğrenciler akademik başarılarının ve öğrendikleri bilgilerin çalışma dünyası ile ilişkisini tam olarak kurmakta zorluk yaşamaktadırlar. Ayrıca öz yeterlik açısından gerek okul gerekse çalışma yaşamında başarıya olan inanç noktasında da desteğe ihtiyaç duymaktadırlar.

Son gelişim görevi olan okul ve iş dünyasına yönelik olumlu tutum ve çalışma alışkanlıkları kazanmayı gerçekleştiren öğrenciler, okul ve iş dünyasını bir zorunluluk

değil yaşamın olumlu bir parçası olarak görerek zevkle görev ve sorumluluklarını yerine getirmeye isteklidirler. Bu gelişim görevinin başarı ölçütü, düzenli ve sabırla çalışabilmek, zevki erteleyebilmek, bir işi bitirebilmek için planlama yapmak sayılabilir. Çocuklar erken yaştan itibaren çalışmayı bir zorunluluk değil yaşamın bir parçası olarak görmeye başlamalı, okul ve daha sonra iş yaşamındaki görev ve sorumluluklarını yerine getirmeye istekli olmalıdır. Bir görev verildiğinde azimli ve kararlı bir şekilde gerektiğinde zevki erteleyerek, planlı bir şekilde yerine getirebilmelidirler. Günümüzde çocukların hatta gençlerin bir zorlukla karşılaştıklarında daha kolay pes etme eğilimleri olduğu ifade edilebilir. Bu süreçte öğrencilerin daha çok iç disiplin sağlayamaya ihtiyaçları vardır (Gordon, 2000).

Daha önce işlevselliğini koruduğunu ifade ettiğimiz Parsons Modeli bağlamında yapılan kariyer çalışmalarının sadece ortaokul ve lisenin son sınıflarında bir üst eğitim kurumuna ve programa yönelik tercih rehberliği süreci ile sınırlandırmak yerine bir kariyer gelişim hizmeti olarak tüm sınıf düzeylerine yayılması öğrencilerin kariyer gelişimlerinin desteklenmesi açısından önem taşımaktadır. Öğrencilerin hem nitel hem de nicel değerlendirme araçları kullanılarak kendilerini tanımaları yönünde fırsatlar oluşturmak ve olası kariyer seçenekleri hakkında bilgi sağlamak eksik ve yetersiz bilgilerden kaynaklanan yanlış yönelimini ve erken seçenek daraltmasını azaltacaktır.

Mesleki karar vermenin önemli bir basamağı olan seçeneklerin farkındalığı sadece birkaç üniversite programı ve meslek hakkında bilgi verilmesi ile sınırlı bir hizmet olarak nitelendirilemez. Mesleklerin sayısal, sözel ve eşit ağırlık şeklinde gruplandırmadan çıkarıp yapılan işin özelliklerini ve gereklerini dikkate alan sınıflandırmalar çerçevesinde tanıtılması bu sınırlılığı azaltmanın bir yolu olarak değerlendirilebilir. Özellikle BİLSEM öğrencilerinin farklı meslek alanlarına ilişkin bilgiye ulaşmaları ile birlikte projeler, burslar, başvuru süreçleri gibi yol gösterici bilgileri elde etmeleri sağlıklı bir kariyer gelişimi ve yönelimi için önemli bir gereklilik olarak nitelendirilebilir.

Mesleki karar verme sürecinin önemli bir aşaması da öğrencilerin kendi özellikleri ile mesleğin gerektirdiği niteliklerin eşlenmesi sonucu bir kararın oluşmasıdır. Burada bireyin kendi özelliklerini tanıması ve seçenekler hakkında bilgi sahibi olması kadar karar verme süreç ve basamaklarını da bilmesi önem taşımaktadır. Öğrencilerin temel karar basamakları olan durum farkındalığı, seçeneklerin belirlenmesi, olası alternatifler, seçeneklerin değerlendirilmesi ve uygulamaya geçiş becerilerin içselleştirmesine yönelik uygulamalar kariyer gelişimlerinin desteklenmesi açısından önemli faydalar sağlayacaktır. Ayrıca sağlıklı kariyer kararı vermede önemli bir engel teşkil eden bilişsel kalıp yargılar ve kestirmeleri önlemek amacıyla bireyin kariyer kararını etkileyen kişisel, sosyal ve bilişsel süreçler hakkında

bilgilendirilmesi ve bu etkileri mümkün olduğu ölçüde kontrol etmesine yönelik rehberlik hizmetleri de kariyer gelişimlerinin desteklenmesi açısından önemli bir unsur olarak değerlendirilebilir (Küçükay, 2018).

Özel yetenekli öğrencilerimizin gelişimsel bir yaklaşımla kariyer benliğinin, seçenek farkındalığının ve karar verme yetkinliğinin desteklenmesi kariyer gelişimlerinin desteklenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca öğrencilerimizin öz yeterlik, öz düzenleme, proaktiflik, psikolojik sağlamlık, öğrenme çevikliği gibi kişisel yetkinliklerin de gelişimine destek olunması, kariyer gelişim sürecinin sonraki aşamaları açısından bireyin kişisel güç kaynakları olacaktır.

Programın Temel Yaklaşımı ve İlkeleri

Programın temel yaklaşımını Parsons'un kendini tanıma, seçenekleri tanıma ve karar verme olarak kısaca ifade edilen üç aşamalı mesleki rehberlik modeli oluşturmaktadır. Bu modelin işlevselliğini arttırmak amacıyla program Super'in benlik gelişim modeli ve Savicas'ın kariyer yapılandırma kuramı çerçevesinde zenginleştirilmiştir. Ayrıca etkinlik süreci içerisinde kazanımların elde edilmesine yönelik olarak Holland tipolojisi, öyküsel yaklaşım ve diğer postmodern yaklaşımların nitel uygulamalarından da yararlanılmıştır.

Parsons modelinin birinci aşaması olan kendini tanıma basamağı, sadece belli bir andaki bireyin özelliklerinin ortaya konulması ve değerlendirilmesinin ötesinde gelişimsel bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin kendini fark etme ve geliştirmesine yönelik kazanımlar belirlenerek, öğrencinin kendini bir mesleki karar açısından tanımlamasından önce potansiyeli doğrultusunda yetkinliklerini geliştirmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda kariyer gelişim sürecinde gerekli olan benlik gelişimini desteklemeye yönelik kazanımlar bu aşama içerisinde gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Parsons modelinin ikinci aşaması olan seçenekleri tanıma basamağı kapsamında öğrencilerin meslek alanlarını ve meslekleri tanımlarını sağlayıcı çalışmalar yer almaktadır. Ayrıca kariyer süreci ve süreçte karşılaşılabilecek olası durumlar ve basamaklar hakkında bilgilendirme çalışmaları da bu aşamada gerçekleştirilmiştir. Parsons modelinin üçüncü aşaması olan karar verme basamağında öğrencilerin karar verme beceri kazanımının yanında, öğrencilerin gerekli yetkinliklerini sağlayacak kişisel özelliklerine yönelik gelişimsel çalışmalara yer verilmiştir.

Gelişimsel rehberlik anlayışı doğrultusunda hazırlanan gelecek planlama psikoeğitim programının genel ilkeleri şu şekilde özetlenebilir:

1. Kariyer rehberliği çalışmaları eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde gelecek planlama psikoeğitim programı BİLSEM eğitim programlarının önemli bir parçasıdır.
2. Bütün öğrenciler saygın ve değerlidir. Gelecek planlama psikoeğitim programının uygulanmasında bütün öğrenciler kendine özgü, eşsiz ve değerli bir birey olarak görülür.
3. BİLSEM'lere devam eden bütün öğrencilerin gelecek planlama psikoeğitim programından yararlanma hakkı vardır.
4. Gelecek planlama psikoeğitim programı öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçları esas alınarak hazırlanmıştır.
5. Gelecek planlama psikoeğitim programı esnek ve dinamik bir yapıya sahiptir. İhtiyaçlar doğrultusunda programın öğelerinde değişiklikler yapılabilir ve program güncellenebilir.

Programın Genel Amaçları

Bu program BİLSEM'lerde destek eğitim programlarına devam eden öğrencilerin kariyer gelişimlerine yönelik temel ihtiyaçları esas alınarak hazırlanmıştır. Programın genel amacı öğrencilerin benlik ve mesleki gelişimlerini destekleyerek, onların potansiyellerine en uygun meslek seçimi yapmalarına yardımcı olmak ve üretken bireyler olarak kariyer yapılandırmalarını sağlamaktır.

Bu genel amaç doğrultusunda öğrencilerde aşağıdaki hedeflerin kazandırılması öngörülmektedir:

1. İlgi yetenek ve değerleri açısından kendisini tanımasını sağlamak.
2. Mesleki seçeneklerini fark etmesini sağlamak.
3. İlgi, yetenek, değer ve kişilik özelliklerine uygun olarak mesleki kararlar verebilecek olgunluğa ulaşmalarına destek olmak.

Programın Yapısı

BİLSEM gelecek planlama psikoeğitim programının tasarlanmasında kapsamlı rehberlik ve psikolojik danışma programları modeli esas alınmıştır. Programın sınıf rehberlik programında yer alan etkinlikler ile eş güdüm içerisinde yürütülmesi ve sınıf rehberlik programındaki kariyer gelişimi alanındaki kazanımları destekleyecek şekilde yapılandırılmasına ayrıca önem verilmiştir. Programın tasarlanması sürecinde öncelikli olarak öğrencilerin kariyer rehberliğine yönelik ihtiyaçları belirlenmeye çalışılmıştır. Daha sonra öğrencilere kazandırmak istediğimiz yeterlikler (hedef ve kazanımlar) tespit edilmiştir. Ardından belirlenen yeterliklerin hangi içerikte sunulacağı, içeriğin sunumunda hangi etkinliklerin kullanılacağı ve hedeflerin kazandırılıp kazandırılmadığının nasıl değerlendirileceği belirlenmiştir. BİLSEM gelecek planlama psikoeğitim programı öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçları doğrultusunda esnek bir yapıda tasarlanmıştır. Ayrıca bu program BİLSEM gelecek farkındalığı psikoeğitim programı ve BİLSEM gelecek hazırlığı psikoeğitim programı ile eş güdüm içerisinde hazırlanmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde BİLSEM gelecek planlama psikoeğitim programı BİLSEM kariyer rehberliği programının önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

YETERLİK VE KAZANIMLAR

BİLSEM gelecek planlama psikoeğitim programında öğrencilere kazandırılması amaçlanan yeterlikler “*Kariyer Benliği*, *Seçeneklerin Farkındalığı* ve *Karar Verme Yetkinliği*” olmak üzere üç temel düzeyi kapsayacak şekilde belirlenmiştir.

Şekil 1. BİLSEM Gelecek Planlama Psikoeğitim Programı Yeterlik Alanları

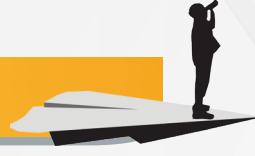
BİLSEM gelecek planlama psikoeğitim programının tasarlanması sürecinde öğrencilerin belirlenen yeterliklere ulaşmalarını sağlamak amacıyla elde etmeleri gereken kazanımlar tespit edilmiştir. Bu süreçte öğrencilerin içerisinde bulundukları gelişim döneminin özellikleri ve kariyer gelişimi ihtiyaçları temel alınmıştır. Belirlenen kazanımlar taksonomik olarak sıralanmıştır. Gelecek planlama psikoeğitim programı kazanımların düzenlenmesi sürecinde Wellman ve Moore tarafından geliştirilen taksonomi esas alınmıştır. Wellman ve Moore’un geliştirmiş olduğu taksonomi, “*Algılama*”, “*Kavrama*” ve “*Genelleme*” olmak üzere üç düzeyden oluşmaktadır (Wellman & Moore, 1975). BİLSEM gelecek planlama psikoeğitim programının yeterlik ve kazanımları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

BİLSEM Gelecek Planlama Psikoeğitim Programı Yeterlik ve Kazanımlar

YETERLİKLER	KAZANIMLAR
Kariyer Benliği	1. Mesleki değerleri fark eder. 2. İlgi, yetenek ve mesleki değerlerini belirtir. 3. İlgi, yetenek ve mesleki değerleriyle meslek özellikleri arasındaki ilişkiyi ifade eder. 4. Toplumsal mesleki değer yargılarını kariyer kararları üzerindeki etkisini değerlendirir.
Seçeneklerin Farkındalığı	1. Kariyer yönelimine uygun alan ve dallar hakkında bilgi toplar. 2. Kariyer yönelimiyle ilgili meslek alanlarına uygun üniversite programlarını inceler. 3. Kariyer karar sürecinde yardımcı olacak kişi ve kurumları tanır. 4. Seçmeyi düşündüğü mesleklerin iş ve çalışma koşullarını değerlendirir.
Karar Verme Yetkinliği	1. Karar verme stratejilerini fark eder. 2. Karar verme sürecindeki seçeneklerin avantaj ve dezavantajlarını karşılaştırır. 3. Karar verme sürecini etkileyen unsurları fark eder. 4. Karar verme sürecinin aşamalarını kavrar. 5. Eğitim fırsatlarını kariyer süreci bağlamında değerlendirir. 6. Kariyer planlama sürecinde karşılaştığı sorunlara çözümler üretir. 7. Karar verme sürecinde bilişsel karar hatalarını fark eder. 8. Karar verme sürecinde belirsizliklere karşı nasıl davranacağını fark eder. 9. Kariyer hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik nasıl motive olması gerektiğini kavrar.

YETERLİKLER	KAZANIMLAR
Karar Verme Yetkinliği	10. Mesleklerin toplum yaşamındaki önemini fark eder. 11. Çevresindeki iş ve meslek seçeneklerini kariyer yönelimi bağlamında değerlendirir. 12. Kariyer kararı sürecinde çevresindeki imkânları değerlendirir. 13. Sosyal çevrenin beklentilerinin olası kariyer kararına etkisini fark eder. 14. Meslekler hakkında bilinmesi gerekenleri fark eder. 15. Meslek seçeneklerini dijital platformlarda araştırır. 16. Kariyer yönelimiyle mesleki fırsatları bütünleştirir. 17. Alacağı eğitim kararı ile ilgili kariyer planlamasını değerlendirir. 18. Akademik başarının kariyer yönelimine olan etkisini değerlendirir. 19. Ders/alan/dal seçmenin kariyer sürecine etkisini fark eder. 20. Vereceği kararın olumlu/olumsuz sonuçlarını değerlendirir. 21. Kariyer planlama sürecinde kararlarının sorumluluğunu alır.

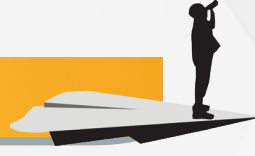
İÇERİK:

BİLSEM gelecek planlama psikoeğitim programının içeriği kazanımlara göre belirlenmiştir. İçeriğin düzenlenmesinde sarmal programlama yaklaşımı esas alınmıştır. Program içeriğinde yer alan konular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

BİLSEM Gelecek Planlama Psikoeğitim Programı Konuların Yeterlik Alanlarına Dağılımı

YETERLİKLER	KONULAR
KARİYER BENLİĞİ	İlgi, yetenek ve mesleki değer
SEÇENEKLERİN FARKINDALIĞI	Kariyer yolculuğunda meslekler
KARAR VERME YETKİNLİĞİ	Karar verme aşamaları Karar verme süreci Kariyer kararını etkileyen bireysel etmenler Kariyer kararını etkileyen çevresel etmenler Kariyer fırsatlarını keşfetme Karar sorumluluğunu geliştirme

ETKİNLİKLER:

BİLSEM gelecek planlama psikoeğitim programının yeterlik ve kazanımları için belirlenen içerikler etkinlikler yoluyla öğrencilere sunulacak şekilde tasarlanmıştır. Etkinliklerin belirlenen kazanımlara ve içeriğe uygun olmasına özen gösterilmiştir. Etkinliklerde tasarım açısından standardizasyonu sağlamak amacı ile 'Etkinlik Tasarım Formu' geliştirilmiştir. Tablo 3'te kariyer rehberlik programları etkinlik tasarım formu yer almaktadır.

Tablo 3.

Etkinlik Tasarım Formu

ETKİNLİK TASARIM FORMU				
Etkinlik No				
Etkinlik Adı				
Yeterlik				
Kazanımlar				
Süre				
Araç-Gereçler				
Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık				
Süreç (Uygulama Basamakları)				
Değerlendirme				

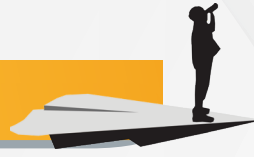

BİLSEM gelecek planlama psikoeğitim programında yer alan etkinliklerin yeterlik alanı, konu ve kazanımlara göre dağılımı Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4.

BİLSEM Gelecek Planlama Psikoeğitim Programı Etkinliklerin Yeterlik Alanları, Konu ve Kazanımlara Göre Dağılımı

OTURUM	ETKİNLİKLER	YETERLİK	KONU	KAZANIMLAR
1	1. Etkinlik	Kariyer Benliği	İlgi, Yetenek ve Mesleki Değerler	1. Mesleki değerleri fark eder. 2. İlgi, yetenek ve mesleki değerlerini belirtir. 3. İlgi, yetenek ve mesleki değerleriyle meslek özellikleri arasındaki ilişkiyi ifade eder. 4. Toplumsal mesleki değer yargılarını kariyer kararları üzerindeki etkisini değerlendirir.
	2. Etkinlik	Seçeneklerin Farkındalığı	Kariyer Yolculuğunda Meslekler	1. Kariyer yönelimine uygun alan ve dallar hakkında bilgi toplar. 2. Kariyer yönelimiyle ilgili meslek alanlarına uygun üniversite programlarını inceler. 3. Kariyer karar sürecinde yardımcı olacak kişi ve kurumları tanır. 4. Seçmeyi düşündüğü mesleklerin iş ve çalışma koşullarını değerlendirir.
2	1. Etkinlik	Karar Verme Yetkinliği	Karar Verme Aşamaları	1. Karar verme stratejilerini fark eder. 2. Karar verme sürecindeki seçeneklerin avantaj ve dezavantajlarını karşılaştırır. 3. Karar verme sürecini etkileyen unsurları fark eder. 4. Karar verme sürecinin aşamalarını kavrar.
	2. Etkinlik	Karar Verme Yetkinliği	Karar Verme Süreci	5. Eğitim fırsatlarını kariyer süreci bağlamında değerlendirir. 6. Kariyer planlama sürecinde karşılaştığı sorunlara çözümler üretir.

OTURUM	ETKİNLİKLER	YETERLİK	KONU	KAZANIMLAR
3	1. Etkinlik	Karar Verme Yetkinliği	Kariyer Kararını Etkileyen Bireysel Etmenler	7. Karar verme sürecinde bilişsel karar hatalarını fark eder. 8. Karar verme sürecinde belirsizliklere karşı nasıl davranacağını fark eder. 9. Kariyer hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik nasıl motive olması gerektiğini kavrar.
	2. Etkinlik	Karar Verme Yetkinliği	Kariyer Kararını Etkileyen Çevresel Etmenler	10. Mesleklerin toplum yaşamındaki önemini fark eder. 11. Çevresindeki iş ve meslek seçeneklerini kariyer yönelimi bağlamında değerlendirir. 12. Kariyer kararı sürecinde çevresindeki imkânları değerlendirir. 13. Sosyal çevrenin beklentilerinin olası kariyer kararına etkisini fark eder.
4	1. Etkinlik	Karar Verme Yetkinliği	Kariyer Fırsatlarını Keşfetme	14. Meslekler hakkında bilinmesi gerekenleri fark eder. 15. Meslek seçeneklerini dijital platformlarda araştırır. 16. Kariyer yönelimiyle mesleki fırsatları bütünleştirir. 17. Alacağı eğitim kararı ile ilgili kariyer planlamasını değerlendirir.
	2. Etkinlik	Karar Verme Yetkinliği	Karar Sorumluluğunu Geliştirme	18. Akademik başarının kariyer yönelimine olan etkisini değerlendirir. 19. Ders/alan/dal seçmenin kariyer sürecine etkisini fark eder. 20. Vereceği kararın olumlu/olumsuz sonuçlarını değerlendirir. 21. Kariyer planlama sürecinde kararlarının sorumluluğunu alır.

Değerlendirme:

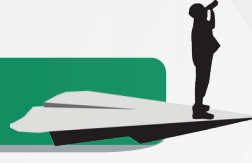
BİLSEM gelecek planlama psikoeğitim programında değerlendirme, belirlenen kazanımlara ne derece ulaşıp ulaşılmadığının kontrol edilmesi sürecini ifade eder. Bu süreçte kontrol listeleri, etkinlik değerlendirme formları, derecelendirmeli anket formları, açık uçlu sorular, anket formları, yarı yapılandırılmış görüşme formları ve ölçekler kullanılabilir (Nazlı, 2016). BİLSEM gelecek planlama psikoeğitim programı etkinliklerinin değerlendirilmesi sürecinde etkinlik değerlendirme formları kullanılmıştır.

Programın Uygulanması

Program BİLSEM rehber öğretmen/psikolojik danışmanları tarafından uygulanır. Programın uygulanması sürecinde büyük gruplar yerine 8-12 kişilik öğrenci gruplarıyla çalışılması önerilir. Programı uygulayacak rehber öğretmen/psikolojik danışmanların programı benimsemesi ve programın gerekliliğine inanması programdan beklenen verimin alınması açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca programın uygulanması için zaman planlaması, fiziksel donanım ve araç gereçlerin hazırlanması programın uygulamadaki başarısını artıran diğer unsurlardır.

Programın Değerlendirilmesi

Rehberlik programlarının değerlendirilmesi kısa vadeli değerlendirme, orta vadeli değerlendirme ve uzun vadeli değerlendirme olmak üzere üç aşamada ele alınabilir. Kısa vadeli değerlendirmede (Süreç Değerlendirme) etkinliklerin uygulanmasının hemen sonrasında ortaya çıkan sonuçlar açısından öğrencilerin kazanımları değerlendirilir. Orta vadede değerlendirme (Sonuç Değerlendirme) program tamamladıktan sonra öğrencilerin kazanımları elde etme düzeyinin belirlenmesini ifade eder. Uzun vadeli değerlendirmede ise (İzleme Değerlendirmesi) öğrenciler okuldan mezun olduktan sonra programın onlar üzerindeki etkileri değerlendirilir. (Gysbers, 1995). BİLSEM gelecek planlama psikoeğitim programının değerlendirilmesi kısa, orta ve uzun vadede değerlendirme süreçleri ile gerçekleştirilecektir. Bu süreçte kullanılabilecek örnek program değerlendirme formu (öğrenci öz değerlendirme formu) kitabın sonunda **Ek 7**'de verilmiştir.

Etkinlik No: 1

Etkinlik Adı: Mesleki Yönelimim

Yeterlik: Kariyer Benliği

Kazanımlar:

1. Mesleki değerleri fark eder.
2. İlgi, yetenek ve mesleki değerlerini belirtir.
3. İlgi, yetenek ve mesleki değerleriyle meslek özellikleri arasındaki ilişkiyi ifade eder.
4. Toplumsal mesleki değer yargılarını kariyer kararları üzerindeki etkisini değerlendirir.

Süre: 40 Dakika

Araç-Gereçler: Kalem (Katılımcı sayısı kadar)
Plastik Top (1 adet)
Tahta kalem
Ek 1. Program Tanıtımı Bilgi Kartı
Ek 2. İlgi, Yetenek, Mesleki Değer Tanım Formu
Ek 3. Eren'in Mesleki Yönelim Hikâyesi
Ek 4. Mesleki Değerler Formu
Ek 5. Etkinlikten Yansıyanlar Formu

Uygulayıcı için Ön Hazırlık

- ✓ Uygulayıcı etkinlik için uygun ortamı ve araç gereçleri hazırlar. Yönergeye hâkim olmak için etkinliği önceden okur.
- ✓ Oturma alanı U düzeni olacak şekilde düzenlenir.

Süreç (Uygulama Basamakları)

1. Uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Merhaba sevgili öğrenciler, bu program Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) proje üretimi-yönetimi programına devam eden, lise 9. ve 10. sınıfta öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin olası kariyer kararını desteklemek amacıyla hazırlanmıştır. Kariyer gelişimi, yaşam boyu süren, bireyin akademik yönelimlerini ve mesleki kararlarını kapsayan bir süreci ifade etmektedir. Katılımcıların program sonunda kariyer karar süreçleri, olası kariyer kararları verme, karar verme stratejileri, mesleki yönelim gibi konularında daha donanımlı olacağına inanıyoruz. Dört oturumdan ve sekiz etkinlikten oluşan Gelecek Planlama Programının birinci oturumuna hoş geldiniz.”

Uygulayıcı, “Öğrenci uygulama kitapçığındaki **Ek 1. Program Tanıtımı Bilgi Kartının** bulunduğu sayfayı açınız.” açıklamasını yapar.

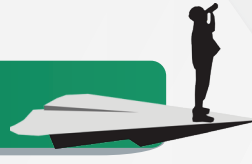
Programı incelemeleri için öğrencilere iki dakika süre verilir. Varsa öğrencilerin program ile ilgili soruları alınır.

2. Uygulayıcı, “Etkinliklerimiz sırasında arkadaşlarımızdan (gruptan) beklentimiz ne olabilir? Bunları düşünmenizi istiyorum.” der ve tahtaya grup kuralları başlığını yazarak etkinliği başlatır.

“Herkes önce ismini söyleyecek ve ardından gruptan beklentisini ifade edecek, ben de beklentilerinizi grup kuralları olarak tahtaya yazacağım. Ben başlayayım. İsmim grup içerisinde bazen özel şeyler paylaşabiliriz o yüzden bu paylaşımların grup içinde kalması (gizlilik) gruptan beklentimdir.” der ve tüm grubun beklentilerini ifade etmelerini sağlayarak ifade edilen beklentileri tahtaya yazar. Beklenti ifade edemeyen öğrenciler aşağıda belirtilen grup kurallarından faydalanılarak desteklenebilir.

Grup Kuralları

- ✓ Gizlilik
- ✓ Oturumlara katılım
- ✓ Oturumlara vaktinde gelmek
- ✓ Paylaşımları saygı çerçevesinde dinlemek
- ✓ Grup çalışmalarına aktif katılım

- ✓ İş birliği içinde çalışmak
- ✓ Paylaşımları eleştirmemek
- ✓ Verilen görevleri sonraki etkinlikler için hazırlamak

3. Uygulayıcı ısınma oyununa başlamak için öğrencilerin daire olmasını ister ve aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Sevgili öğrenciler, şimdi sizlerle yapacağımız uygulamada bu topu kullanacağız.

a. *Topu elinde tutan kişi önce adını, sonra yapmaktan hoşlandığı bir şeyi ve neden bundan hoşlandığını açıkladıktan sonra bir arkadaşına topu atacak. Örneğin adım Atilla, şiir okumaktan hoşlanıyorum. Çünkü ortaokuldaki Türkçe öğretmenim bana şiiri sevdirmişti. Herkes adını ve yapmaktan hoşlandığı şeyi ve nedenini söyleyerek bu turu tamamlayacak.*

b. *İkinci turda ise topu tutan kişi bu defa adını ve iyi yapabildiği şeylerden birini söyleyecek. Örneğin adım Atilla, iyi şiir yazarım.*

c. *Üçüncü turda ise topu tutan kişi yapmayı düşündüğü meslekten beklentisini söyleyecek. Örneğin mesleğimi yaparken sorumluluğun çoğunlukla bende olmasını tercih ederim (Meslekten yüksek kazanç elde etmeyi veya statü kazanmak isterim vb.).”*

Uygulama bittikten sonra öğrenciler U oturma düzenine geçer ve uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

*“Sevgili öğrenciler, yapmaktan hoşlandığımız şeyler ilgilerimizi, iyi yapabildiğimiz şeyler yeteneklerimizi, meslekten beklentilerimiz ise mesleki değerlerimizi temsil etmektedir. Şimdi öğrenci uygulama kitapçığındaki **Ek 2. İlgi, Yetenek, Mesleki Değer Tanım Formunu** açınız. Bu formda ilgi, yetenek ve mesleki değer kavramlarının tanımları yer almaktadır. Formu gözden geçirmenizi istiyorum.”* der.

4. Öğrencilerin formu incelemelerinden sonra uygulayıcı, **Ek 3.** Eren’in Mesleki Yönelim Hikâyesini okur ve aşağıdaki sorular sırasıyla sorulur:

- ✓ Eren’in kariyer yöneliminde hangi ilgileri etkili olmuştur?
- ✓ Eren’in kariyer yöneliminde hangi yetenekleri etkili olmuştur?
- ✓ Eren’in kariyer yöneliminde hangi mesleki değerleri etkili olmuştur?
- ✓ Olası kariyer seçeneğinizde sahip olmayı düşündüğünüz mesleğin gerektirdiği ilgi ve yetenekler nelerdir? Örneğin ben istiyorum. Bu meslek ilgilerini gerektirir. Ayrıca bu meslekte başarılı olmak için yeteneklere sahip olmak gerekir.

- ✓ Kariyer karar sürecinizde hangi mesleki değerleri arıyorsunuz?
- ✓ Sizce Eren yardım etme özelliğini ortaya çıkaracak bir mesleğe mi yönelecek yoksa ailesinin saygınlık sağladığına inandığı mühendisliği mi seçecek? Nedenleri

ile açıklayabilir misiniz?

Gönüllü öğrencilerden yanıtları alındıktan sonra “*Mesleki Değer ve Meslekler*” adlı uygulamaya geçilir.

5. Uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Sevgili öğrenciler mesleki değer; bireyin bir meslekten ne beklediğini, bir mesleğin doyum sağlamak istediği yönünü gösterir. Örneğin bir meslekte yükselme (terfi alma) olanakları veya iş yerindeki insan ilişkilerinin niteliği o meslekteki bir değeri temsil eder. Bu uygulamada bazı mesleki değerleri tanıyarak kariyer karar sürecimizde yer almasını istediğiniz mesleki değerleri belirlemeye çalışacaksınız.

Öğrenci uygulama kitapçığındaki **Ek 4.** Mesleki Değerler Formunda otuz sekiz adet mesleki değer yer almaktadır. Formda yer alan mesleki değerleri incelemenizi istiyorum.

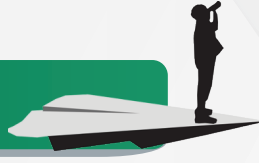
- a.** Kariyer karar sürecinizde bu mesleki değerlere en az 1, en fazla 10 olmak üzere 1 ile 10 arasında puan veriniz.
- b.** İstediklerinizden en önemli ilk on mesleki değeri seçiniz ve yuvarlak içine alınız.
- c.** Kariyer karar sürecinizde seçmeyi düşündüğünüz meslekler hangi mesleki değerleri karşılıyor?”

Açıklama bittikten sonra öğrencilere 10 dk. süre verilir ve seçtikleri mesleki değerleri incelemeleri istenir. Uygulayıcı aşağıdaki soruları sırasıyla öğrencilere sorar:

- ✓ Belirlediğiniz mesleki değerleri seçerken nelere dikkat ettiniz?
- ✓ Olası kariyer kararınızda olması gereken mesleki değerler toplumda nasıl görülüyor?
- Önemli mi ya da az önemli mi? Sizinkine benzer mi? Farklı mı?
- ✓ Bu benzerlik ve farklılıklar kariyer karar sürecinizi nasıl etkiler?

Uygulayıcı paylaşımları aldıktan sonra aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Sevgili öğrenciler bu etkinlikte yapmaktan hoşlandığımız, zorlanmadan iyi yapabildiğimiz şeylerin ve beklentilerimizin olası kariyer kararımıza etkisini ele aldık. İlgi, yetenek ve mesleki değerler meslek seçiminde önemlidir; bununla birlikte ailesel, sosyal ve ekonomik nedenler de bireylerin kariyer karar sürecini etkilemektedir. Öğrencilerin kariyer karar sürecinde ilgi, yetenek ve mesleki değerlerinin farkında olması ve kişisel faktörlerin yanında diğer faktörleri de göz önüne alması kararlarının etkili olmasını sağlayacaktır.”

Değerlendirme

Aşağıdaki soru öğrencilere yöneltilir ve öğrenci uygulama kitapçığındaki **Ek 5.** Etkinlikten Yansıyanlar Formunu doldurmaları istenir.

✓ “İlgi, yetenek ve mesleki değerler açısından kendini tanımanın kariyer karar sürecine etkileri neler olabilir?”

Değerlendirme için verilen sürenin bitmesinin ardından gönüllü öğrencilerin paylaşımları alınarak etkinlik sonlandırılır.

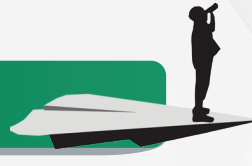

Ek 1. Program Tanıtımı Bilgi Kartı

Gelecek Planlama Programı dört oturum ve sekiz etkinlikten oluşmaktadır. Bu etkinlikler sonucunda gelecek planlamanızda karar verme yetkinliğini kazanmanızı hedefliyoruz. Her etkinlik bir ders saati/40 dk. sürecektir.

Çalışmanın sonunda karar verme yetkinliği ile kariyer karar sürecinizde daha donanımlı olacağınıza inanıyoruz. Sizlerle kariyer yolculuğunda neleri dikkate alacağız bakalım;

- ✓ Karar verme aşamaları
- ✓ Karar verme süreci
- ✓ Kariyer kararını etkileyen bireysel etmenler
- ✓ Kariyer kararını etkileyen çevresel etmenler
- ✓ Kariyer fırsatlarını keşfetme
- ✓ Kariyer seçenekleri
- ✓ Kariyer sorumluluğunu geliştirme
- ✓ Mesleki değerlerimiz

4 haftalık oturumlar aşağıdaki gibi planlanmaktadır.

OTURUM	ETKİNLİK	KONU	ANAHTAR BAŞLIKLAR
1	1	İlgi, yetenek ve mesleki değer	- Mesleki Değerler - Kariyer karar süreci - Mesleki Yönelim - Kariyer kararı
	2	Seçeneklerin Farkındalığı	- Lisede alan ve dal seçimi - Üniversite programlarını araştırma/ YÖK Atlas - Yardımcı olacak kişi ve kurumlar
2	1	Karar verme aşamaları	- Karar verme stratejileri - Başhekim Mete'nin hikâyesi - Karar verme sürecinde dikkat edilecek unsurlar
	2	Karar verme süreci	- Koridorun sonu - Eğitim ve meslek fırsatları - Kariyer planlama sürecindeki zorluklara çözümler
3	1	Kariyer kararını etkileyen bireysel etmenler	- Lokomotifimdeki duygu düşünceler - Karar verme sürecindeki belirsizlikler - Karar verme sürecindeki ön yargılarım - Motivasyon
	2	Kariyer kararını etkileyen çevresel etmenler	- Mimar Karan'ın hikâyesi - Fırsatlar avantajlar - Zorluklar dezavantajlar - Çevredeki imkânlar
4	1	Kariyer fırsatlarını keşfetme	- Köşe bucak meslekler - Meslekte bilinmesi gerekenler - Onetonline - İşkur Türk Meslek Sözlüğü - Yaşam çizgisi
	2	Kariyer sorumluluğunu geliştirme	- Kariyer karar sürecindeki sorumluluklar - Ders/alan seçmenin kariyer kararındaki etki büyüklükleri - Doğru çöpü çek etkili karar ver

Ek 2. İlgi, Yetenek, Mesleki Değer Tanım Formu

“Sevgili öğrenciler, Gelecek Planlama Programı oturumlarında sık sık kullanacağımız ilgi, yetenek ve mesleki değer kavramlarını inceleyelim.”

İLGİ

Herhangi bir zorlama olmadan veya ödül olmaksızın yapmaktan zevk aldığımız faaliyetler ilgi alanımızı yansıtır.

Koleksiyon yapmak, evcil hayvan yetiştirmek, fotoğraf çekmek ilgi alanlarına örnek olabilir.

YETENEK

Doğuştan getirdiğimiz özelliklerin yanı sıra çalışmayla geliştirdiğimiz ve yaparken zorlanmadığımız becerilerdir.

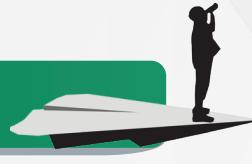
Resim çizme, şarkı söyleme, top sektirme, taklit yapma, yemek yapma yetenek alanlarına örnek olabilir

MESLEKİ DEĞER

Bireyin meslekle ilgili beklentileri mesleki değerlerini ifade eder.

Mesleğin parasal yönü, iş bulma olanakları, çalışma koşulları, ödül ve kariyer olanakları mesleki değerler arasında sayılabilir.

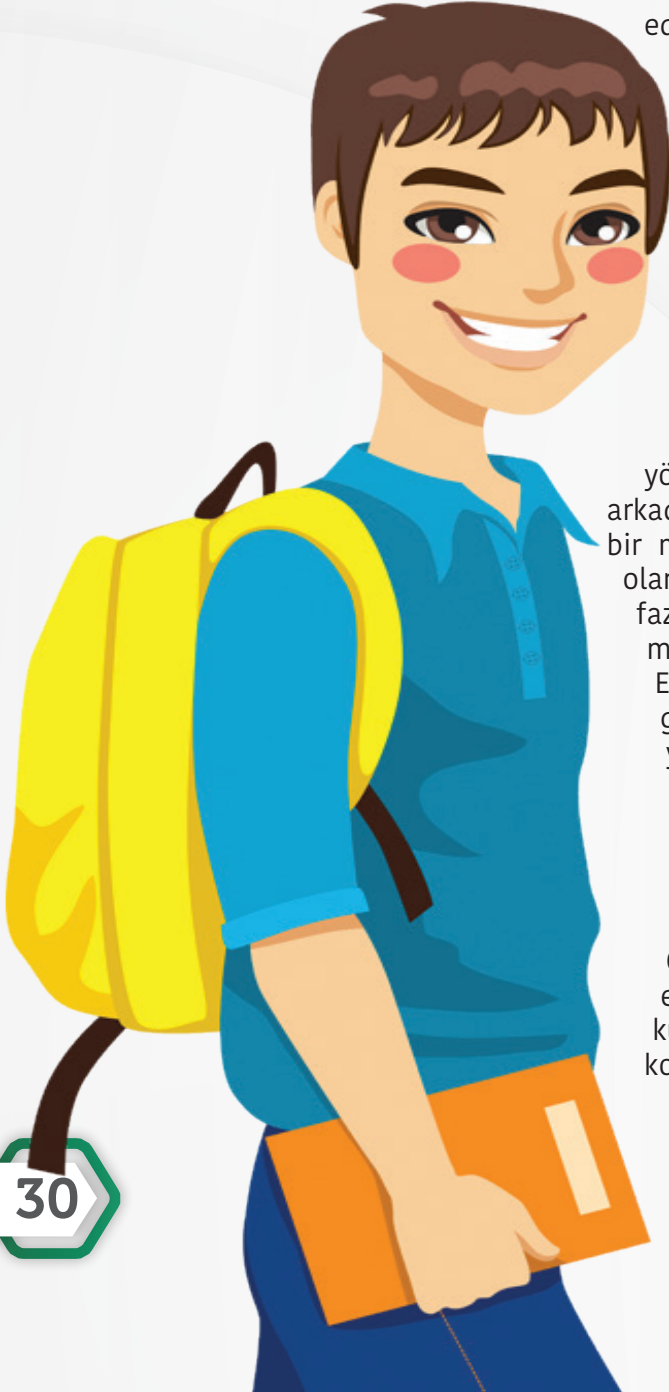
Ek 3. Eren'in Mesleki Yönelimi Hikâyesi

“Eren, fen lisesi 10. sınıf öğrencisidir. Okulunda öğretmenleri ve arkadaşları arasında sosyal yönüyle bilinir, yardımseverliği ve paylaşımcı özelliği ile arkadaşlarının yaşadığı sorunları sabırla dinler, bu sorunlara çözüm bulmak için onlara farklı bakış açıları sunarak yardımcı olmaya çalışır. Eren, arkadaşlarının yaşadığı sorunlarla ilgili gerekli durumlarda okuldaki rehberlik servisinden ve öğretmenlerden yardım almaları için arkadaşlarına cesaret verir. Bu yönüyle sınıfta en güvenilen öğrencilerden biridir. Okuldaki sosyal faaliyetlere ve sosyal sorumluluk projelerine gönüllü olarak katılmaktadır. Eren'in bu özellikleri okuldaki öğretmen ve arkadaşlarının yanı sıra aile ve çevresince de bilinmektedir.

Kariyer karar sürecinde insanlara yardım edebileceği bir meslekte çalışmak istemektedir. Rehber öğretmen/psikolojik danışmanın yaptığı meslekleri tanıma etkinliğinde, kişilik özelliklerinin psikolojik danışmanlık ve rehberlik, sosyal hizmet, öğretmenlik gibi sosyal yardım alanlarına yakın olduğunu fark ederek bu alandaki bir mesleği tercih etmeyi düşünmektedir.

Ancak fen lisesindeki öğrencilerin çoğu sayısal alandaki mesleklere yönelmektedir. Okuldaki öğretmen ve ailelerin eğilimi de öğrencilerin sayısal alandaki mesleklere yönelmeleri yönündedir. Eren'in ailesi, okuldan arkadaşları ve sosyal çevresi de Eren'in sayısal alandaki bir mesleğe yönelmesini istemektedirler. İstihdam olanakları, toplumsal statü ve ekonomik yönden daha fazla kabul gördüğüne inandıkları için Eren'in mühendislik alanını seçmesini istemektedirler. Eren'in mühendislik alanına yönelmesi hâlinde gelecekte daha “rahat edeceğine” dair yönlendirmede bulunmaktadır.

Eren bu yönlendirme ve telkinlerin aksine kariyer planlamasında yapmaktan hoşlandığı, iyi yaptığı şeyleri içeren ve beklentilerine uygun mesleklere yönelmeyi düşünmektedir. Çünkü başkalarına yardım etme, kendini ifade etme, sosyal ilişki kurma gibi yönlerini daha çok kullanacağı için bu kararı gelecekte başarılı olma konusunda daha gerçekçi gelmektedir.

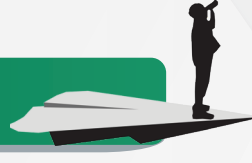

Ek 4. Mesleki Değerler Listesi

“Sevgili öğrenciler, olası kariyer kararınızda seçmeyi planladığınız mesleklerde olması gerektiğini düşündüğünüz mesleki değerlere 1 ile 10 arasında puan veriniz.”

ZAMAN: Mesleğin/işin serbest zaman etkinliklerine zaman ayırmaya fırsat vermesi, yeterli tatil imkânının olması.	(.....)
HAYAT GÜVENCESİ: Mesleğin, bireyin hayatını güvenceye alacak olanaklar sağlaması (sağlık, gelir, emeklilik vb.).	(.....)
İŞİN YERİ: Mesleğin/işin seyahat gerektirmemesi veya iş yerinin yaşanan yerde olması.	(.....)
AİLE: Mesleğin/işin aileyi ihmal etmeyi gerektirmemesi, onlara zaman ayırmaya fırsat vermesi, aile değerlerini koruyucu olması.	(.....)
YARDIM ETME: Mesleğin/işin amacının ve yapısının insanlara faydalı olmaya yönelik olması, insanların ihtiyaçlarına cevap verebilmesi.	(.....)
GÜÇ SAHİBİ OLMA: Mesleğin/işin diğer çalışanlar ve kararlar üzerinde etkili olmasına olanak vermesi, yönetmeye yönelik olması.	(.....)
SAYGINLIK: Mesleğin/işin toplum içinde iyi bir yer edinebilmeye olanak sağlaması.	(.....)
HİZMET SUNULAN KİTLELER: Yapılan işin kimlere yönelik olduğunu ifade eder. Örneğin çocuklar, gençler, engelliler, yaşlılar, hastalar, farklı etnik gruplar vb.	(.....)
BAĞLI OLUNAN SEKTÖR: Çalışılan kurumun kamu (devlet) ya da özel sektöre bağlı olması.	(.....)
ÜN SAHİBİ OLMA: Mesleğin/işin kişiye tanınma, popüler olma fırsatı sağlaması.	(.....)
YÜKSELME (TERFİ): Mesleğin/işin ilerlemeye, yükselmeye uygun olması.	(.....)
ESNEKLİK: İşte/meslekte uyulması gereken çok katı kuralların olmaması.	(.....)
KİŞİLERARASI İLİŞKİ: İşin kişiler arası ilişki gerektirmesi, makinelerden çok insanlarla çalışmaya temelli olması.	(.....)

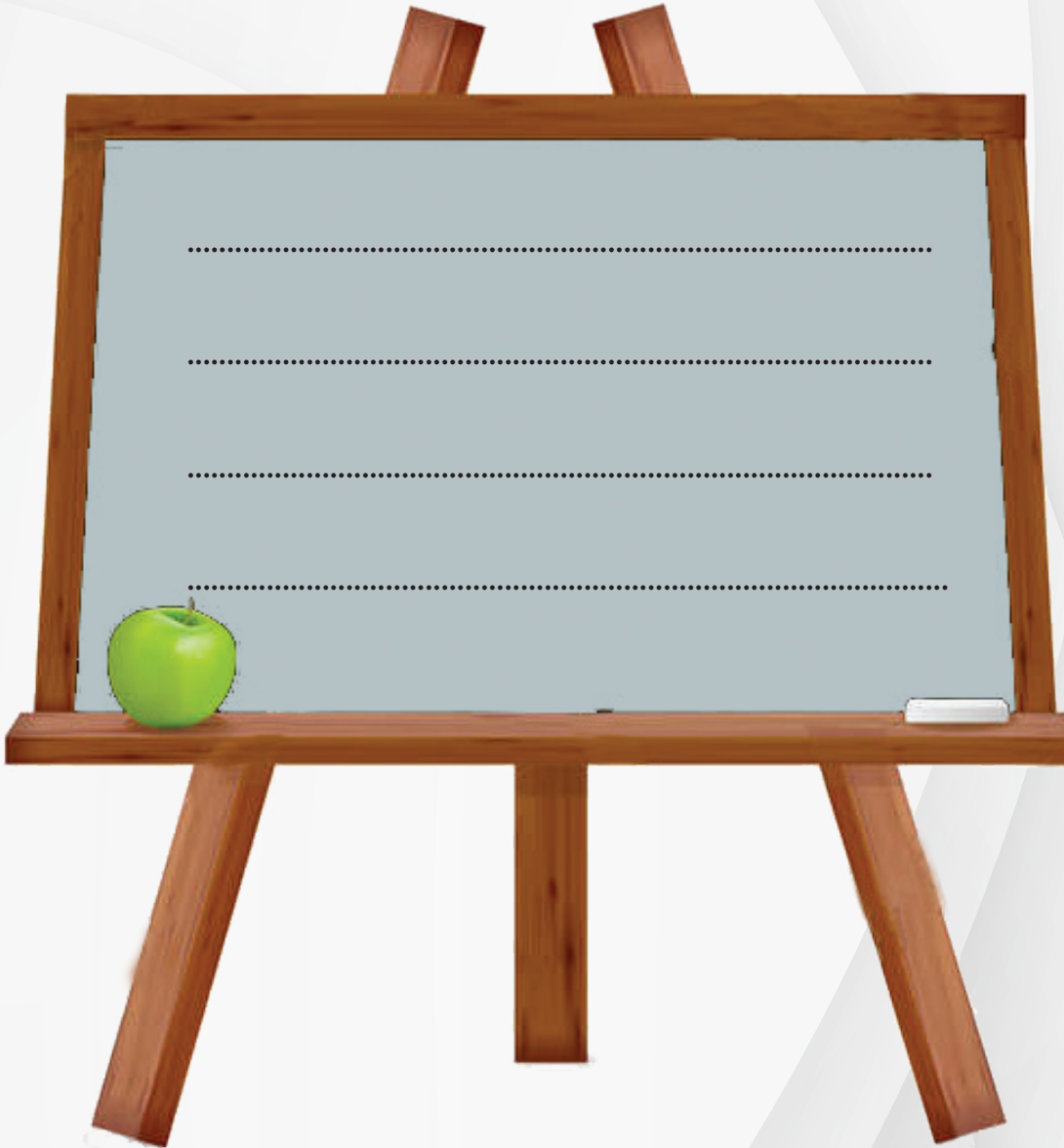
İŞ ORTAMI: Çalışma yerinin kapalı ya da açık, ofis ya da fabrika gibi ortamlar olması, iş yerinin temiz ya da kirliliği, kişiye özel oda olması vb.	(.....)
YENİLİKLERE AÇIKLIK: Mesleğin/işin değişikliklere ve yeniliklere açık, değişebilen bir yapısının olması.	(.....)
KAZANÇ: İşten elde edilebilecek yüksek gelirin öncelikli olması.	(.....)
ÜRETKENLİK: Ürün ya da hizmet üretmek, verimli olmak, yeni ürünler ortaya koyabilmek.	(.....)
ESTETİK: Çalışma ortamının nezdik olması ve kıyafetlerin zarafet içermesi.	(.....)
BAĞIMSIZLIK: Yapacağı işin kişi tarafından belirlenmesi, kişinin kendi işinin sorumlusu olması.	(.....)
İSTİHDAM GÜVENCESİ: İş bulmanın ve işin devamlılığının olmanın, çalışanların yönetim tarafından kolaylıkla işten çıkartılmaması.	(.....)
KÜLTÜREL DEĞERLER: İşin/mesleğin sahip olunan gelenek görenek ve inançlara uygun olması.	(.....)
ÇALIŞMA SAATLERİNİN BELİRGİNLİĞİ: Çalışma saatlerinin belli olması, iş saatleri dışında çalışma mecburiyetinin olmaması ya da çalışılması hâlinde ücretin ödenmesi.	(.....)
ZORLUKLARIN ÜSTESİNDEN GELME: Yapılan iş sürekli fiziksel veya zihinsel zorlukları yenmeyi gerektirmesi.	(.....)
REKABET: Bireyin aynı işte veya alanda çalışan diğerleriyle yarışma içinde olması.	(.....)
YETENEĞİNİ KULLANMA: Yapılan işlerin herkes tarafından yapılamayacak yetenekler gerektirmesi ve sahip olunan yeteneğe uygun olması.	(.....)
BELİRGİNLİK: Bireyin yaptığı işlerin sınırlarının kesin bir şekilde belirgin iş tanımına sahip olması.	(.....)
LİDERLİK: Çalışma ortamının diğer çalışanları yönetcek bir pozisyon içermesi.	(.....)
DEĞİŞİKLİK: Yapılan iş sabit ve rutin olmayıp sürekli değişen bir yapıda olması.	(.....)

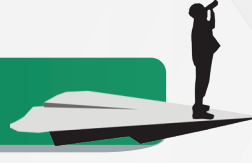

Ek 5. Etkinlikten Yansıyanlar Formu

“Sevgili öğrenciler, ilgi, yetenek ve mesleki değerler açısından kendini tanımanın kariyer karar sürecine etkileri neler olabilir?”

Kendini Tanımanın Kariyer Karar Sürecine Etkileri Nelerdir?

Etkinlik No: 2

Etkinlik Adı: Meslek Deneme Kabini

Yeterlik: Seçeneklerin Farkındalığı

Kazanımlar:

1. Kariyer yönelimine uygun alan ve dallar hakkında bilgi toplar.
2. Kariyer yönelimiyle ilgili meslek alanlarına uygun üniversite programlarını inceler.
3. Kariyer karar sürecinde yardımcı olacak kişi ve kurumları tanır.
4. Seçmeyi düşündüğü mesleklerin iş ve çalışma koşullarını değerlendirir.

Süre: 40 Dakika

Araç-Gereçler: Kalem (öğrenci sayısı kadar)
Akıllı tahta/projeksiyon
Her öğrenci için internete erişimi olan birer cihaz
Ek 1. İlgili Alanları Bilgi Formu
Ek 2. İlgili Ağ Oluşturma Aktivitesi Formu
Ek 3. Meslek Tanıtımlarıyla İlgili İnternet Adresleri Formu
Ek 4. Ne Sorsam Formu
Ek 5. Etkinlikten Yansıyanlar Formu
Ek 6. YÖK Atlas Tanıtım Bilgileri Bilgi Notu

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Uygulayıcı etkinlik için uygun ortamı ve araç gereçleri hazırlar. Yönergeye hâkim olmak için etkinliği önceden okur.
- ✓ **Ek 3.** Meslek Tanıtımlarıyla İlgili İnternet Adresleri Formu (Elektronik ortamda linkleri öğrenciler ile paylaşmak üzere hazır bulundurulur.)
- ✓ İnternet erişimi olan bir yerde (bilgisayar laboratuvarı vb.) uygulamanın yapılması sağlanır.

Süreç (Uygulama Basamakları)

1. Uygulayıcı, aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Sevgili öğrenciler bugün ilk etkinliğimizde ilgi, yetenek ve mesleki değerler konularından bahsettik. Şimdi yapacağımız etkinlikte de kariyer kararlarımıza uygun alanlar, lisans programları, yardım alınacak kurum ve kuruluşlar, mesleklerin iş ve çalışma koşullarıyla ilgili uygulamalar yapacağız.”

2. Uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Şimdi sizden öğrenci uygulama kitapçığında Ek 1. İlgi Alanları Bilgi Formunu dikkatlice okumanızı istiyorum.”

Okuma tamamlandığında, uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar

“Şimdi de öğrenci uygulama kitapçığında Ek 2. İlgi Ağı Oluşturma Aktivitesi Formuna bakın. Burada 12 bölüm bulunmaktadır.

a. *Formdaki ilk 11 kutucuğun üst kısmında az önce açıklamalarını okuduğunuz ilgi alanları yer alıyor. Her kutucuk için; bu ilginin sizde olduğunu düşünüyorsanız “Var” seçeneğini, bu ilgiye sahip olmadığınızı düşünüyorsanız “Yok” seçeneğini işaretleyin.*

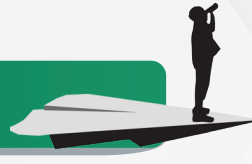
b. *Son kutucukta yer alan ‘Lisede Seçmeyi Planladığı Ağırlıklı Ders Alanı’ yazan kısmında da şu an için seçmeyi aklınızdan en çok geçirdiğiniz alanı işaretleyin.”*

Öğrenciler formlarını doldurduktan sonra uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı okur:

“Şimdi ayağa kalkmanızı ve arkadaşlarınız ile konuşarak formunuzda her kutucuk için sizinle aynı seçeneği işaretleyen bir arkadaşınızı bulup ismini ilgili kutucuğa yazmanızı istiyorum. Bunu her kutucuk için yapmanızı istiyorum. Bu uygulamayı tamamlamak için 5 dakika süreniz var.”

Uygulama bitiminde uygulayıcı aşağıdaki soruları sırasıyla sorar:

- ✓ En çok ilgi duyduğunuz alan hangisi ya da hangileridir?
- ✓ En çok ilgi duyduğunuz alana/alanlara yazdığınız arkadaşınızın lisede seçmeyi planladığı ağırlıklı ders alanı sizinkine benzer mi? Karşılaştırın.
- ✓ Lisede seçmeyi planladığı ağırlıklı ders alanı ve/veya ilgileri sizinle benzer olan

arkadaşınızla birlikte kariyer araştırması yapma fikri size nasıl geliyor?

3. Uygulayıcı gönüllü öğrencilerden yanıtları aldıktan sonra aşağıdaki soruyla etkinliğe devam eder:

✓ *“Sevgili öğrenciler son 2 yıl içerisinde kariyer karar süreciniz çerçevesinde herhangi bir tercih yaptınız mı?”*

Gönüllü öğrencilerden cevaplar alındıktan sonra uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Sevgili öğrenciler, yakın zamanda lise tercihleri yaparak kariyer yöneliminiz ile ilgili çok temel bir tercihte bulundunuz. Meslek, spor, güzel sanatlar, sosyal bilimler, imam hatip, fen ve anadolu lisesi türlerinden birine yerleştiniz. Aslında kariyer yolculuğunuzdaki yol ayrımlarından birini seçip o yola girdiniz. Bunların her birinin, meslek yöneliminize yönelik farklı olanakları bulunmaktadır.”

Açıklamadan sonra aşağıdaki soruyu sorar:

✓ *“Sizce liseye yerleştikten sonra en yakın zamanda başka hangi yol ayrımları sizi bekliyor olabilir?”*

Gönüllü öğrencilerden cevaplar alındıktan sonra uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Bildiğiniz gibi meslek, spor, güzel sanatlar, imam hatip liseleri bazı meslek alanlarına özgü program uygulamaktadır. Bunun yanında tüm liselerin dersler bazında farklı düzeyde eğitim içeriği oluşturduğu alanlar bulunmaktadır. Bunlar; sözel, sayısal, eşit ağırlık ve yabancı dil alanlarıdır. Bu alanlar arasından tercihte bulunduğunuzda da kariyer yolculuğunuzdaki yol ayrımlarından birini daha seçmiş olursunuz. Çünkü üniversite sınavlarıyla öğrenci alan her bölümün bir puan türü bulunmaktadır. Alan seçimi de tercih edeceğiniz mesleklerin biraz daha daralmasına neden oluyor. Bu sebeple bu yol ayrımı da büyük önem taşımaktadır. Hoşlanmayacağınız, beklentilerinizi karşılamayacağını düşündüğünüz ve yeteneğinizin daha az olduğu mesleklere yönelik bir lise alanında eğitim almanız kariyer gelişiminizi olumsuz etkileyecektir. O yüzden olası meslek kararlarınızla ilgili üniversite puan türlerine uygun alan seçimi yapmanız gerekmektedir.”

Açıklamanın ardından uygulayıcı, öğrencilerden internete bağlanacakları cihazları hazırlamalarını ister, kendisi de akıllı tahta/projeksiyon üzerinden anlatacaklarını uygulayıcı ve aşağıdaki yönergeyi okur:

“YÖK Atlas, Yükseköğretim Kurulunun hazırlamış olduğu resmi bir internet sitesidir. Bu sitede üniversitelerin detaylı bilgileri, lisans ve ön lisans programlarının bilgileri ve sınavla yerleştirme bilgileri, meslek bilgileri, tercih asistanı ve çeşitli istatistik bilgileri yer almaktadır.

a. *Şimdi bu siteyi önce birlikte inceleyeceğiz, sonrasında sizin de bağımsız incelemeniz için süre vereceğim.*

- b.** Arama motoruna “YÖK Atlas” yazıp arayın ve YÖK Atlas internet sitesine giriş yapın.
- c.** Sitenin ana sayfasındaki “Lisans Atlası” kutucuğunu işaretleyip, açılan sayfada herhangi bir üniversiteyi seçin.
- d.** Seçtiğiniz üniversitede okutulan lisans programları listesini görüyorsunuz ve sağ taraflarında da yerleştirme puan türleri yer alıyor. Herhangi bir programı tıkladığınızda da o programın akademik kadrosundan, yerleşen son öğrencinin profiline kadar birçok bilgiye erişebilirsiniz.
- e.** Şimdi ana sayfaya dönüp aklınızdan geçen meslek alanlarına uygun üniversite programlarını inceleyin.
- f.** Siteyi keşfedip ne tür bilgilere ulaşabileceğinize bakmanız için 5 dakikalık bir süreniz olacak.”

Süre bittikten sonra uygulayıcı:

“Şuan YÖK Atlas internet sitesini tanımış olduk. Bundan sonra kariyer yöneliminizle ilgili lisans programlarını ve meslekleri daha detaylı araştırabilirsiniz. Ayrıca öğrenci uygulama kitapçığında yer alan ve sonrasında da size link olarak atacağım Ek 3. Meslek Tanıtımlarıyla İlgili İnternet Adresleri Formunda bulunan internet sitelerinden de yararlanabilirsiniz.” der.

4. Uygulayıcı aşağıdaki soruyu sorar:

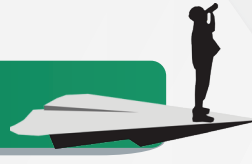
✓ “Kariyer karar sürecinizde sizlere yardımcı olacak kişi ve kurumlar hangileri olabilir?”
Gönüllü öğrencilerden alınan cevaplardan sonra uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Hayatınızda büyük öneme sahip olan kariyer karar sürecinde uzman kişi ve kurumlara danışıp fikir almak daha sağlıklı kararlar almanız açısından önemlidir. Rehber öğretmen/psikolojik danışman, ilgili mesleklerde çalışanlar, ilgili meslek odaları, Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ve İŞKUR Meslek Bilgi Merkezi gibi kişi ve kuruluşlardan sağlıklı ve güvenilir bilgiler alabilirsiniz.”

Sonrasında uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Bu kişi ya da kurumlara olası kariyer kararınızla ilgili sorabileceğiniz sorular neler olabilir? Şimdi bunları düşünmenizi ve oluşturacağımız gruplarda bunları öğrenci uygulama kitapçığında yer alan **Ek 4. Ne Sorsam Formuna** yazmanızı istiyorum.”

Öğrenciler 3 gruba ayrılır. Her öğrenciye kalem dağıtılarak, kariyer kararlarında yardımcı olacak kişi ve kurumlar ile iletişime geçtiklerinde neler sorabileceklerini tartışarak öğrenci uygulama kitapçığındaki **Ek 4. Ne Sorsam** Formlarına yazmaları istenir. Grupların formlarını doldurmaları için 5 dakika zaman verilir. Süre tamamlandıktan sonra her bir gruptan bir temsilci forma yazdıklarını büyük grupta paylaşır. Bu paylaşım sırasında öğrencilere; bu soruları kendi formlarına da yazabilecekleri hatırlatılır.

Uygulayıcı *“Hayatınızdaki en önemli unsurlardan biri olan kariyer karar süreci konusunda alanında uzman kişi ve kurumlardan destek aldığınızda çok daha sağlıklı kararlar alabilirsiniz. Onlarla görüşürken de bu sorulardan faydalanabilirsiniz.”* der.

5. Sonrasında uygulayıcı aşağıdaki soruyu sorar:

✓ *“Sevgili öğrenciler, mesleklerle ilgili detaylı ve doğru bilgileri nerelerden edinebilirsiniz?”*

Uygulayıcı gönüllü öğrencilerden gelen cevapları aldıktan sonra aşağıdaki açıklamayı okur:

“Sevgili öğrenciler, mesleklerle ilgili doğru bilgileri farklı kaynaklardan edinebiliriz. Bunlar aile, bölümde okuyan üniversite öğrencileri, mesleği yapan kişiler, meslek odaları ve dernekleri, İŞKUR Meslek Bilgi Merkezi ve benzeridir. Bunların dışında öğrenci uygulama kitapçığında yer alan Ek 3. Meslek Tanımlarıyla İlgili İnternet Adresleri Formunda bulunan internet sitelerinden de yararlanabilirsiniz.”

Açıklamasının ardından uygulayıcı öğrencilere aşağıdaki soruyu yöneltir:

✓ *“Meslekleri araştırırken mesleğin hangi özelliklerine bakmanız gerekir?”*

Uygulayıcı, gönüllü öğrencilerden cevaplar aldıktan sonra aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Genellikle mesleklerle ilgili yanlış yargılarla hareket ediyoruz. Örneğin bir mesleği icra eden kişilerin bindiği araba, kazandığı para, giydiği kıyafetler veya üniforma içinde ne kadar karizmatik görüldüğü gibi imgeler gözümüzde canlanıyor. Hâlbuki o meslek sahibinin gün içinde hangi zorlu işlerle uğraştığı, belki gece tuttuğu nöbetler ya da üniversite eğitim sürecinin zorluğu aklımıza gelmiyor. Her meslekte benzer şekilde o mesleğin avantajları yanında zorlukları da vardır. O yüzden meslekleri tüm detaylarıyla incelemek gerekmektedir. Öncelikle hoşlandığımız ve yetenekli olduğumuz alanları bulup sonrasında meslekleri bu çerçevede değerlendirip, beklentilerimizi karşılayanları belirlememiz daha sağlıklı kariyer kararı vermemizi sağlayabilir. Bu sebeple bir mesleği araştırırken; mesleğe hazırlanma süreci (eğitim), ilk işe giriş şartları, iş bulma olanakları, kazanç, meslek mensubunun yaptığı başlıca faaliyetler, çalışma ortamı ve koşulları, meslekte ilerleme ve kanunlarla belirlenen özel şartları gibi özelliklerinin tamamına bakmak gerekir. Bu özelliklere sonraki oturumlarda tekrar değineceğiz. Ayrıca sadece yapacağımız araştırmalarla, belki bir ömür boyu icra edeceğimiz bir mesleği ve çalışacağımız bir işi önceden prova etmeden, çalışma ortamını görmeden bize uygun olup olmadığını tam olarak bilemeyiz. Bu yüzden olası kariyer kararımızla ilgili staj ve iş yeri gözlemi yapmak da oldukça önemlidir.”

6. Uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Sevgili öğrenciler bu etkinliğimizde, kariyer yöneliminize uygun alan ve dallar, üniversite programları ve meslekleri nasıl tanıyabileceğiniz hakkında konuştuk. Ayrıca kariyer karar sürecinde yardımcı olacak kişi ve kurumları tanıdık. Bugün yaptığımız

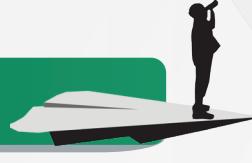

araştırmalar bir örnek niteliğindedir. Bundan sonraki süreçte olası kariyer kararınıza uygun daha detaylı araştırmalar yapabilirsiniz. Ayrıca kariyer karar sürecinizde sizlere yardımcı olabilecek kişi ve kurumlarla iletişime geçmeniz de oldukça faydalı olacaktır.”

Değerlendirme

Uygulayıcı öğrencilerden, kariyer karar sürecinde sağlıklı bilgiler alabilecekleri kişi ve kurumları düşünerek bunlardan dörder tanesini **Ek 5.** Etkinlikten Yansıyanlar Formuna yazmalarını ister.

Gönüllü öğrencilerden yanıtları alındıktan sonra etkinlik sonlandırılır.

Ek 1. İlgi Alanları Bilgi Formu

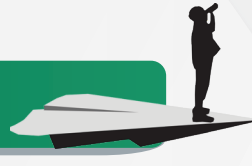
İlgiler

Zorunda olmadığı veya bir ödül vaadi olmadığı hâlde kişinin bazı faaliyetlerde bulunması ve bu faaliyetleri yaparken yorulma yerine dinlenmişlik, bıkmaya yerine devam etme isteğini duyduğu iç uyarıcıdır.

1. Temel Bilim İlgisi:	Fizik, kimya, biyoloji gibi fen bilimleri ile ilgili konuları öğrenmeye ve fen konuları üzerine çalışmaya istekli olma. Bu ilgisi yüksek kişiler Tıp, Veterinerlik, Mühendislik gibi uygulamalı alanlarda çalışmaktan doyum sağlayabilir.
2. Sosyal Bilim İlgisi:	Sosyal bilim alanı ile ilgili olayları incelemek ve nedenlerini araştırmak gibi davranışlarda bulunmaya istekli olma. Bu ilgisi yüksek kişiler Hukuk, Siyaset Bilimi, Sosyoloji, Tarih, Psikoloji, İlahiyat gibi alanlarda çalışmaktan mutlu olabilirler.
3. Canlı Varlık ve Üretim İlgisi:	Bitki (meyve, sebze, tahıl) ve/veya hayvan yaşamını incelemekten, onları yetiştirip üretmekten zevk alma davranışları içerir. Bu ilgisi yüksek kişiler; Veterinerlik, Ziraat ve Orman Mühendisliği, Su Ürünleri, Balıkçılık, Hayvancılık ve benzeri işlerde çalışmaktan hoşlanabilirler.
4. Teknik ve Mekanik İlgi:	Çeşitli alet ve makineler üretmek, çalıştırmak ve onarmak gibi faaliyetlerden hoşlanma. Bu ilgisi yüksek kişiler; Makine, Elektrik-Elektronik Mühendisliği, Bilgisayar Mühendisliği, Gemi İnşaatı, Uçak Mühendisliği, Tekstil Mühendisliği, Teknik Eğitim Fakültesi gibi teknik alanlarda doyum sağlayabilirler.
5. İkna İlgisi:	Duygu ve düşünceleri başkalarına aktarma ve onları etkilemekten hoşlanma gibi davranışları içeren bir ilgi alanıdır. Bu ilgisi yüksek kişiler; Yazarlık, Gazetecilik, Diplomati, Yöneticilik, İşletmecilik, Din Görevlisi, Öğretmenlik, Avukatlık, Halkla İlişkiler, Sigortacılık, Sinema-TV gibi mesleklerden hoşlanabilirler.

6. Ticaret İlgisi:	Alım satım yapma, ticaretle kar elde etme, bir malı müşteriye tanıtıp satma gibi faaliyetlerden hoşlanma durumudur. Bu ilgisi yüksek kişiler; Pazarlama ve Reklamcılık gibi alanları tercih edebilir.
7. İş Ayrıntıları ve Düzen İlgisi:	Bir işin ayrıntılarıyla uğraşmaktan hoşlanma, bir yazı veya hesabı ayrıntılı kontrol etme, her şeyi düzenli yapma gibi davranışlardan zevk alma durumu. Bu ilgisi yüksek kişiler; Muhasebe, Sekreterlik, İşletme, İktisat, Maliye, İstatistik, Mimarlık, Tasarım ve Çizim, Haritacılık, Kütüphanecilik, Arşiv ve benzeri mesleklerden doyum alabilirler.
8. Edebiyat İlgisi:	Edebi eser yazabilme, edebi eserleri incelemekten ve eleştirmekten hoşlanma durumudur. Bu ilgisi yüksek kişiler; Edebiyat, Diller (Filoloji), İletişim, Gazetecilik, Yazarlık, Şairlik ve benzeri meslekleri severler.
9. Güzel Sanatlar İlgisi:	Bu ilgi alanı resim, heykel, el sanatları vb. sanat ürünleri üretmek, mevcut eserleri incelemekten hoşlanma durumudur. Bu ilgisi yüksek kişiler; Grafikerlik, Ressamlık, Heykeltıraşlık ve Tasarımcılık gibi meslekleri tercih edebilir.
10. Müzik İlgisi:	Müzik dinlemek, müzik aleti çalmak, müzik parçaları bestelemek gibi davranışlardan hoşlanma. Bu ilgisi yüksek kişiler; konservatuar okumayı tercih edebilir.
11. Sosyal Yardım İlgisi:	Hasta, yoksul, engelli veya herhangi bir yardıma ihtiyacı olan kişilere yardım etme ve bundan doyum alma durumu. Bu ilgisi yüksek kişiler; Tıp, Psikolojik Danışmanlık, Psikoloji, Sosyal Hizmetler, Hemşirelik, Özel Eğitim Öğretmenliği gibi mesleklerde doyum sağlayabilir (Kuzgun, 2005).

Ek 2. İlgi Ağı Oluşturma Aktivitesi Formu

Formdaki ilk 11 kutucuğun üst kısmında ilgi alanları yer alıyor. Her kutucuk için; bu ilginin sizde olduğunu düşünüyorsanız “Var” seçeneğini, bu ilgiye sahip olmadığınızı düşünüyorsanız “Yok” seçeneğini işaretleyin.

Son kutucukta yer alan “*Lisede Seçmeyi Planladığı Ağırlıklı Ders Alanları*” yazan kısmında da şu an için seçmeyi aklınızdan en çok geçirdiğiniz alanı işaretleyin. Formu doldurduktan sonra ayağa kalkıp ve arkadaşlarınız ile konuşarak formunuzda her kutucuk için sizinle aynı seçeneği işaretleyen bir arkadaşınızı bulup ismini ilgili kutucuğa yazın. Bunu her kutucuk için yapmanızı istiyorum.

Bu uygulamayı tamamlamak için 5 dakikalık süreniz var.

Temel Bilim İlgisi Var () Yok ()	Sosyal Bilim İlgisi Var () Yok ()	Canlı Varlık ve Üretim İlgisi Var () Yok ()	Teknik ve Mekanik İlgi Var () Yok ()
Aynı olan kişi:	Aynı olan kişi:	Aynı olan kişi:	Aynı olan kişi:
İkna İlgisi Var () Yok ()	Ticaret İlgisi Var () Yok ()	İş Ayrıntıları ve Düzen İlgisi Var () Yok ()	Edebiyat İlgisi Var () Yok ()
Aynı olan kişi:	Aynı olan kişi:	Aynı olan kişi:	Aynı olan kişi:
Güzel Sanatlar İlgisi Var () Yok ()	Müzik İlgisi Var () Yok ()	Sosyal Yardım İlgisi Var () Yok ()	Lisede Seçmeyi Planladığı Ağırlıklı Ders Alanı Sayısal () EA () Sözel () Dil ()
Aynı olan kişi:	Aynı olan kişi:	Aynı olan kişi:	Aynı olan kişi:

Ek 3. Meslek Tanıtlarıyla İlgili İnternet Adresleri Formu

<https://esube.iskur.gov.tr/Meslek/MeslekleriTaniyalim.aspx>

<https://www.turkiye.gov.tr/turk-meslek-sozlugu>

https://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_yeterlilik&view=arama&belge_zorunlu=1

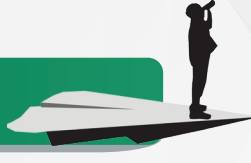
https://tr.wiktionary.org/wiki/Kategori:T%C3%BCrk%C3%A7ede_meslekler

<http://w3.gazi.edu.tr/~aligullu/meslek/genelmeslekler/genelmeslekler.html>

<https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/meslekler/is-meslekleri-tani>

Ek 4. Ne Sorsam Formu

“Kariyer kararlarınızda yardımcı olacak kişi ve kurumlar ile iletişime geçtiğinizde, onlara neler sorabilirsiniz. Maddeler hâlinde yazınız.”

Ek 5. Etkinlikten Yansıyanlar Formu

“Kariyer karar sürecinizde sağlıklı bilgiler alabileceğiniz kişi ve kurumlardan dörder tanesini aşağıdaki tabloya yazınız.”

Kariyer karar sürecinizde sağlıklı bilgiler
alabileceğiniz kişi ve kurumlar

KİŞİLER

KURUMLAR

1

.....
.....
.....

2

.....
.....
.....

3

.....
.....
.....

4

.....
.....
.....

1

.....
.....
.....

2

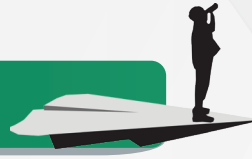
.....
.....
.....

3

.....
.....
.....

4

.....
.....
.....

Ek 6. YÖK Atlas Tanıtım Bilgileri Bilgi Notu

YÖK Atlas, Yükseköğretim Kurulunun hazırlamış olduğu resmi bir internet sitesidir. Bu sitede; üniversitelerin detaylı bil bilgileri ve sınavla yerleştirme bilgileri, meslek bilgileri, tercih asistanı ve çeşitli gileri, lisans ve ön lisans programlarının istatistik bilgileri yer almaktadır.

“Üniversitelerimiz” modülüyle seçeceğiniz üniversite hakkında bilgi almak artık çok kolay...

Üniversitelerimiz Modülünde, Türkiye’deki her bir üniversitenin öğrenci ve öğretim elamanı sayılarının yanında kuruluş yılı, resmi web sitesi, sosyal medya linkleri, iletişim bilgileri, spor tesisleri, spor takımları, öğrenci toplulukları, yurt kapasitesi, laboratuvar sayıları ve yüzölçümleri bilgilerine erişebileceksiniz.

Lisans programlarına yerleşenlerin puanları, başarı sıraları, YKS netleri, geldikleri liseler, geldikleri bölgeler; programda görevli öğretim üyeleri, yabancı uyruklu öğrenciler, Erasmus trafiği ve benzeri pek çok detay parmaklarınızın ucunda...

2019, 2020 ve 2021 YKS’de Merkezi Yerleştirme ile öğrenci alan lisans programlarının (fakülte/yüksekokul) detayları burada yer almaktadır.

Önlisans programlarına yerleşenlerin puanları, YKS netleri, geldikleri liseler, mezun oldukları lise alan ve dalları; programda görevli öğretim üyeleri, geçmiş yıllarda verilen mezun sayısı, yatay geçiş trafiği ve benzeri pek çok detaya tek bir “tık” ile ulaşın...

2019, 2020 ve 2021 YKS’de Merkezi Yerleştirme ile öğrenci alan önlisans programlarının (meslek yüksekokulu) detayları burada yer almaktadır.

2021 YKS ile öğrenci alan lisans programlarının kontenjan bilgilerine buradan ulaşabilirsiniz.

Son 4 yılın taban başarı sıraları, puan türü değişen programların eski puan türündeki taban başarı sıraları, şehre, üniversite türüne, burs oranlarına, öğretim türüne göre arama yapma imkanı...

2021 YKS ile öğrenci alan önlisans programlarının kontenjan bilgilerine buradan ulaşabilirsiniz.

Son 2 yılın taban başarı sıraları, puan türü değişen programların eski puan türündeki taban başarı sıraları, şehre, üniversite türüne, burs oranlarına, öğretim türüne göre arama yapma imkanı...

2021 Tercih Kılavuzu’nda yer alan lisans programlarından mezun olanların merkezi uzmanlık sınavlarında gösterdikleri başarıyı görün değerlendirin. Sadece girdi değil, çıktı kalitesini de sınavın...

Mezunların KPSS-1, KPSS-2, TUS-TT1, TUS-TT2, TUS-KTP, DUS, AB-AYB sınav başarılarını değerlendirebilirsiniz.

Hedefinizdeki meslek ve üniversiteye geçen sene yerleşenlerin YKS’deki başarısını görmek ve sizi hedefe ulaştıracak en doğru verilere ulaşmak artık çok kolay. Tıklayın...

2021 YKS’de Merkezi Yerleştirme ile öğrenci alan lisans - önlisans programlarına yerleşenlerin TYT-AYT testlerinde yaptıkları yerleşen son kişinin Netleri burada yer almaktadır.

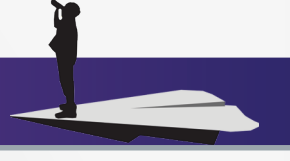
Üniversite adaylarının meslek seçimine ışık tutacak tercih istatistiklerine buradan ulaşabilirsiniz.

2020 YKS’de mesleklerin tercih edilme istatistiklerini inceleyerek hangi mesleklerin daha çok tercih edildiğini değerlendirebilirsiniz.

YKS tercihlerinize ışık tutacak tercih listenizi buradan oluşturabilirsiniz.

Adaylar üniversite ve program seçimlerini yaparak tercih listelerini oluşturabilirler. Tercih listelerindeki programları sıralayabilir, koşul ve diğer bilgilerini görerek kendi durumlarını değerlendirebilirler.

2. OTURUM

Etkinlik No: 1

Etkinlik Adı: Karar Merdivenim

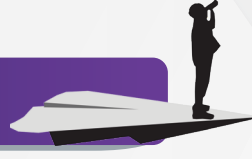
Yeterlik: Karar Verme Yetkinliği

Kazanımlar:

1. Karar verme stratejilerini fark eder.
2. Karar verme sürecindeki seçeneklerin avantaj ve dezavantajlarını karşılaştırır.
3. Karar verme sürecini etkileyen unsurları fark eder.
4. Karar verme sürecinin aşamalarını kavrar.

Süre: 40 Dakika

Araç-Gereçler: Akıllı tahta/projeksiyon cihazı
Ek 1. Karar Verme Stratejileri Formu
Ek 2. Kariyer Kararım İsimli Hikâye
Ek 3. Kariyer Seçenekleri Avantaj-Dezavantajlar Formu
Ek 4. Karar Verme Sürecinin Aşamaları Bilgi Notu
Ek 5. Karar Verme Sürecinin Aşamaları ile İlgili Örnekler Bilgi Notu
Ek 6. Ada Etkinliği Grup Çalışması Formu
Ek 7. Etkinlikten Yansıyanlar Formu

Uygulayıcı için Ön Hazırlık

- ✓ Uygulayıcı etkinlik için uygun ortamı, araç gereçleri hazırlar.
- ✓ Uygulayıcı yönergeye hakim olmak için etkinliği önceden okur.

Süreç (Uygulama Basamakları)

1. Uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Sevgili öğrenciler, bir önceki oturumumuzda kariyer yöneliminize uygun alan ve dallar ile olası kariyer kararı sürecinizde yardımcı olacak kişi ve kurumlar, seçmeyi düşündüğünüz mesleklerin iş ve çalışma koşullarına yönelik bir uygulama yaptık. Bu etkinliğimizde ise karar verme sürecini ele alacağız. Hayatımızın her aşamasında karar verme süreci ile karşı karşıyayız. Hatta hayatımıza verdiğimiz kararlar şekil veriyor diyebiliriz. Bu bağlamda kariyerimizle ilgili kararlarımız geleceğimize yön verir. Kariyer kararını vermeden önce kararın sonuçlarını, risklerini ve olumlu yönlerini düşünmek gerekir.”

2. Uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Kararlarımızı ailemiz, akranlarımız, ön yargılarımız, duygularımız, motivasyonumuz, sezgilerimiz, kişilik özelliklerimiz, problem çözme yeteneğimiz gibi pek çok faktör etkilemektedir. Bununla birlikte karar verirken kullandığımız bazı stratejiler bulunmaktadır.”

3. Uygulayıcı öğrencilerin Öğrenci Uygulama Kitapçığı’nda yer alan **Ek 1**. Karar Verme Stratejileri Formu’na bakmalarını ister ve aşağıdaki açıklamayı yapar:

*“Günlük yaşamımızda karar verirken farklı zamanlarda farklı stratejiler kullanırız ve birçoğumuzun çoğunlukla kullandığı bir stratejisi vardır. Şimdi Öğrenci Çalışma Kitapçığı’ndaki **Ek 1**. Karar Verme Stratejileri Formunu açıp formda karar verme stratejilerinin isimleri ve açıklamaları ile örnek olayları okumanızı istiyorum. Sonra da her karar verme stratejisine uygun örnekleri eşleştirelim.”* Uygulayıcı öğrencilere eşleştirmeyi yaptırıp doğru eşleştirmeyi söyler.

Daha sonra uygulayıcı *“Örneklerle de açıkladığımız gibi kararlarımızı verirken ‘bağımlı karar verme, mantıklı karar verme, dürtüsel karar verme ve kararsız karar verme’ stratejilerini kullanırız. Ancak günlük yaşamda verdiğimiz en basit karardan kariyerimizle ilgili alacağımız önemli kararlara kadar karar verirken kullanacağımız strateji mantıklı karar verme stratejisi olmalıdır. Biraz sonra yapacağımız etkinliklerde bu stratejiyi nasıl kullanacağımızı öğreneceğiz.”* der.

4. Uygulayıcı Öğrenci Uygulama Kitapçığındaki **Ek 2.** Kariyer Kararım isimli hikâyeyi okur. Daha sonra aşağıdaki soruları sırasıyla öğrencilere yöneltir:

- ✓ Sizce Doktor Mete'nin kariyer kararını etkileyen unsurlar nelerdir?
- ✓ Doktor Mete hangi karar stratejisini kullanmıştır? (Bağımlı, mantıklı, dürtüsel veya kararsız karar verme)
- ✓ Sizin yaşamda aldığınız kararlarınızı neler etkiler? Hangi karar verme stratejisini yaygın olarak kullanırsınız?

Uygulayıcı gönüllü öğrencilerden alınan yanıtlar sonrasında aşağıdaki sorularla etkileşime devam eder:

- ✓ Aldığınız kararların avantaj ve dezavantajlarını düşünür müsünüz?
- ✓ “Bu seçeneği değil de diğer seçeneği seçseydim ne olurdu?” Diye düşündüğünüz olur mu?

Uygulayıcı gönüllü öğrencilerden alınan yanıtlar sonrasında öğrencileri üç gruba ayırarak Öğrenci Uygulama Kitapçığı'ndaki **Ek 3.** Kariyer Seçenekleri Avantaj-Dezavantajlar Formunu açmalarını söyler ve aşağıdaki açıklama yapılır.

“Kariyer Kararım hikâyesinde Doktor Mete'nin lise döneminde verdiği kariyer kararını düşünün. Mete açısından, tıp ve mühendislik seçeneklerinin avantaj ve dezavantajlarını grup içerisinde tartışarak formun ilgili alanlarına 10 dk.lık süre içinde yazın”.

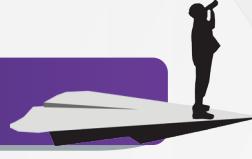
5. Grupların paylaşımlarının ardından uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Bir mesleğin herkes için avantaj ve dezavantajları farklı olabilir. Aynı meslek bizimiz için avantaj olabileceken diğerimiz için dezavantaj olabilir. Sağlıklı kararlar verebilmek için mantıklı karar verme stratejilerini kullanmak gerekir. Peki, mantıklı karar verme sürecinin aşamaları var mıdır? Varsa bunlar neler olabilir?”

Öğrencilerden alınan yanıtlar tamamlandıktan sonra Öğrenci Uygulama Kitapçığı'ndaki **Ek 4.** Karar Verme Sürecinin Aşamaları ve **Ek 5.** Karar Verme Süreci Örnek Olaylar Formu tahtaya yansıtılır ve öğrencilere okunur, öğrencilerin de takip etmeleri istenir.

Daha sonra öğrenciler 3 gruba ayrılır ve her grubun Öğrenci Uygulama Kitapçığı'ndaki **Ek 6.** Ada Etkinliği Grup Çalışması Formu'nu açmaları istenir ve kalem verilerek aşağıdaki açıklama yapılır:

“Sevgili öğrenciler arkadaşlarınızla çıktığınız bir deniz yolculuğu esnasında çıkan fırtına sonrası teknенizin alabora olduğunu ve sonrasında ıssız bir adaya çıktığınızı düşünün. Bu ada, bir süre yaşamak zorunda olduğunuz yeni eviniz. Ateş yakmak, barınak bulmak vb. durumlarda az önce tahtaya yansıttığım ve okuduğum mantıklı karar verme basamaklarını nasıl kullanırdınız?”

Öğrencilerin problemleri nasıl çözdüklerini/karar verme aşamalarını nasıl kullandıklarını Öğrenci Uygulama Kitapçığı'ndaki alana yazıyla ya da resimle çizerek anlatmaları istenir.

Öğrenciler yönergeyi yerine getirdikten sonra her gruptan seçilen grup temsilcisi tahtaya çıkarak yazdıkları ya da çizdikleri bilgileri sınıfla paylaşır. Sonra uygulayıcı gruplara sırasıyla şu sorular yöneltilir:

- İlk aklınıza gelen çözüm yolları nelerdi?
- Olası seçenekler üzerine düşünmek yeni çözümler bulmanıza yardımcı oldu mu?
- İlk aklınıza gelen seçenekleri uygulamış olsaydınız daha sonra bulduğunuz çözüm yollarına göre neler eksik kalabilirdi?

Paylaşımlar sonrası aşağıdaki açıklama yapılır:

“Sevgili öğrenciler, sizlerin de söylediğiniz gibi karar verme sürecimizde adım adım planlama yapmalı, avantaj ve dezavantajları iyi tespit etmeli ve alternatifler arasından size ve duruma en uygun olanı belirlemeniz gerektiğini fark etmiş olduk.” diyerek etkinlik sonlandırılır.

Değerlendirme

Uygulayıcı; *“Sevgili öğrenciler sizce kararlarınızı verirken dikkat etmeniz gereken en önemli unsur nedir? bir cümleyle ifade etmek isterseniz ne söylerdiniz?”* sorusunu sorarak Öğrenci Uygulama Kitapçığı'nda yer alan **Ek. 7** Etkinlikten Yansıyanlar Formu'ndaki ilgili alana yanıtları yazmalarını ister. Gönüllü öğrencilerden yanıtları paylaşmalarını ister ve etkinlik sonlandırılır.

Ek 1. Karar Verme Stratejileri Formu

KARAR VERME STRATEJİLERİ

1

BAĞIMLI KARAR VERME

Karar verirken başkalarının doğruyu bildiğine inanır ve onların önerilerini dikkate alır.

2

MANTIKLI KARAR VERME

Karar verirken seçenekleri dikkatle inceler, seçenekler hakkında bilgi toplar, her birinin olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirerek kararlarını verirler.

3

KARARSIZ

Verdiği kararda emin olmayıp hemen değiştirmek isteme, hiçbir karardan mutlu olmamaktır.

4

DÜRTÜSEL KARAR VERME

Karar verirken, seçenekler üzerinde yeterince düşünmeden içten geldiği gibi davranır ve hoşlarına giden seçeneğe yönelerek, içten geldiği gibi davranır.

ÖRNEKLERİN YANINDAKİ KUTUCUĞA UYGUN STRATEJİ NUMARASINI YAZINIZ

A

Gömlek ihtiyacı olan birinin alışverişte gömleğin fiyatı, mevsime uygunluğu, rengi vb. durumları göz önünde bulundurarak alması.

Gömlek ihtiyacı olan birinin kışın sırf rengi hoşuna gitti diye yazlık gömlek alması.

B**C**

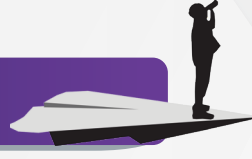
Gömlek ihtiyacı olan birinin alışverişe arkadaşlarıyla gitmesi ve her gömlek denediğinde sürekli arkadaşlarına yakışıp yakışmadığını sorması ve onların beğendiğini alması.

Gömlek ihtiyacı olan birinin aldığı gömleğin rengi, modeli vb. özelliklerini beğenmeyip sürekli değiştirmesi.

D

Cevap Anahtarı: A-2 , B-4 , C-1 , D-3

Kuzgun (1992)'den yararlanılmıştır.

Ek 2. Kariyer Kararım Hikâyesi

Merhaba Sevgili Takipçilerim;

Seyir defterimde bu hafta, yaptığım yolculuklardan bahsetmeyeceğim. Sizlerle çok daha uzağa, geçmişe yani sizin yaşlarınızdaki Mete'nin hayatına bir yolculuk yapmayı planlıyorum.

Bloğumu ilk kez ziyaret edenler için kendimi tanıtayım. İsmim Mete, 47 yaşındayım. Büyük bir hastanede başhekim olarak görev yapıyorum. Bugün zamanda yolculuk yapacağız ve 30 yıl öncesine, en büyük pişmanlığımın tohumlarının atıldığı yıllara gideceğiz.

Lise son sınıftayken herkes gibi hayatımın en önemli tercihlerinden birini yapmak zorundaydım. Yapacağım bu tercih sadece beni ve geleceğimi değil aynı zamanda ailemi de yakından ilgilendiriyordu.

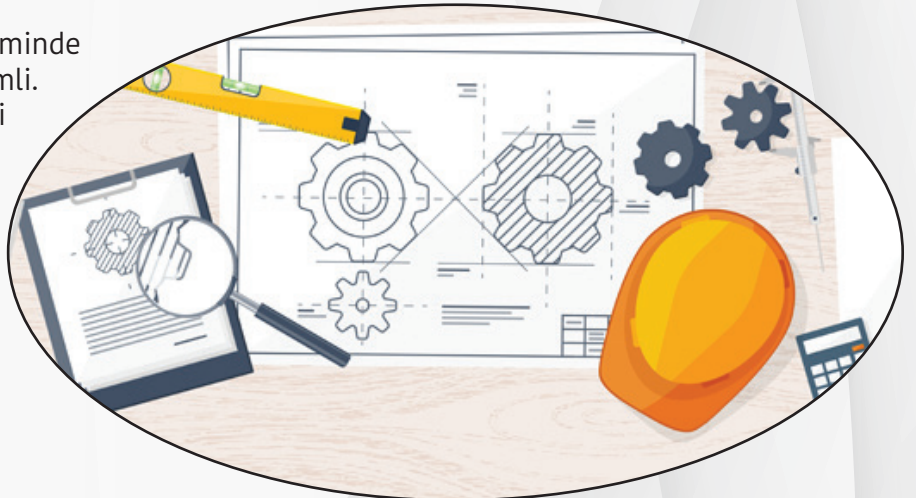
Kendimi bildim bileli uçak, otomobil, kamyon, otobüs yani motorlu taşıtlar ilgimi çekerdi. Bir keresinde arabamız arızalandığında babamla oto sanayiye gitmiştik. Tamirci Ahmet Amca'nın dükkânında geçirdiğimiz zaman en güzel çocukluk anılarımın başında gelir. O günden sonra makinelerin nasıl çalıştığını anlamak için tüm oyuncaklarımı söküp içlerine baktığımı hatırlıyorum.

Yaşım büyüdükçe araçlara olan bu ilgim arttı. Hatta sadece araçlar değil içerisinde dişli veya çark olan her türlü makine ve alet ilgi alanım olmuştu. Makineleri söküp takmayı, sistemleri üzerine saatlerce yüksek konsantrasyonla çalışmayı çok seviyordum.

Başarılı bir öğrenciydim aynı zamanda atletiktim. Liseye geçtiğimde matematik ve fizik en sevdiğim derslerdi. Son sınıftayken rehber öğretmenimin/psikolojik danışmanımın, meslek seçimi ve kariyer üzerine verdiği seminer aklımdaki bazı sorulara ışık tuttu. Sonrasında yaptığımız görüşmede:

—Hocam kariyerimi nasıl şekillendireceğim, hangi meslek alanında ilerleyeceğim konusunda çok kararsızım. Aslında mühendislik alanlarına çok sıcak bakıyorum ama ailem, çevrem hatta öğretmenlerim tıp okumamı istiyorlar. Sizce ne yapmalıyım? diye sorduğumda

—Mete, meslek seçiminde yetenekler çok önemli. Temele en iyi yapabildiklerini almalı, sonra en sevdiğin alanları ve meslekten

ne beklediğini göz önünde bulundurmalısın. Kendi yeteneklerinin farkındaysan ilgilerinle meslek alanlarını bütünleştirebilirsin. Hayatını etkileyecek bu karar sürecinde gelecekte mutlu ve başarılı olacağın mesleği edinmen ve kariyerini o meslek alanı üzerinden şekillendirmen oldukça önemli.

Rehber öğretmenim/Psikolojik danışmanım sonraki görüşmemizde bana uyguladığı ilgi ve yetenek testlerinin sonuçlarını ailemle paylaşmak için izin istedi. Bu benim için büyük bir fırsattı. Makinelere olan ilgim mühendislik alanlarına yatkınlığım testlerde de ortaya çıkmıştı. Aslında ailem bana meslek seçimim konusunda baskı yapmıyordu lakin tıp fakültesini bitiren kuzenim herkesin gözdesiydi. Kuzenim doktor olmadan önce de canlıları araştırmayı seven, saatlerce insan anatomisini anlatan dergiler okuyan biriydi. Meslek seçimini de istekleri doğrultusunda yapmıştı ve mutluydu. Babam sıklıkla doktor olmanın saygınlığından, gelirin ne kadar iyi olduğundan bahsederken annem beyaz önlüğün bana ne kadar yakışacağından dem vururdu.

Rehber öğretmenimin/Psikolojik danışmanımın ailemle görüşmesinden sonra, bir akşam annem ve babam beni karşılarına alıp:

“Oğlum senin mutluluğun bizim için her şeyden önemli. İstersen mühendis olabilirsin ama tıp fakültesini de aklından çıkarma, bak kuzenini görüyorsun ayrıca mühendislerin hepsi iş bulamıyor.” dediler.

Üniversite sınav sonucunda tıp fakültesini tercih ettim ancak makinelere olan ilgim sönmedi ama bir süreliğine gölgelendi diyebilirim. Doktorluk birçok insanın istediği meslek olabilir. Ancak hastalara ne kadar yardımcı olmaya çalışsam da kişisel özelliklerime ve hayallerime uymadığı için bu kadar zaman geçmesine rağmen hep bir şeyler eksikti.

Mesleğimde doyum ararken fark ettim ki ben, hastanede çalışmak yerine makineleri tamir etmek, incelemek, bakımlarını yapmak istiyordum.

Keşke 30 yıl önce fırsatlarımı değerlendirip hocamın dediklerini dinleseymdim ve kararımın arkasında durabilseydim. Bugün hâlâ gönlümde bir mühendis var ama yeteneklerini kullanamıyor.

[illegible]

Ek 4. Karar Verme Sürecinin Basamakları

KARAR VERME BASAMAKLARI

“

1

DURUMU TANIMLAMA

”

“

2

MEVCUT ALTERNATİFLERİ
DÜŞÜNME

”

“

3

OLASI ALTERNATİFLER
ÜRETME

”

“

4

ALTERNATİFLERİ SIRALAMA

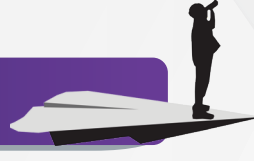
”

“

5

DURUMU ÇÖZECEK EYLEME
GEÇME

”

Ek 5. Karar Verme Süreci Örnek Olaylar

Aşamalar	Örnek Olay 1
Durumu Tanımlama	Yabancı dil dersinde başarımlarım düşük ve sınavlar yaklaşıyor.
Mevcut Alternatifleri Düşünme	Kendim çalışabilirim. Kursa gidebilirim. Notları iyi olan arkadaşlarımdan yardım alabilirim. Sosyal medya platformları üzerinden çevrim içi derslere katılabilirim.
Olası Alternatifler Üretme	Yabancı dil dersine nasıl daha etkili ve verimli çalışılabileceği konusunda ders öğretmenini ve rehber öğretmenimden yardım alabilirim.
Alternatifler Sıralama	Rehber öğretmenim ve ders öğretmenim ile görüşüp yabancı dil dersine nasıl etkili ve verimli çalışacağım konusunda bilgi alıp daha sonra günlük, haftalık planlar yapabilir ve kendim çalıştıktan sonra ders başarımları yüksek olan arkadaşlarımla eksiklerimi giderebilirim.
Durumu Çözecek Eyleme Geçme	Rehber öğretmenim ve ders öğretmenimden randevu alayım.

Ek 6. Ada Etkinliği Grup Çalışması Formu

ISSIZ ada

KARAR VERME AŞAMALARINI KULLANARAK SORUNLARA NASIL ÇÖZÜM BULURSUNUZ

SORUN

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÇÖZÜM

.....

.....

.....

.....

.....

.....

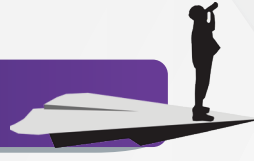
.....

.....

.....

.....

Ek 7. Etkinlikten Yansıyanlar Formu

*“Sevgili öğrenciler, formdaki soruyu
yanıtlayarak etkinliği değerlendirin.”*

**Karar verirken dikkat
etmeniz gereken en
önemli unsur nedir?**

.....

.....

Etkinlik No: 2

Etkinlik Adı: Koridorun Sonu

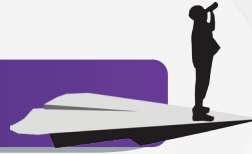
Yeterlik: Karar Verme Yetkinliği

Kazanımlar:

5. Eğitim fırsatlarını kariyer süreci bağlamında değerlendirir.
6. Kariyer planlama sürecinde karşılaştığı sorunlara çözümler üretir.

Süre: 40 Dakika

Araç-Gereçler: Öğrenci sayısı kadar kurşun kalem
10 adet balon
Ek 1. Kariyer Planlama Sürecinde Fırsatlarım Formu
Ek 2. Karar Verme Basamakları
Ek 3. Kariyer Planlama Sürecinde Sorunlarım ve Çözümlerim Formu
Ek 4. Etkinlikten Yansıyanlar Formu

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinliği önceden okur. Bilgi Notlarını ve Formları inceler.
- ✓ Grup çalışmaları esnasında sıralar/masalar birleştirilebilir.
- ✓ Uygulama başlamadan önce 5 adet balon şişirilir.
- ✓ Ek 2. Karar Verme Basamakları fotokopisi alınır, tahtaya asılır veya akıllı tahtaya yansıtılır.

Süreç (Uygulama Basamakları)

1. Uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Sevgili öğrenciler, önceki etkinlikte karar verme basamaklarını, karar verme sürecini etkileyen unsurları ve karar verme sürecindeki seçeneklerin avantaj ve dezavantajları konusunda uygulamalar yapmıştık. Bu etkinliğimizde ise kariyer sürecimizdeki eğitim fırsatlarını ve süreçte karşılaşılabileceğimiz sorunlara çözüm üretme becerimizi geliştirmeye yönelik uygulamalar yapacağız.”

2. Öğrencilere aşağıdaki açıklama yapılarak uygulama başlatılır:

“Sevgili öğrenciler, yaşamda verdiğiniz kararlar sonrasında elimizdeki seçeneklerden bazıları bizim fırsatımız olabilir. Şimdi sizlerden vereceğiniz kariyer kararı doğrultusunda karşılaşılabileceğiniz eğitim ve mesleki fırsatları düşünmenizi istiyorum. Örneğin;

a. *İyi derecede İngilizce bilen ve donanımlı lise öğrencisi Umut’un ASELSAN’da staj başvurusunun kabul edilmesi.*

b. *Tekstil mühendisliği bölümü seçmeyi düşünen Tuna’nın, bu programın devlet tarafından öncelikli desteklenecek alanlar arasına alınması.*

c. *Maddi imkânları zayıf olan ve ileri seviyede keman çalan Sude’ye konservatuvarda okuyabilmesi için Ticaret Odasının burs vermesi.*

d. *Lisede basketbol takımının kaptanı olan Didar’ın Spor Bilimleri Fakültesini kazanmasının ardından basketbol millî takımı seçmelerine davet edilmesi.*

*Sevgili öğrenciler okuduğum dört örnekteki öğrencilerin karşılaştıkları eğitim fırsatlarını dikkate alarak sizler de şu andaki olanak, koşul ve durumlarınıza göre kariyer planınızla ilgili eğitim fırsatlarınızı değerlendirin. Bunlar neler olabilir? Öğrenci Uygulama Kitapçığındaki **Ek 1. Kariyer Planlama Sürecinde Fırsatlarım Formuna** bunlarla ilgili bir liste yapmanızı istiyorum.”*

Açıklamanın ardından öğrencilerin Öğrenci Uygulama Kitapçığındaki **Ek 1. Kariyer Planlama Sürecinde Fırsatlarım Formunu** doldurmaları için yeterli zaman verilir. Uygulayıcı aşağıdaki soruları sırasıyla sorar:

- ✓ Eğitimi almayı ve seçmeyi planladığınız meslekle ilgili hangi fırsatların olduğunu gördünüz?
- ✓ Fırsat olarak gördüğünüz bu durumları seçerken neleri göz önünde bulundurdunuz?

Uygulayıcı gönüllü öğrencilerden yanıtlarını alır ve aşağıdaki açıklamayı yapar.
“Olası kariyer karar sürecinde eğitim ve meslek fırsatlarını bilmek, fark etmek ve değerlendirmek geleceğiniz için büyük önem taşımaktadır.”

3. Uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Sevgili öğrenciler şimdi aranızdan bir gönüllü seçeceğim. Gönüllü öğrenciye elimdeki 5 adet şişirilmiş balonu vereceğim. Sınıftaki diğer öğrenciler ise ayağa kalkacak ve ikiye öğrenci karşılıklı olacak biçimde düz bir insan koridoru oluşturacak. Gönüllü öğrenci elindeki 5 adet şişirilmiş balonla sizlerin oluşturduğu koridorun başına gelecek ve sonrasında balonlarla koridordan balonları patlatmadan geçmeye ve çıkmaya çalışacak. Bu sırada diğer öğrenciler bedenleriyle balonları patlatmaya çalışacak. Koridordan geçerken temel kurallar şu şekilde olacaktır:

a. *Gönüllü öğrenci koridordan geçmeye başladığında sadece bulunduğu alandaki iki öğrenci gönüllü öğrencinin taşıdığı balonları yalnızca bedenleriyle patlatmaya çalışacak.*

b. *Kimse kendi alanı dışındayken balonlara ve gönüllü öğrenciye müdahale etmeyecek. Balonları patlatmak için kesinlikle herhangi bir araç-gereç kullanılmayacak.*

c. *Gönüllü öğrenci balonlarını korumaya ve en fazla balonla koridordan çıkmaya çalışacak.”*

Uygulama tamamlandıktan sonra öğrenciler yerlerine oturur ve tüm öğrencilere şu sorular sırasıyla yöneltilir:

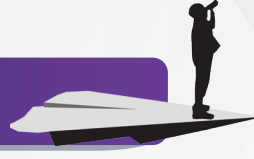
- ✓ Gönüllü öğrenci koridordan geçerken neler yaşandı?
- ✓ Sizce balonlar neyi temsil ediyor olabilir?

Uygulayıcı gönüllü öğrencilerden yanıtlarını alır ve aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Sevgili öğrenciler, yaşamımızda bu oyunda gözlemlediğiniz gibi pek çok güçlükle karşılaşabiliriz. Bu oyundaki koridorun yaşamımız, taşıdığımız balonların yaşamda aldığımız kararlarımız, koridoru oluşturan arkadaşlarınızın da yaşamda karşılaşabileceğiniz zorluklar olduğunu düşünelim. Yaşamımızda kariyer kararı sürecinde de bazı zorluklarla karşılaşabiliriz. Bu zorlukların üstesinden gelebilmek için karar verme basamaklarını etkili kullanmak gerekmektedir. Şimdi karar verme aşamalarına bir göz atmanızı istiyorum. Az önce balon etkinliğinde gönüllü arkadaşınızın karşılaştığı zorluklarla baş etmek için hangi çözüm yollarını kullandığını da hatırlamanızı istiyorum.”

Ek 2. Karar Verme Basamakları Formu öğrencilerin görebilmesi için tahtaya asılır ve okunur. Aynı zamanda Öğrenci Uygulama Kitapçığından da bakabilecekleri söylenir. Ardından Öğrenci Uygulama Kitapçığında **Ek 3.** Kariyer Planlama Sürecinde Sorunlarım ve Çözümlerim Formunu doldurmaları istenir. Aşağıdaki sorular sırasıyla sorulur:

- ✓ Kariyer planlama sürecinde nasıl sorunlarla karşılaşabilirsiniz?
- ✓ Bu sorunların mevcut ve alternatif çözüm yolları neler olabilir?

Uygulayıcı gönüllü öğrencilerden yanıtlarını alır ve aşağıdaki açıklamayı yapar.
“Kariyer planlama sürecinde bazı zorluklarla karşılaşabiliriz. Karar verme basamaklarını etkili kullanarak bu zorlukların üstesinden gelebilir ve çözüm yollarına daha kolay ulaşabiliriz.”

4. Uygulama sonrası aşağıdaki açıklama yapılır:

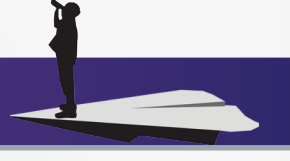
“Sevgili öğrenciler kariyer kararı sürecinde karşılaşabileceğiniz zorluklarda çözüm üretme gücünüzü kullanmak belirlediğiniz hedeflerinize ulaşmanızda oldukça önemlidir. Karar verme basamaklarını etkin kullanmanız sonucunda ortaya çıkan kariyer kararınız sizlere yeni fırsatların kapısını aralayacaktır.”

Değerlendirme

Uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar ve öğrencilerin Öğrenci Uygulama Kitapçığından **Ek 4.** Etkinlikten Yansıyanlar Formunu doldurmalarını ister.

“Sevgili öğrenciler kariyer karar sürecinizdeki bir eğitim ve meslek fırsatını, bununla ilgili karşılaşabileceğiniz bir sorunu ve çözümünü yazmanızı istiyorum.”
Gönüllü öğrencilerden paylaşımları alınır ve etkinlik sonlandırılır.

Ek 1. Kariyer Planlama Sürecinde Fırsatlarım Formu

Kariyer planınızla ilgili eğitim fırsatlarınız nelerdir?

Örnek:

İyi derecede İngilizce bilen ve donanımlı lise öğrencisi Umut'un ASELSAN'da staj başvurusunun kabul edilmesi.

Not: Örnek durum sizlere hatırlatıcı olması amacıyla yazılmıştır. Kendi kariyer planınızda karşılaşılabileceğiniz eğitim fırsatlarını düşünerek aşağıya yazınız.

1

.....

.....

.....

2

.....

.....

.....

3

.....

.....

.....

4

.....

.....

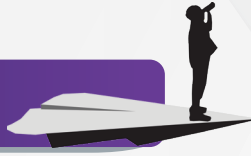
.....

5

.....

.....

.....

Ek 2. Karar Verme Basamakları

KARAR VERME BASAMAKLARI

“

1

DURUMU TANIMLAMA

”

“

2

MEVCUT ALTERNATİFLERİ
DÜŞÜNME

”

“

3

OLASI ALTERNATİFLER
ÜRETME

”

“

4

ALTERNATİFLERİ SIRALAMA

”

“

5

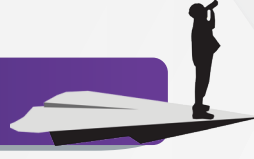
DURUMU ÇÖZECEK EYLEME
GEÇME

”

Ek 3. Kariyer Planlama Sürecinde Sorunlarım ve Çözümlerim Formu

Kariyer planlama sürecinizde nasıl sorunlarla karşılaşabilirsiniz?	Bu sorunlara hangi çözüm yolları üretebilirsiniz?
Örnek Sorun 1: Çok istediği bölümü istediği üniversitede okumak için yeterli puan alamaması.	Örnek Çözüm 1: İstediği bölümü başka bir üniversitede okumayı tercih etmesi.
Örnek Sorun 2: Okumak istediği vakıf üniversitesi için maddi imkânlarının yetersiz olması.	Örnek Çözüm 2: Okumak istediği vakıf üniversitesinin burslu programını kazanmayı hedeflemesi ya da paralı programını kazandıktan sonra farklı kurumlardan burs imkânlarını araştırması.
Sorunum 1:	Çözümüm 1:
Sorunum 2:	Çözümüm 2:
Sorunum 3:	Çözümüm 3:
Sorunum 4:	Çözümüm 4:
Sorunum 5:	Çözümüm 5:

Ek 4. Etkinlikten Yansıyanlar Formu

Kariyer Karar Sürecim

FIRSAT

.....

SORUN

.....

ÇÖZÜM

.....

Etkinlik No: 1

Etkinlik Adı: Doğru Bildiğim Yanlışlarım

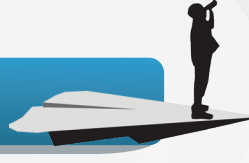
Yeterlik: Karar Verme Yetkinliği

Kazanımlar:

7. Karar verme sürecinde bilişsel karar hatalarını fark eder.
8. Karar verme sürecinde belirsizliklere karşı nasıl davranacağını fark eder.
9. Kariyer hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik nasıl motive olması gerektiğini kavrar.

Süre: 40 Dakika

Araç-Gereçler: Yapışkan kâğıt (Öğrenci sayısı kadar)
Kalem
Akıllı Tahta/Projeksiyon Cihazı
Ek 1. Doğru Bildiğim Yanlışlarım Hikâyesi
Ek 2. Ön yargıları Bulma Formu
Ek 3. Etkinlikten Yansıyanlar Formu

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Sınıf U düzeninde oturur.
- ✓ Uygulayıcı etkinlik için uygun ortamı ve araç gereçleri hazırlar.
- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinliği önceden okur.
- ✓ Uygulayıcının okuyacağı **Ek 1. “Doğru Bildiğim Yanlışlarım”** hikâyesi akıllı tahta/projeksiyona yansıtılmak üzere hazırlanır.

Süreç (Uygulama Basamakları)

1. Uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Merhaba sevgili öğrenciler, bir önceki oturumumuzda karar verme sürecinde fırsatlar ve karar verme basamakları üzerinde uygulamalar yapmıştık. Bugün, sizinle kariyer planlamamızda bireysel etmenlerin rolünü değerlendirmek üzere etkinlik yapacağız. Kendimiz ve meslekler hakkında düşündüklerimizin ve hissettiklerimizin kariyer kararı verme sürecine etkisini konuşacağız.”

Uygulayıcı; *“Sizlerle yapacağımız etkinliğin kurallarını söylemeden önce yanıma gönüllü bir öğrencinin gelmesini ve diğer öğrencilerin de gönüllü öğrenci arkadaşınızın arkasında iki grup olacak şekilde lokomotif gibi dizilmesini istiyorum”* der. Öğrencilerin gönüllü öğrencinin arkasına iki ayrı sıra şeklinde dizilmesini sağlar. Uygulayıcı etkinlik kurallarını öğrencilere açıklar.

a. *“Gönüllü öğrencimiz bize bir meslek adı söylesin. Bu herhangi bir meslek adı olabilir.*

b. *Gönüllü öğrencinin söylediği meslek ile ilgili önce birinci gruptakiler lokomotifteki sırayla gönüllü arkadaşına doğru yaklaşarak meslek ile ilgili olumsuz duygu ve düşüncelerini söyleyecek ve birinci grup bittikten sonra ikinci grup lokomotifteki sırayla gönüllü arkadaşına doğru yaklaşarak meslek ile ilgili olumlu duygu ve düşüncelerini söyleyecek.*

c. *Gönüllü öğrencimiz her iki lokomotif gruptan gelenleri hiç cevap vermeden dinleyecek”* der.

d. Gruplar tamamlandıktan sonra önce gönüllü öğrenciye aşağıdaki soruları sırasıyla sorar;

- ✓ Olumsuz görüşleri duyduğunda ne hissettin/düşündün?
- ✓ Olumlu görüşleri duyduğunda ne hissettin/düşündün?

e. Uygulayıcı aşağıdaki soruları önce gönüllü öğrenciye sırasıyla sorar. Gönüllü öğrencinin yanıtlarından sonra aşağıdaki soruları sınıfa sırasıyla sorar;

- ✓ Meslekle ilgili olumlu şeyler söyleyenler çevrenizde kimler olabilir?
- ✓ Meslekle ilgili olumsuz şeyler söyleyenler çevrenizde kimler olabilir?

Uygulayıcı *“Sevgili öğrenciler dışarıdan duyduğlarımız bizleri ve kararlarımız olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebiliyor.”* der ve aşağıdaki açıklamayı yapar.

2. “Sevgili öğrenciler, hayatımızda pek çok karar veriyoruz. Sosyal hayatımızda, ilişkilerimizde, eğitimimizde ve kariyer sürecimizde kararlar vermeye çalışıyoruz. Karar verme sürecimizin nasıl işlediğini fark edebiliyor muyuz? Karar vermede önyargılarımız bizi nasıl etkileyebilir? Belki de karar verme sırasında hatalı çıkarımlarda bulunuyoruz. Şimdi Gönül ve arkadaşlarının hikâyesini dinleyelim. Karar verme sırasında onların hatalı çıkarımlarını bulabilecek miyiz? Bakalım. Hikâyeyi ben okurken siz de benimle birlikte takip edin ve sonra hikâye sonundaki soruları yanıtlamanızı istiyorum.” der. **Ek 1.** Doğru Bildiğim Yanlışlarım Hikâyesi ve **Ek 2.** Ön yargıları Bulma Formu öğrenci uygulama kitapçığından açılır, hikâye okunur ve uygulaması yapılır.

3. Sorular tartışıldıktan sonra uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:
“Sevgili öğrenciler, karar verme sürecimizi belirleyen pek çok düşünce ve duyguya sahip olduğumuzu fark ettik. Bu kararların çevremizin ve kişisel kararlarımızın etkileri ile oluşabildiğini keşfettik. Yeni bir durum ile ilgili karar vermeye çalıştığımızı düşünelim. Bazen kararlarımızın sonuçlarını tam olarak kestiremeyebiliriz. Burada yaşanan belirsizlik de bizim için bir engel olabiliyor. Belirsizlik içinde karar vermek olası riskleri de doğuruyor. Bu riskleri azaltmak için seçeneklerimizi çoğaltabiliriz.”

Ardından aşağıdaki soruları sırasıyla sorar:

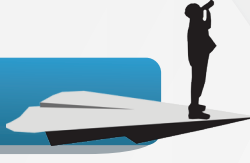
- ✓ Kariyer yöneliminiz ile ilgili olarak seçeneklerinizin sonuçlarını tam olarak kestiremediğiniz zaman neler yaparsınız?
- ✓ Seçeneklerinizin sonucunu kestiremediğiniz durumlarda risklerinizi azaltmak için neler yaparsınız?
- ✓ Az önceki hikâyedeki Özgün’ü hatırlıyor musunuz? Özgün’ün belirsizlikler karşısında tutumu nasıldı? Araştırılmış, bilgiye dayalı alternatif planları olsaydı tutumu nasıl olurdu?

Uygulayıcı gönüllü öğrencilerden gelen cevapların ardından aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Sevgili öğrenciler, karar verme sürecinde belirsizlikler karşısında nasıl davranabileceğimizi değerlendirdik. Seçeneklerimizi arttırmanın riski azaltabileceğini, doğru ve sağlıklı bilgi toplamanın belirsizliği daha belirli hale getirebileceğini konuştuk. Şimdi de kariyer hedeflerine doğru giderken olumlu ve olumsuz nelerle karşılaşabiliriz, neler bize destek olabilir, nasıl motive olabiliriz bununla ilgili bir uygulama yapacağız.”

4. Uygulayıcı şu şekilde açıklamayı yapar: *“Şimdi yapacağımız uygulamada çalışmayı yapacak bir gönüllü ve ona bu çalışmada destek verecek beş öğrenci olmak üzere toplam altı öğrenciyi yanıma davet ediyorum.”*

a) Uygulayıcı çalışmayı yapacak gönüllü öğrenciyi belirlendikten sonra gönüllü öğrenciye;

“Kariyer hedefin doğrultusunda 10 yıl sonra kendini nerede gördüğünü düşünmeni istiyorum. Örneğin ‘10 yıl sonra istediğim üniversitesinin laboratuvarında yenilenebilir enerji sistemleri üzerine proje sorumlusu olarak ekibimle beraber şehirlerin ısınması için atıklardan enerji üretmek üzerine çalışıyorum.’ gibi kendini zihninde ayrıntılı bir şekilde hayal etmeye çalış.” der.

b) Uygulayıcı aşağıdaki soruları gönüllü öğrenciye sorar; *“Senin bu hedefini gerçekleştirmeni sağlayacak güçlü özelliklerin nelerdir? İç kaynakların nelerdir? Örneğin; sorumluluk sahibi olmak, araştırmacı olmak, liderlik özelliğine sahip olmak, yaratıcı olmak, insanlar ile iyi iletişim kurmak, sabırlı olmak, yabancı dil bilmek gibi kendine ait seni güçlendiren, özellik/özellikler.*

c) *Sana bu süreçte destek veren destek kaynakların nelerdir? Olumlu geri bildirim verecek olan kişi, kurum vs. Örneğin; bir araştırma için ortamı kolaylaştıran bir kurum, proje için maddi destek veren bir sponsor, araştırmayı kolaylaştıran olanak sağlayan iklim, imkân, olanak vb.*

d) *Hedefini gerçekleştirmeye çalıştığın sırada karşına bazı engeller çıkabilir. Örneğin atıkların toplanması sırasında çıkabilecek maddi sıkıntılar ya da yasal düzenlemeler, atıkların depolanma sıkıntısı, ekip çalışanlarının kendi içindeki uyumsuzluğu vb.*

e) *“Seçtiğimiz arkadaşların senin **a) iç kaynak/güçlü özelliklerini b) destek kaynaklarını c)engellerini** (iki öğrenci seçilir) temsil edecek. Kimin neyi temsil edeceğini belirle. İç kaynakların, destek kaynakların ve engellerin neler sınıfa açıkla.” der. Ardından tahtaya **a) iç kaynak/güçlü özelliklerin b) destek kaynakların c) engellerini** yazar.*

f) *Kendine bu hedefe giden bir başlangıç noktası ve bir varış noktası belirle.*

g) *Seçtiğin iç ve destek kaynaklarının bu yolculuk sırasında sana ne söyleyeceğini belirle. Örneğin İç kaynağın/güçlü özelliğin “azimlisin” “çalışkansın” “problemi erkenden görebiliyorsun”. “iletişimin güçlü”, derken destek kaynakların ise “nasıl gelişeceğini biliyorsun” “hedefin uygun” “ilerlemeye devam” “yanındayım” diyebilir.*

h) *Engelleri temsil eden arkadaşlarını bu başlangıç ve varış noktalarının bulunduğu yerlere yerleştir (engel sayısını arttırabilirsiniz). İç kaynak ve destek kaynakların ile kol kola girerek engelleri aşip varış noktasına ulaşmaya çalış.*

i) *“Şimdi senin için kariyer hedefine ulaşma yolculuğu başlasın.” Gönüllü öğrenci yönerge doğrultusunda başlangıç noktasından varış noktasına gelir. Uygulayıcı öğrenciye varış noktasında iken aşağıdaki soruları sırasıyla sorar;*

“Bu yolculukta seni motive eden şeyler nelerdi? Birden fazla motivasyon ifade etmesi için teşvik edilir. “ Bunun dışında seni başka neler motive edebilir” gibi.

Uygulayıcı uygulama bittikten sonra sınıftaki öğrencilere aşağıdaki soruları sırasıyla sorar:

✓ Bir hedefinizi gerçekleştirmeye çalışırken sizin destek aldığınız kaynaklar, iç kaynaklarınız, güçlü özellikleriniz, motivasyon kaynaklarınız nelerdir?

✓ Kariyer hedefiniz doğrultusunda ilerlerken karşılaştığınız engellerde bunları kullanarak nasıl motive olabilirsiniz?

Uygulayıcı öğrencilerden yanıtları aldıktan sonra aşağıdaki açıklamayı yapar:

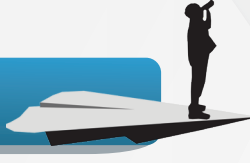
“ Sevgili öğrenciler, bir hedefi gerçekleştirmek istediğimiz sırada o hedefe giderken bizi güçlendiren, bize destek veren farklı motivasyon araçları bulunduğunu ve bunları nasıl kullanabileceğimizi fark ettik.”

Değerlendirme

Öğrencilere aşağıdaki soru sorularak öğrenci uygulama kitapçığında bulunan **Ek 3.** Etkinlikten Yansıyanlar Formunu doldurmaları istenir. Ayrıca yanıtlarını yapışkan kağıtlara yazarak panoya asmaları istenir.

✓ Motivasyon kaynaklarınız neler olduğunu düşünüp en az üç tanesini yazınız.
Gönüllü öğrencilerden yanıtlar alındıktan sonra etkinlik sonlandırılır.

Ek 1. Doğru Bilgi Yanlılarım

10. sınıf öğrencisi olan Gönül, o hafta sonu sınıftan arkadaşları olan Nilcan, Hatice, Burak ve Özgün'ü evinde ağırlıyordu. Anne ve babası bir işleri için dışarı çıkmışlar, yedi yaşındaki meraklı kardeşi Hakan'ı ise onlarla bırakmışlardı. Çocukluklarından beri birbirini tanıyan beş arkadaş, Gönül'ün annesinin hazırladığı ikramları yerken hararetli bir sohbete dalmışlardı. Hakan ise onları dikkatlice dinliyordu.

Özgün, yakın zamanda izlediği bir filmde etkilenmiş onu anlatıyordu. Film, uzay istasyonunda geçiyordu ve astronotlar dünyayı kurtarıyordu. İnsanlığı kurtarmanın kahramanca bir şey olduğuna inanıyordu ve astronot olup o da kahraman olacaktı. Anlatılan konu Hakan'ın da dikkatini çekmişti. Aklında pek çok soru vardı. Heyecanla bunları Özgün'e yöneltti:

Hakan: - Özgün ağabey sence astronot olmak için zayıf mı olmak gerek çünkü giydikleri kıyafetler çok şişman gösteriyor. Onu da giyersem ben nasıl yürüyeceğimi düşünürüm. Ayrıca tüm astronotlar dünyayı mı kurtarıyor, kahraman mı oluyor, işleri bu mu? Özgün aklına hiç gelmeyen sorular ile karşı karşıya kalmıştı. Akademik başarısının dışında fiziksel özelliklerin de değerlendirilmesinin önemli olabileceğini düşündü. Bir de kahramanlık konusunu yeniden düşünmesi gerektiğine karar verdi. Nilcan konuya dahil oldu ve ekledi: "Astronot olup da işsiz kalmak var, buradan kim astronot çıkmış ki?"

Özgün: - Şimdi sen böyle konuşunca bana da karmaşık geldi, Nasıl bir yol izlemem gerekiyor bilmiyorum. Hemen bir B planı yapayım. Bizim ailede herkes öğretmen nerdeyse. Ne iş yaptıklarını da biliyorum. Öğretmen olurum herhalde. Ya da bilgisayar mühendisi olurum ama babamların bir tanıdığı iş bulamamıştı ya ben de öyle işsiz olursam. Yoksa astronot mu olsam off bilemedim kafam çok karışık, kura çekeyim en iyisi.

Nilcan: - Ben kapağı üniversiteye atayım bana yeter. Ailem şimdiden bana okul dışında pek çok destek aldırıyor. Onlara başarıyı göstermek zorundayım. Aslında onlar bana çalış biz senden başka bir şey istemiyoruz diyorlar, ama ben ilk yıldan üniversiteye şu kapağı bir atayım. Mezuna kalmamalıyım.

Hakan: - Üniversiteye tencere kapağı mı atılıyor? Hepsi Hakan'ın sözüne güldü.

Gönül açıklama yaptı: “-Hayır kardeşim, önce bir üniversiteye gideyim, bölüm önemli değil, gerisi gelir demek bu.” Hakan'ın iyice kafası karışmıştı merakla dinlemeye devam ediyordu.

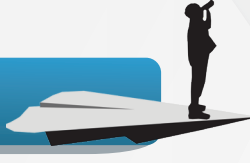
Hatice: - Bana sanki İstanbul'a giden herkes çok kolay iş buluyor gibi geliyor, o yüzden İstanbul'da okuyacağım. Hangi mesleği yapmak istediğimi bilmiyorum. Ama bankacı olan bir tanıdığımız var. Onu çok severim, çok da havalıdır. O bankacı olduğuna göre iyi bir şeydir. Ben de olurum. Önce İstanbul'a gideyim gerisi olur bence. Ders çalışma, plan yapma gibi şeyler de şimdilik önemli değil daha çok zaman var, son iki ay şöyle üstünden baksam yeter, yaparım. Kazanır, İstanbul'a gider bolca eğlenirim.

Burak: - Bizim ailede çok avukat var. Amcamların hukuk bürosu var; avukat ol, gel, çalış, dedi. Fakat ezber yapmayı pek beceremem bir de insanlarla konuşurken çok rahat değilim. Aslında elektronik de ilgimi çekiyor ama babam elektronik mühendisliğinde iş bulman zor dedi. Çok sevmesem de hukuk seçerek amcamların yanında çok kolay iş bulabilirim.

Hakan korkuyla: - Ama ben sevmediğim bir oyuncakla bile oynamam ! dedi.
Gönül: - Bir ara pilot olmak istiyordum çünkü üniformalar hoşuma gidiyor. Üniforma insanı ciddi, önemli bir iş yapar gibi gösteriyor ama bir keresinde uçağa binmek için sırada beklerken bir hostes hızlıca yürüyüp bana çarptı ve özür bile dilemedi. Böyle hostes ile çalışmam dedim kendi kendime ve o yüzden pilotluktan vazgeçtim. Bu aralar aşçılık çok popüler ben de herhalde aşçılığı seçeceğim. Ne de olsa aşçılar da üniforma giyiyor. Ama sadece kek yapmayı seviyorum diğer işler; yağlar, kokular bana zor ve ağır iş gibi geliyor. Neyse onları da aşçı olduğumda düşünürüm.” dedi.
Hakan: “- Babamız, mali müşavir ve üniforma giymiyor o zaman babam önemli bir iş yapmıyorsa hep evde kalsın işe gitmesin.

Gönül: - Bu işler senin bildiğin gibi değil sen anlamazsın. dedi ve arkadaşları ile konuşmaya devam ederken annesi ve babası eve geldi.

Hakan hemen onlara koştı : - Bence ablamların benden daha çok yardıma ihtiyacı var. Kapağı olmayan bir üniversiteye kapak yapacaklar, ablam yemek kokusu sevmiyor ama üniforma sevdiği için aşçı olacak. Burak bilgisayar seviyor ama kolay olsun diye amcasının yanında çalışacak. Hatice İstanbul'da eğlenceli yere gidip mutlu olacak. Özgün'ün kafası çok karışık o yüzden her şeye uzaydan bakacak. Ben de dayım gibi mühendis olacağım çünkü makineleri merak ediyorum. Burada işler çok karışık anne ben oynamaya çıkabilir miyim ? dedi ve koşarak dışarı çıktı.

Ek 2. Ön Yargıları Bulma Formu

“Sevgili öğrenciler aşağıdaki soruları hikâyemize göre yanıtlayın. Aşağıdaki tabloyu kullanarak yanıtlarınızı işaretleyin.”

KİM/KİMLER HANGİ BİLİŞSEL KARAR HATALARINI YAPIYOR?

SORULAR	GÖNÜL	ÖZGÜN	NILCAN	HATİCE	BURAK
1. Aşırı güven yanılgısı Kendi yeteneklerini ve bilgisinin sınırlarını anlayamayan, bilmediklerini bilmeme					
2. Kolay ulaşılabilirlik etkisi Kolay fark edilebilir olanı dikkate alma					
3. Tipik örnek etkisi Basit bir yolla iyi bildiği aşına olduğu belli bir örneği ölçüt alma					
4. Kısa vadeli karar etkisi Kişisel özelliklerini dikkate almadan o andaki duygusal ihtiyacını ve mevcut durumu dikkate alma					
5. Dar çerçeve etkisi Sadece belli bir çerçeveden bakarak, araştırmadan kararlarını yetersiz bilgiyle alma					
6. Halo etkisi Dikkatini çeken sadece belli bir özelliğe takılıp diğerlerini dikkate almama					

7. Örnek olaydaki öğrencileri farklı kararlara iten faktörler neler olabilir?

.....

.....

.....

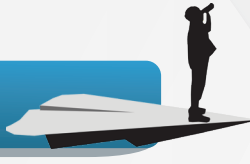

CEVAP ANAHTARI

KİM HANGİ BİLİŞSEL KARAR HATALARINI YAPIYOR?

1. Kendi yeteneklerini ve bilgisinin sınırlarını anlayamayan, **aşırı güven yanılgısı**, bilmediklerini bilmeme hâlinde olan kim/kimler ? **(Hatice)**
2. Kolay ulaşılabilir olanı, bulunabilir olanı seçen kim/kimler? **(Burak, Özgün)**
3. Karar verirken karmaşık ve uzun vadeli analiz gerektiren durumlar karşında basit bir yolla iyi bildiği aşına olduğu yere yönelen kim/ kimler?
(Tipik örnek etkisi) (Özgün)
4. Kendi kişisel özelliklerini dikkate almadan o andaki duygusal ihtiyacına göre karar vermek isteyen **kısa vadeli kararlar** alan, hâlihazırdaki mevcut durum ile kararlar alan kim/kimler ? **(Özgün,Gönül, Hatice,Nilcan)**
5. Elinde belli seçenekler ile ilgili bilgisi olan. Belli bir çerçeveden bakarak bilgiyi araştırmadan, incelemeyen kararlarını bu yetersiz bilgiye göre veren, **dar çerçeveden bakan** kim/kimler ? **(Hepsi)**
6. Bir özelliğe takılıp diğerlerini dikkate almadan kararını veren kim/kimler ? **Halo etkisi (Hatice, Burak, Gönül)**
7. Örnek olaydaki öğrencileri farklı kararlara iten faktörler neler olabilir?

SORULAR	GÖNÜL	ÖZGÜN	NİLCAN	HATİCE	BURAK
Aşırı Güven Yanılgısı					
Kolay ulaşılabilirlik etkisi					
Tipik örnek etkisi					
Kısa vadeli karar etkisi					
Dar çerçeve etkisi					
Halo etkisi					

Ek 3. Etkinlikten Yansıyanlar Formu

MOTİVASYON KAYNAKLARIM

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Etkinlik No: 2

Etkinlik Adı: Kendi Yolum

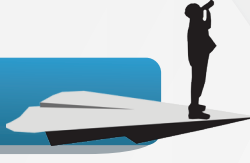
Yeterlik: Karar Verme Yetkinliği

Kazanımlar:

- 10.** Mesleklerin toplum yaşamındaki önemini fark eder.
- 11.** Çevresindeki iş ve meslek seçeneklerini kariyer yönelimi bağlamında değerlendirir.
- 12.** Kariyer kararı sürecinde çevresindeki imkânları değerlendirir.
- 13.** Sosyal çevrenin beklentilerinin olası kariyer kararına etkisini fark eder.

Süre: 40 Dakika

Araç-Gereçler: Siyah ve kırmızı kurşun kalem (her öğrenci için)
Akıllı tahta veya projeksiyon
Ses sistemi ve bilgisayar
Ek 1. Mimar Karan'ın Hikâyesi
Ek 2. Fırsatlar/Zorluklar Şablonu Formu
Ek 3. Etkinlikten Yansıyanlar Formu

Uygulayıcı için Ön Hazırlık

- ✓ Uygulayıcı etkinlik için uygun ortamı ve araç gereçleri hazırlar. Yönergeye hâkim olmak için etkinliği önceden okur.
- ✓ Sınıf U düzenine göre hazırlanır.

Süreç (Uygulama Basamakları)

1. Uygulayıcı şu açıklamayı yapar: *“Sevgili öğrenciler önceki etkinliğimizde karar verme sürecini etkileyen bilişsel, duygusal yanırlar üzerinde durduk, karşılaşacağımız belirsizliklerle nasıl baş edeceğimizi öğrendik. Şimdi de kariyer karar sürecimizde çevresel etkenlere yönelik bir çalışma yapacağız.”*

Uygulayıcı öğrencilerin ayağa kalkmasını ister ve aşağıdaki açıklamaları yapar. *“Sevgili öğrenciler şimdi sizden müzik başladığında sınıfta serbest dolaşmanızı istiyorum. Müzik durduğunda, yanınızdaki arkadaşınıza dönerek tercih etmeyi düşünmediğiniz bir mesleği nedenleriyle birlikte paylaşmanızı istiyorum.*

Müzik tekrar başladığında yine serbest biçimde sınıfta dolaşmanızı ve müzik durduğunda yanınızda bulunan arkadaşınızla çevrenizin sizin için en uygun gördüğü mesleği nedenleriyle birlikte paylaşmanızı istiyorum.

Müzik son kez başladığında ise yeniden sınıfta serbest dolaşmanızı ve müzik durduğunda yanınızdaki arkadaşınızla kendi istediğiniz ve hedeflediğiniz mesleği nedenleriyle birlikte paylaşmanızı istiyorum.”

Uygulama esnasında uygulayıcı öğrencilere yönerge hatırlatmalarını yapar. Sürekli aynı kişilerle ikili grup olmamalarına dikkat eder. Tek kalan öğrenci olursa bir gruba eklenmesini sağlar. Uygulama sonunda aşağıdaki soruları sırayla sorar ve gönüllü öğrencilerden yanıtları alınır:

- ✓ Tercih etmeyi düşünmediğin mesleğin hangi özelliği senin o mesleği tercih etmemene neden olabilir?
- ✓ Çevrenin senin için istediği mesleği senin istememendeki sebepler nelerdir?
- ✓ Senin için uygun olduğunu düşündüğün mesleği tercih etme nedenlerin nelerdir?

Uygulayıcı şu açıklamayı yapar *“Sevgili öğrenciler, meslekler toplum için önemli bir yere sahiptir. Her mesleğin toplumdaki yerini anlamak önemlidir. Kendi isteklerimiz çevremizin istekleri veya hiç istemediğimiz mesleklerin hepsi toplum için bir anlama sahiptir. O nedenle çevremizdeki iş ve meslek olanaklarını doğru değerlendirmeli, kendi yeteneklerimiz ve isteklerimiz doğrultusunda seçeceğimiz mesleklerin kendimize ve toplumumuza en çok yarar sağlayacağımız meslekler olabileceğini unutmayalım.”*

2. Uygulayıcı öğrencileri U düzeninde oturtur sonra aşağıda ki hikâyeyi okur:
“Sevgili öğrenciler şimdi size Mimar Karan’ın hikâyesini anlatacağım. Siz de Uygulama kitapçığınızda bulunan Ek 1 Mimar Karan’ın Hikâyesinden takip edebilirsiniz.”

Mimar Karan’ın proje çizimleri yaparken her çizime birkaç hayvan figürü yerleştirmekte, hayvanların barınakları, beslenme ve su kabı dahil hayvanların ihtiyacı olan her şeyi eklemekte olduğunu fark eden arkadaşı Elvin merak eder ve sorar:

-Karan sana bir soru sorabilir miyim?

Karan Elvin’e bakar ve onun gözlerindeki merakı görür.

-Tabi ki sorabilirsin

Elvin

-Senin proje çizimlerinde mutlaka hayvanları ve hayvanların ihtiyaç duyabileceği her şeyi eklediğini görüyorum,

Önce hassasiyet diye düşündüm. Hayvan anatomisini anlatan dergiler okuduğunu fark ettiğimde ve sokakta bulduğum yaralı kedi için veteriner arkadaşını arayarak kediye ilk yardım yaptığını, yaparken de çok dikkatli ve şefkatli olduğunu gördüğümde bu durumun sadece hassasiyet olmadığını anladım.

Üstüne bir de sosyal medyadaki hayvanlara yardım etme ve onları sağlıklı yetiştirmeye ilgili paylaşımlarını görünce kendi kendime dedim ki ...

Mimar Karan araya girer

- Tamam Elvin yarama tuz basma der. gülümseyerek biraz da hüzünlenererek,

- Geçmişimde hep keşke dediğim bir ana götürdün beni. Geçmişimde hep keşke dediğim bir ana götürdün beni. Keşke diyorum hep içimdeki hayvanlara karşı olan yoğun sevgimin, onlara karşı özel ilgimin, onlara yardım ederken duyduğum hissin sebebinin aslında içimdeki ilgi ve yetenekten kaynaklandığını fark etseydim.

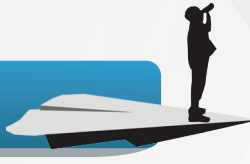
Keşke araştırıyaydım söylenenlerle değil ilgilerimin bir yetenekle beslendiğinin farkına varıp..... ve derin bir nefes alır pencereden dışarı bakar dalar uzaklara...

Uygulayıcı hikâyeyi bitirdikten sonra öğrencilere aşağıdaki soruları sırayla yöneltir:

✓ Kendinizi Mimar Karan’ın yerine koyun sizce Mimar Karan’ın ilgi ve yetenekleri hangi mesleğe uygun olabilir?

✓ Neden o mesleği seçmemiş, onu neler engellemiş olabilir?

Cevaplar alındıktan sonra uygulayıcı şu açıklamayı yapar *“Fark ettiğimiz gibi Mimar Karan ilgi ve yeteneklerine uygun bir mesleği seçmemiş. İnsanlar sadece para kazanmak için iş sahibi olmazlar. Bir meslek edinmenin temelinde para kazanarak ve fizyolojik ihtiyaçları karşılamamanın dışında sosyal ve psikolojik ihtiyaçların doyumu söz konusudur. Bu nedenle seçeceğiniz meslek hayatınızın her anlamda her anına etki edecektir. Olası kariyer kararınızı verirken, çevresel etkenler karşınıza çıkabilir. Bunlar Sosyal ve*

kültürel etkenler, ekonomik etkenler ve politik etkenler, aile içi etkileşim ve yaklaşımlar gibi durumlardır. Bu bağlamda çevresel etkenler bireyin olası kariyer kararı açısından fırsat ve zorlukları ortaya çıkarabilir. Birey olası kariyer kararı açısından, fırsatları iyi değerlendirmelidir. Çevresel baskı ve olumsuz etkenlere rağmen, iş ve meslek imkânlarını doğru değerlendirip, ilgi ve yeteneklerine uygun bir kariyer kararı vermelidir.”

3. Uygulayıcı öğrencilere öğrenci uygulama kitapçığındaki **Ek 2.** Fırsatlar/Zorluklar formunu açtırır ve kırmızı kalemli dağıtarak aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Sevgili öğrenciler, Ek 2 Fırsatlar/Zorluklar formunun,

a) Sol üst köşesindeki kısma adınızı yazın

b) Sağ alt köşesindeki kısma da hedeflediğiniz mesleği yazın.

Formun içinde dağınık olarak yerleştirilmiş dikdörtgenler var.

c) İçi gri olmayan dikdörtgenlerin içine kariyer hedefinize ulaşmak için fırsat/avantaj olarak gördüğünüz çevresel faktörlerden sizi etkileyen kadarını yazın.

d) İçi gri olan dikdörtgenlerin içine de zorlayan/baskılayan çevresel faktörleri sizi etkileyen kadarını yazın.

e) Yazdıktan sonra adınızdan başlayarak kırmızı kalemle sizi kariyer hedefinize götürecek fırsat/avantajları yazdığınız dikdörtgenlerin tümünü çizgilerle birleştirerek hedeflediğiniz mesleğe ulaştırın.”

Uygulayıcı öğrencilere 10 dk. süre verir. Uygulama bittikten sonra gönüllü öğrencilerden formlarını büyük grupta paylaşmasını ister.

Paylaşımlar alındıktan sonra uygulayıcı “Sevgili öğrenciler sizlerin de formda belirttiği üzere, bireyin olası kariyer kararlarını kendisi dışında etkileyen durumlar var. Çevresel etkenlerin olumsuz etkilerini azaltarak doğru karar vermek için, çevrenizde mesleklerle ilgili doğru bilgi edinebileceğiniz olanaklar bulunmaktadır. Bunlar, interaktif araştırma olanakları (YÖK-Atlas web sayfası gibi) İŞKUR meslek danışmanlık merkezleri, rehberlik araştırma merkezleri, okulların rehberlik ve psikolojik danışma servisleri, üniversitelerin tanıtım büroları, meslek sahibi kişilerdir. Kariyer karar sürecinizde çevremizdeki tüm olanakları araştırmalı, analiz etmeli, gerekirse o işle ilgili gönüllü faaliyetlerde bulunmalı ve kararınızı çok yönlü desteklemelisiniz.” der.

4. Uygulayıcı oturumu özetler:

“Sevgili öğrenciler bugünkü oturumun birinci etkinliğinde karar verme süreçlerini ele aldık. Bu süreçte duygu ve düşüncelerimizin vereceğimiz kararların üzerinde etkilerini görmeye çalıştık. İkinci etkinliğimizde ise mesleklerin toplumdaki yerini, kariyer planlamasında verilen kararların bireyin yaşamındaki olumlu ve olumsuz etkilerini öğrendik.”

5. Uygulayıcı aşağıdaki ev ödevini verir:

“Gelecek oturumumuza kadar çevrenizde, bir meslekte çalışan en az bir kişi ile kariyer yolculuklarında karşılaştıkları zorlayıcı ve kolaylaştırıcı çevresel etkenler üzerine konuşmanızı ve not almanızı istiyorum. Bir sonraki oturumda bunları paylaşacağız.”

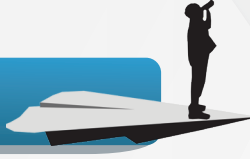
Değerlendirme

Uygulayıcı, öğrencilere aşağıdaki açıklamayı yapar.

*“Kariyer karar sürecinizde nelere dikkat etmelisiniz? Düşünün ve sizin için en önemli 3 tanesini öncelik sırasına göre öğrenci uygulama kitapçığınızda bulunan **Ek 3. Etkinlikten Yansıyanlar Formuna** yazın.”*

Yazma işleminin bitmesinin ardından gönüllü öğrencilerden yanıtları alınır.

Ek 1. Mimar Karan'ın Hikayesi

Mimar Karan'ın proje çizimleri yaparken her çizime birkaç hayvan figürü yerleştirmekte, hayvanların barınakları, beslenme ve su kabı dahil hayvanların ihtiyacı olan her şeyi eklemekte olduğunu fark eden arkadaşı Elvin merak eder ve sorar:

- Karan sana bir soru sorabilir miyim?

Karan Elvin'e bakar ve onun gözlerindeki merakı görür.

- Tabi ki sorabilirsin

Elvin

- Senin proje çizimlerinde mutlaka hayvanları ve hayvanların ihtiyaç duyabileceği her şeyi eklediğini görüyorum,

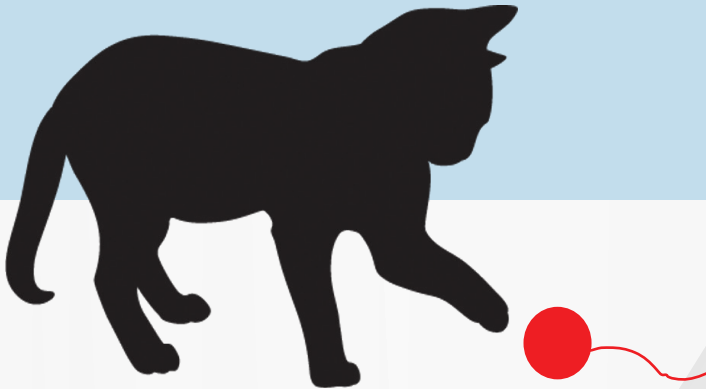
Önce hassasiyet diye düşündüm. Hayvan anatomisini anlatan dergiler okuduğumu fark ettiğimde ve geçen günde sokakta bulduğum yaralı kedi için veteriner arkadaşını arayarak kediye ilk yardım yaptığını, yaparken çok dikkatli ve şefkatli olduğunu gördüğümde bu durumun sadece hassasiyet olmadığını anladım.

Üstüne bir de sosyal medyadaki hayvanlara yardım etme ve onları sağlıklı yetiştirmeyle ilgili paylaşımlarını görünce kendi kendime dedim ki ...

Mimar Karan araya girer:

- Tamam Elvin yarama tuz basma der. gülümseyerek birazda hüznlenerek,

- Geçmişimde hep keşke dediğim bir ana götürdün beni. Keşke diyorum hep içimdeki hayvanlara karşı olan yoğun sevgimin, onlara karşı özel ilgimin, onlara yardım ederken duyduğum hissin sebebinin aslında içimdeki ilgi ve yetenekten kaynaklandığını fark etseydim. Keşke araştırıyaydım, söylenenlerle değil de ilgilerimin bir yetenekle beslendiğinin farkına varsaydım der. Daha sonra derin bir nefes alır pencereden dışarı bakar dalar uzaklara...

Ek 2. Fırsatlar/Zorluklar Şablonu

Adınız:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

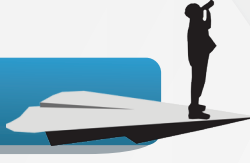
.....

.....

Hedeflediğiniz
Mesleğiniz:

.....

.....

Ek 3. Etkinlikten Yansıyanlar Formu

Kariyer karar sürecinizde dikkat etmeniz gereken en önemli üç unsuru yazınız.

1.

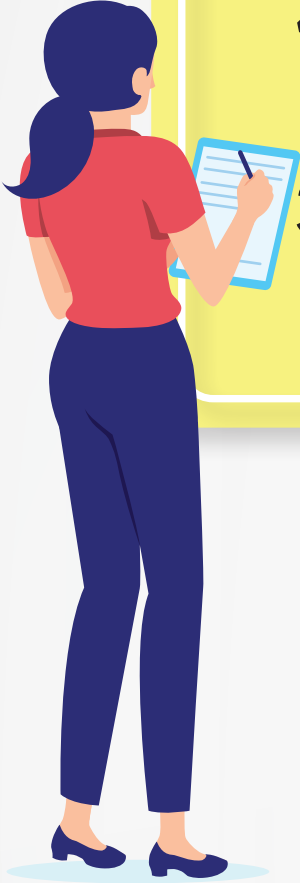
.....
.....

2.

.....
.....

3.

.....
.....

4. OTURUM

Etkinlik No: 1

Etkinlik Adı: Köşe Bucak Meslekler

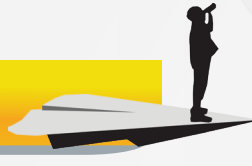
Yeterlik: Karar Verme Yetkinliği

Kazanımlar:

- 14. Meslekler hakkında bilinmesi gerekenleri fark eder.
- 15. Meslek seçeneklerini dijital platformlarda araştırır.
- 16. Kariyer yönelimiyle mesleki fırsatları bütünleştirir.
- 17. Alacağı eğitim kararı ile ilgili kariyer planlamasını değerlendirir.

Süre: 40 Dakika

Araç-Gereçler: Bilgisayar, internet,
Akıllı tahta veya projeksiyon
Ek 1. Altıgen Bahçe Bilgi Notu
Ek 2. Holland Mesleki Kişilik Tipi Bilgi Notu
Ek 3. Holland'ın Altıgeni Bilgi Notu
Ek 4. Meslek Bilgilerim Formu
Ek 5. Yaşam Çizgisi Formu
Ek 6. Etkinlikten Yansıyanlar Formu
Ek 7. Web Siteleri Tanıtım Bilgileri Bilgi Notu

Uygulayıcı için Ön Hazırlık:

- ✓ Yönergeye hâkim olmak için etkinliği önceden okur. Bilgi Notlarını ve Formları inceler.
- ✓ Uygulayıcı gerekli araçları temin eder.
- ✓ Etkinlikte kullanılacak web siteleri incelenir. Web siteleri için **Ek 7**. Web Siteleri Tanıtım Bilgileri Bilgi Notu incelenir.
- ✓ Linkler öğrencilere etkinlik sonrasında e-mail veya diğer iletişim grupları üzerinden paylaşılmaya hazır hâle getirilir.

Süreç:

1. Uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Sevgili öğrenciler, geçen haftaki oturumda karar verme süreçlerini ele aldık. Bu süreçte duygu ve düşüncelerimizin vereceğimiz kararların üzerinde etkilerini görmeye çalıştık. Ayrıca mesleklerin toplumdaki yerini, kariyer planlamasında verilen kararların bireyin yaşamındaki olumlu ve olumsuz etkilerini öğrendik. Hatırlarsanız geçen hafta oturum sonunda verdiğiniz ödevde çevrenizde, bir meslekte çalışan en az bir kişi ile kariyer yolculuklarında karşılaştıkları zorlayıcı ve kolaylaştırıcı çevresel etkenler üzerine konuşmanızı ve not almanızı istemiştik. Şimdi içinizden bu ödevi bizimle paylaşmak isteyenlere söz verelim.”

Gönüllü öğrencilerden paylaşımlar alınır ve aşağıdaki açıklama yapılır:

“Sevgili öğrenciler, her mesleği zor ve kolay tarafları vardır. Yeterince araştırma yaparak her mesleğin zor ve kolay taraflarını öğrenebiliriz. Şanslıyız ki bu bilgilere artık dijital platformlar başta olmak üzere pek çok kaynaktan kolayca ulaşabiliyoruz. Son oturumumuzdaki etkinliklerde kariyer kararı ile meslek ve iş konularının bazı boyutlarını ele aldık. Bu etkinliğimizde ise mesleki kararlarımızla ilgili dijital ortamda araştırma yapma, mesleklerle ilgili bilgi toplama ve kariyer planımızı değerlendirmeyi ele alacağız.”

2. Uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar.

“Şimdi sizlerle bir uygulama yapacağız. Bu uygulamamızda beni dikkatlice dinlemenizi ve söylediklerime odaklanmanızı istiyorum. Şimdi derin nefes alın, rahat hissedebileceğiniz bir şekilde oturun ve gözlerinizi kapatın. Derin nefes alıp vermeye devam edin, böylece aldığınız nefes ile vücudunuzun rahatlamasına izin verin ve bedeninizin gevşediğini fark edin. Şu anda sadece benim sesime odaklanın ve söylediklerimi takip edin. Sesimin size kılavuzluk etmesine izin verin. Şimdi, kapınızın çaldığını ve gelecekteki sizin; bugünkü size, gelecekte yaptığınız işle ilgili bir paket gönderdiğini düşünün. Bu paketin şeklini, büyüklüğünü, nasıl bir paket olduğunu sadece siz görüyorsunuz. Şimdi paketi elinize alın, onu hissedin. Şimdi paketi açın

ve içinde neler olduğuna bakın, inceleyin. Neler var? Bu size nereden gelmiş olabilir, bu paketi almak sizde hangi duyguları uyandırıyor? Paketin içindeki ya da içindekiler size ne ifade ediyor? Şimdi son bir kez daha size gelenlere bakın, hazır hissettiğinizde gözlerinizi açabilirsiniz.” (Altınay, 2019)

Öğrencilere hayal etmeleri için yeterince zaman (3 dakikayı aşmayacak şekilde) tanınır. Yeteri kadar bekledikten sonra gözlerini açmaları beklenir ve aşağıdaki sorular sırasıyla sorulur.

(Uygulayıcıya not: Paylaşımlar gerçekleştirilirken öğrencilerin istek, umut, beklenti ve kaygılarıyla ilgili ipuçlarına odaklanmaya çalışın.)

- ✓ Size nasıl bir paket geldi ve içinde neler vardı?
- ✓ Paketi açtığınızda neler hissettiniz?

Gönüllü öğrencilerden cevapları alındıktan sonra uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Sevgili öğrenciler, gördüğünüz gibi herkesin gelecekte ve yaşamdan beklentileri farklılaşabiliyor. Bu farklılıklar pek çok nedenden kaynaklanabileceği gibi bireylerin sahip olduğu kişilik özelliklerinden de kaynaklanabilir. Şimdi sizlerle yaşamımızın önemli ölçüde biçimlenmesinde etkili olan kişisel özelliklerimizi daha iyi tanıyabilecek bir uygulama yapacağız.”

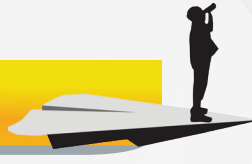
3. Uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar (Bacanlı, 2018).

“Şimdi, bir arkadaşınızın sizi bir eğlenceye davet ettiğini düşünün. Eğlenceye gittiğinizde, eğlencenin altıgen köşeli bir bahçede olduğunu ve herkesin bu köşelerde toplandığını görüyorsunuz. Bu bahçede normal eğlencelerden farklı bir durum var, değil mi? Burada toplanan herkes altı gruba ayrılmış durumda. Sizi davet eden arkadaşınıza bu durumu sorduğunuzda ise size şunu söylüyor.

- Şimdi beni iyi dinle. Burada yapılan eğlencede farklı bir şey yapacağız. Ben sana altı köşeyi tanıtacağım ve sen kendine bu köşelerden senin özelliklerine en yakın üç tanesini sırasıyla seçeceksin. İlk seçtiğin köşede en fazla zamanı geçireceksin, sonraki ikinci köşede daha az zaman geçireceksin ve son köşede en az zamanı geçireceksin. Eğlence bu şekilde tamamlanacak. Beni iyice dinlemeye hazır mısın? İstersen sana yakın gelen köşelerin harflerini not alabilirsin.

- Burada herkes belli özelliklere göre bir araya gelmiş durumda.

- R köşesinde olanlar başkalarıyla sosyal etkileşime girmek yerine makineler, teknik aletler veya hayvanlarla ilgilenmeyi sever. Mekanik becerilerde, el becerilerinde veya sportif faaliyetlerde başarılıdır.
- I köşesinde olanlar insanlarla ilgilenmek yerine araştırma ve inceleme yapmayı sever. Çekingendir ama çevreyi inceleyip analiz etmeyi sever.

- *A köşesinde olanlar hayal güçleri zengin ve duygulara önem veren insanlardır. Sanatın çeşitli alanlarında yeteneklidir. Düzeni, ayrıntıları ve emir almayı pek sevmezler.*
- *S köşesinde olanlar insanların daha mutlu olması için çalışır ve sosyal ortamları sever. Teknik işlerde ve aletlerle çalışmak yerine insanlarla iş birliği hâlinde çalışmayı tercih eder.*
- *E köşesinde olanlar yöneticilik ve insanları ikna konusunda başarılıdır. Konuşkan ve hırslıdırlar. Bilimsel konuları incelemekten pek hoşlanmazlar.*
- *C köşesinde olanlar düzene ve ayrıntıya dikkat eder. İşlerini sistematik yapmayı sever. Düzensiz ve belirsiz işlerden hoşlanmazlar.”*

Açıklamanın ardından öğrencilerin Öğrenci Uygulama Kitapçığından **Ek 1**. Altıgen Bahçe Bilgi Notunu incelemeleri istenir ve aşağıdaki açıklama yapılır.

*“Sevgili öğrenciler, köşelerin harflerini en çok istediğinizden az istediğinize doğru sırasıyla not alabildiniz mi? Öğrenci Uygulama Kitapçığındaki **Ek 1**. Altıgen Bahçe Bilgi Notunun üzerindeki uygun yere seçtiğiniz köşelerin harflerini sırasıyla yazmanızı istiyorum. Dilerseniz köşelere ait bilgileri yeniden gözden geçirebilir ve sıralama ile ilgili son kararı verebilirsiniz.”*

Öğrenciler harfleri yazmayı tamamladıktan sonra uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar.

“Sevgili öğrenciler, meslekler çeşitli kategorilerde sınıflandırılabilmektedir. Belirli meslekleri yürüten insanlar sahip oldukları özellikler bakımından birbirlerine benzerler. Aynı zamanda sahip oldukları bu özelliklerle diğer meslek gruplarının üyelerinden ayrılırlar.” açıklamasının ardından uygulayıcı Öğrenci Uygulama Kitapçığından **Ek 2**. Holland Mesleki Kişilik Tipi Bilgi Notu ve **Ek 3**. Holland’ın Altıgeni Bilgi Notunu okur.

Kişilik tipleri ve örnek meslekler için aşağıdaki örnekler verilebilir.

Sınıf öğretmeni: Sosyal, Sanatçı, Düzenli

Psikolojik danışman: Sosyal, Araştırmacı, Sanatçı

Polis: Girişimci, Gerçekçi, Sosyal

Hemşire: Sosyal, Araştırmacı, Gerçekçi

Veteriner: Araştırmacı, Gerçekçi

Elektrik mühendisliği: Araştırmacı, Gerçekçi

Öğrenci Uygulama Kitapçığından **Ek 2**. Holland Mesleki Kişilik Tipi Bilgi Notu ve **Ek 3**. Holland’ın Altıgeni Bilgi Notunun okunmasının ardından uygulayıcı öğrencilere aşağıdaki soruları sırasıyla yöneltir.

a. Köşelerde bulunan insanların sahip oldukları özellikleri, hoşlandıkları işler hakkındaki bilgileri göz önünde bulundurduğunuzda sizin özelliklerinize uyan köşeler hangisiydi? Nasıl bir sıralama yaptınız?

b. Bu köşeleri tercih ederken, en çok hangi özellikleri göz önünde bulundurarak bu köşeleri seçtiniz? Hangi özellik size daha yakın geldi?

Gönüllü öğrencilerden alınan cevaplardan sonra uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar.

“Sevgili öğrenciler, sıraladığınız ve kendinizde de gördüğünüz gibi meslekler ve insanların yaptıkları işler belli özelliklere göre kategorilere ayrılabilir. Bir aradaki kişilerin benzer özelliklere sahip olduklarını görebiliyoruz. Aynı zamanda bu kişiler diğer insanlara göre de farklı özelliklere sahip.”

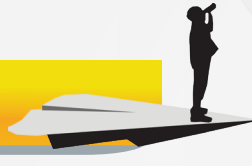
12. Uygulayıcı Öğrenci Uygulama Kitapçığından **Ek 4.** Meslek Bilgilerim Formunu incelemelerini ister ve aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Şimdi seçtiğiniz ve baş harflerini yazdığınız köşelere uygun meslekler düşünün ve elinizdeki formda uygun yere düşündüğünüz ve incelemek istediğiniz bir ya da iki mesleği yazın. Bu meslekler hakkında ne kadar şey biliyorsunuz? Şimdi, oradaki soruları cevaplamaya çalışın. Soruları tamamladıktan sonra cevapları yanınızdaki arkadaşınız ile paylaşın.”

Öğrencilere formu doldurmaları için yeterli süre verilir. Formu doldurmalarının ardından uygulayıcı aşağıdaki soruları öğrencilere sırasıyla sorar ve gönüllü öğrencilerden paylaşımlar alır.

- ✓ Düşündüğünüz mesleğin eğitimi süresi ve eğitim süresince almanız gereken dersler nelerdir?
- ✓ Mesleği yapan kişide olması gereken nitelikler neler olabilir?
- ✓ Mezun olunca kazanılacak unvan ve yaptıkları işler nelerdir?
- ✓ Mesleğin getirdiği sosyal ve ekonomik kazançlar neler olabilir?
- ✓ Çalışma ortamı, çalışma koşulları nelerdir?
- ✓ Mesleki ilerlemeleri ve imkânları nelerdir?

6. Paylaşımlardan sonra uygulayıcı *“Değerli öğrenciler, meslekler hakkında bazı önemli bilgilere sahip olmak bizlerin mesleğe geçmeden önce ve mesleği yaparken ortaya çıkabilecek fırsatları görmemizi sağlayabilir. Bunun için ilgilendiğiniz meslekle ilgili önemli bazı bilgileri araştırmak yararınıza olabilir. Şimdi ilgilendiğiniz meslek ya da mesleklerle ilgili bilgiler edinebileceğiniz birkaç dijital platformu inceleyelim.”* açıklamasını yapar ve <https://www.onetonline.org/find/descriptor/browse/Interests> linkinden O*NET Online sitesini açar. Öğrenci Uygulama Kitapçığı **Ek 7.** Web Siteleri Tanıtım Bilgileri Bilgi Notundan yararlanarak web sitesini örnekler vererek öğrencilere tanıtır. Uygulayıcı bir önceki uygulamada seçtikleri baş harfleri dikkate alarak gruptan birkaç öğrenci üzerinden örnekler yapar.

7. Uygulayıcı öğrencilerin seçmeyi düşündüğü mesleklerle ilgili detaylı bilgilere erişebileceği İŞKUR Türk Meslekler Sözlüğünü (<https://esube.iskur.gov.tr/Meslek/meslek.aspx>) Öğrenci Uygulama Kitapçığındaki **Ek 7. Web Siteleri Tanıtım Bilgileri** Bilgi Notundan yararlanarak detaylı olarak tanıtır.

8. Uygulayıcı öğrencilere “Sevgili öğrenciler, YÖK Atlas, üniversitelerin resmi web sitelerinden de şu an için size uygun olarak düşündüğünüz meslekleri incelemek faydalı olabilir.” açıklamasını yapar.

9. Uygulayıcı öğrencilere aşağıdaki açıklamayı yapar.
“Sevgili öğrenciler meslek sahibi olmanın önemli yollarından biri de üniversite eğitiminden geçmektedir. Üniversitede istenilen bölümün kazanılması için de liseden itibaren başlayan hazırlıkların yapılması gerekmektedir. Liseden üniversiteye geçişte sizi neler bekliyor?”

Öğrencilerden gelen yanıtlar dinlenir. Daha sonra Öğrenci Uygulama Kitapçığından **Ek 5. Yaşam Çizgisi Formuna** bakmaları istenir ve aşağıdaki açıklama yapılır.

“Sevgili öğrenciler bu forma önce gelecekte yaşamınızda gerçekleşmesi muhtemel olayları sırasıyla yazmanızı istiyorum. Tüm maddeleri tamamlamanıza gerek yok ancak gerçekleşmesi muhtemel tüm olayları tahmin etmeye çalışın. Daha sonra bu olayları yaşam çizgisinde uygun sıra ile yerleştirin. Bakalım yaşam çizginiz şimdiden nasıl görünüyor?”

(Uygulayıcıya not: Vurgu daha çok üniversiteye kadar gerçekleşmesi muhtemel olaylar olsa da üniversite sonrası için de beklentiler belirtilebilir.)

Uygulamadan sonra uygulayıcı öğrencilere aşağıdaki soruları sırasıyla sorar.

✓ Yaşam çizgilerinizi nasıl tasarladınız?

✓ Gelecekte sizleri neler bekliyor olabilir?”

Paylaşımların ardından “Sevgili öğrenciler; yaşam çizgimizdeki her bir aşamada, geçişte verilecek kararların yaşamımızda önemli etkisi olacağını söyleyebiliriz. Çünkü verdiğimiz bir karar yaşam çizgimizdeki sonraki olayları etkileyebilir, değiştirebilir. Bu değişimler de bizim yaşamımızı ve bunun içinde kariyerimizi etkileyebilir, değiştirebilir.” açıklamasını yapar.

10. Uygulayıcı etkinliği aşağıdaki şekilde özetler ve sonlandırır.

“Sevgili öğrenciler; bu etkinliğimizde meslek gruplarını, meslekler hakkında bilmemiz gerekenlerin neler olduğu ve bu bilgilere hangi kaynaklardan ulaşabileceğimizi öğrendik. Son olarak liseden üniversiteye geçiş başta olmak üzere yaşamda bizi neler bekliyor, onları gözden geçirmiş olduk.”

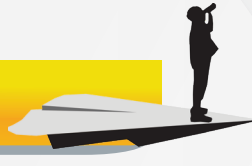
Değerlendirme:

Uygulayıcı öğrencilere Öğrenci Uygulama Kitapçığından **Ek 6.** Etkinlikten Yansıyanlar Formu'na bakmalarını ister. Öğrencilere aşağıdaki soruyu yöneltir ve cevabını forma yazmalarını ister.

✓ Holland'ın tipolojisine göre mesleki yönelimimizi belirleyecek en önemli özelliğinizin ne olduğunu düşünüyorsunuz?

Gönüllü öğrencilerden yanıtlarının alınmasının ardından etkinlik sonlandırılır.

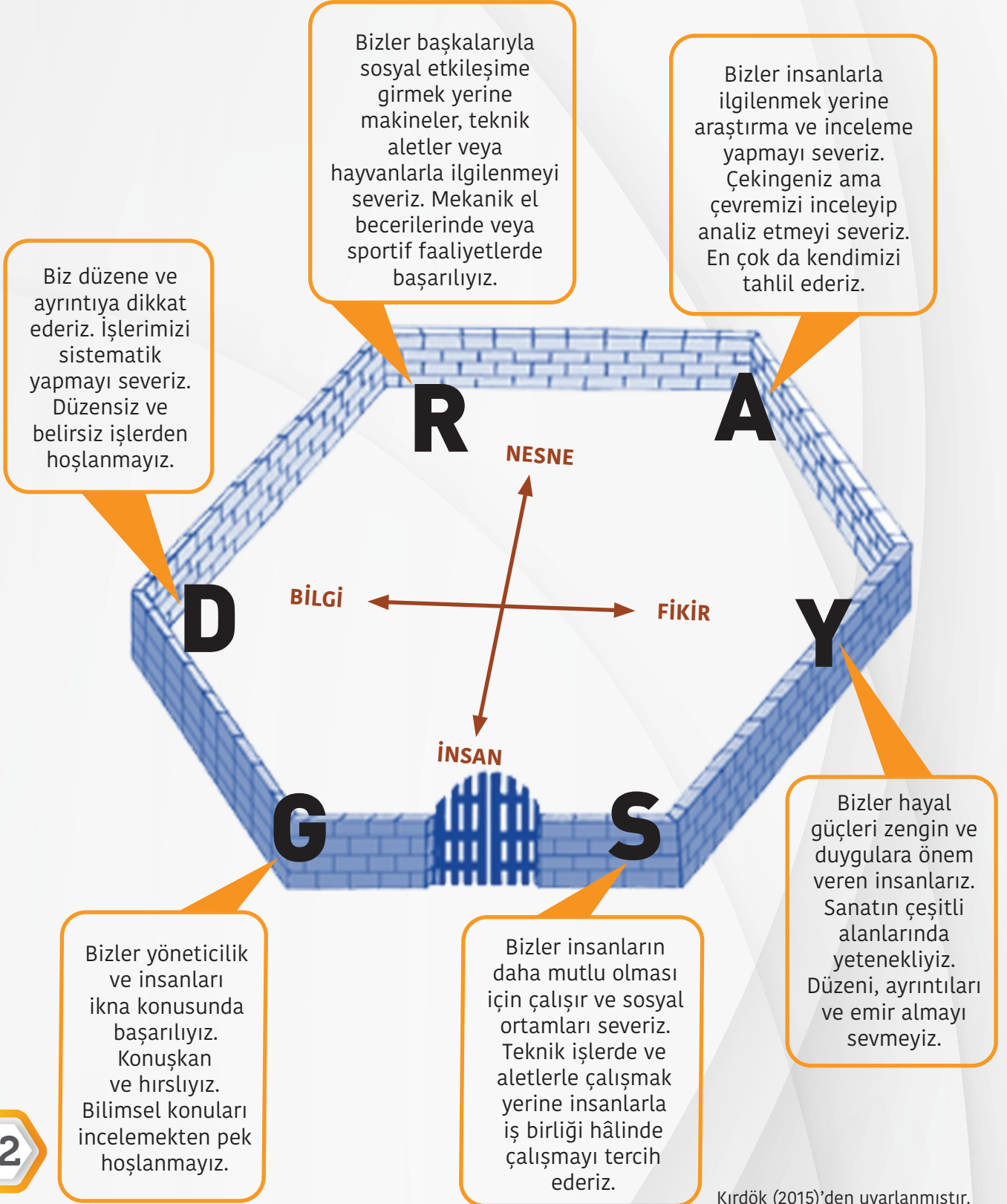

Ek 1. Altıgen Bahçe Bilgi Notu

Harflerinizi Yazın

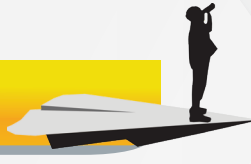
1: 2: 3:

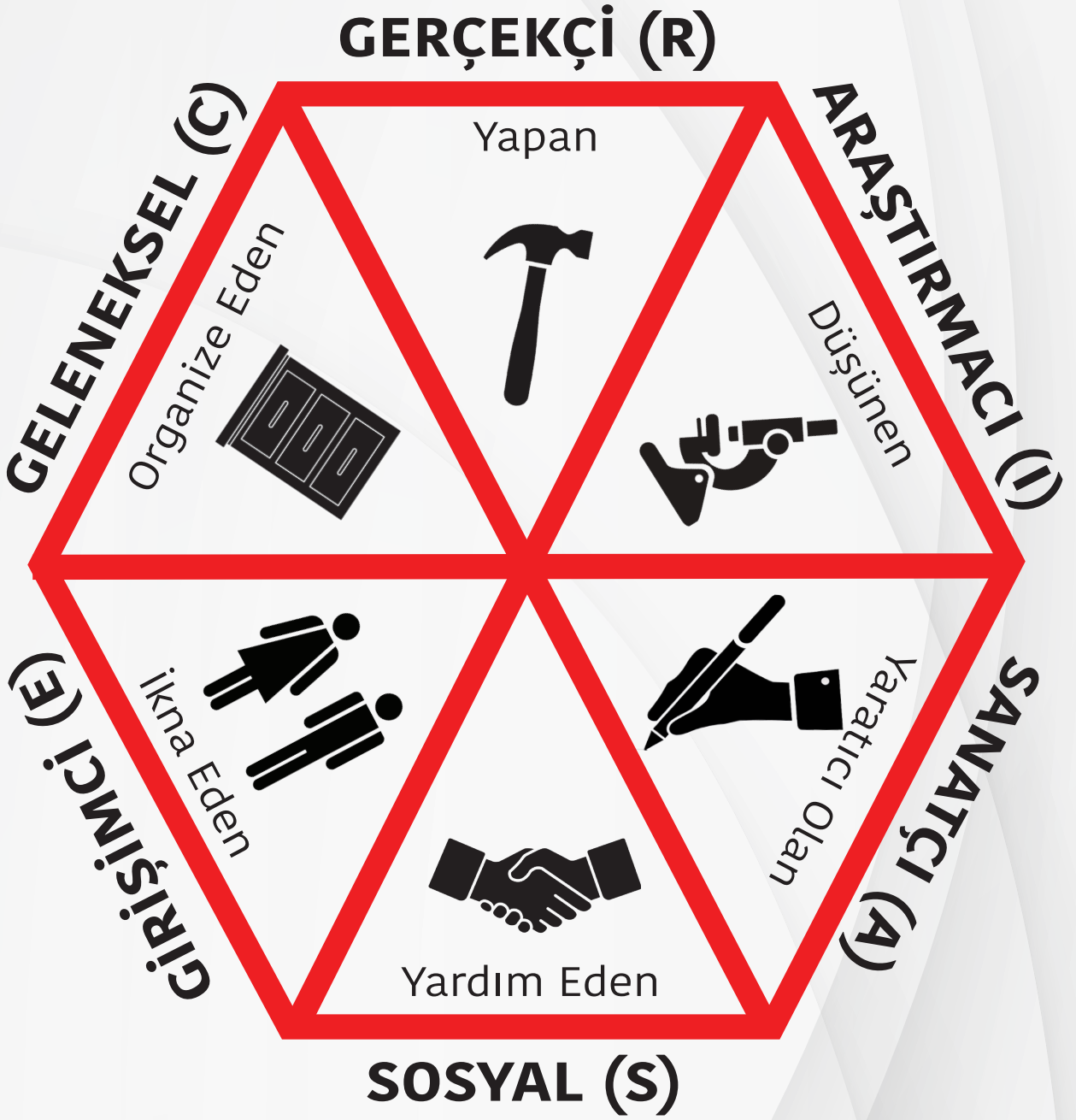

Ek 2. Holland Mesleki Kişilik Tipi Bilgi Notu

1. TANIMLAMA	2. ÖZELLİKLER	3. ANAHTAR SÖZCÜKLER	4. İŞ ORTAMI
Pratik becerilere sahiptir ve insanlar yerine makineler ya da araçlarla çalışmayı tercih eder.	Bizler başkalarıyla sosyal etkileşime girmek yerine makineler, teknik aletler veya hayvanlarla ilgilenmeyi severiz. Mekanik el becerilerinde veya sportif faaliyetlerde başarılıyız.	Mekanik işler ve Açık alan Elle iş yapılan ortamlar, fiziksel, makineleri kullanan atletik insanlar, araçlar, onarım gerektiren somut problemleri çözmek için ortak hareket etme duygusu, inşaat, nakliye, bitkiler ve hayvanlar.	“R” Gerçekçi (Realistic)
Analitik ve ayrıntıcıdır. Fikirlerle çalışmayı tercih eder. Problem çözmekten ve araştırma yapmaktan keyif alır.	Bizler insanlarla ilgilenmek yerine araştırma ve inceleme yapmayı severiz. Çekingeniz ama çevremizi inceleyip analiz etmeyi severiz en çok da kendimizi tahlil ederiz.	Bilimsel ve Analitik Meraklı ve ilginç ortamlar, mantığını kullanan insanlar, matematik, problem çözmek için araştırma yöntemleri, araştırma içeren problemler, araştırma, inceleme, gözlem ve değerlendirme.	“I” Araştırmacı (Investiga-tive)
Sanatsal ya da yaratıcı yeteneğe sahiptir. Problem çözmek için hayal gücünü ve sezgilerini kullanır.	Bizler hayal güçleri zengin ve duygulara önem veren insanlarız. Sanatın çeşitli alanlarında yetenekliyiz. Düzeni, ayrıntıları ve emir almayı sevmeyiz.	Yaratıcılık ve Estetik Anlamlı ve yaratıcı ortamlar, sanatı kullanan insanlar, tiyatro, müzik, problem çözümünde özgünlük, yaratıcılık içeren sanatsal problemler, icat ve yazı.	“A” Sanatçı (Artistic)
Üst düzey sosyal becerilere sahiptir. Arkadaş canlısıdır. İnsanlarla iletişim içine girmekten ve takım halinde çalışmaktan keyif alır.	Bizler insanların daha mutlu olması için çalışır ve sosyal ortamları severiz. Teknik işlerde ve aletlerle çalışmak yerine insanlarla iş birliği hâlinde çalışmayı tercih ederiz.	Yardımseverlik ve Eğitim Yardım edilen ve sosyal olunan ortamlar, diyalogu kullanan insanlar, eğitim, anlaşma, takım çalışması, bakıcılık, destek, topluluk, hizmet ve ilişkiler.	“S” Sosyal (Social)
Liderlik, pazarlık etme ve konuşma becerilerine sahiptir. Bir amacı gerçekleştirmek için insanları yönlendirmekten hoşlanır.	Bizler yöneticilik ve insanları ikna konusunda başarılıyız. Konuşkan ve hırslıyız. Bilimsel konuları incelemekten pek hoşlanmayız.	Yönetimsel ve Politik İkna edici ve güçlü ortamlar, liderliği kullanan insanlar, strateji, etki, işi/ticareti çözmek için ince zekâ, yasal, ekonomik kazancı içeren devlet sorunları, görüş, risk ve rekabet.	“E” Girişimci (Enterpri-sing)
Sistematik ve pratik çalışanlardır. Planları takip etme ve ayrıntılara dikkat etme konusunda başarılıdırlar.	Biz düzene ve ayrıntıya dikkat ederiz. İşlerimizi sistematik yapmayı severiz. Düzensiz ve belirsiz işlerden hoşlanmayız.	Ofis ve Resmi elbise/ üniforma Kurallı ve düzenli ortamlar, dürüstlük, detay, kesinlik, yazışma ve prosedür problemleri çözmede dikkatli olma, kayıt tutma, zamanlama ve veri kaydı.	“C” Geleneksel (Conventi-onal)

Ek 3. Holland'ın Altıgeni Bilgi Notu

Ek 4. Meslek Bilgilerim Formu

1. MESLEK ADINI YAZINIZ

SORULAR

*Eğitim süresi ve okutulan belli başlı dersler nelerdir?

*Kişide olması gereken nitelikler neler olabilir?

*Mezun olunca kazanılacak unvan ve yaptıkları işler nelerdir?

*Çalışma ortamı, çalışma koşulları nelerdir?

* Mesleğin getirdiği sosyal ve ekonomik kazançlar neler olabilir?

*Mesleki ilerlemeleri imkânları nelerdir?

*Eğitim süresi ve okutulan belli başlı dersler nelerdir?

CEVAPLAR

.....

.....

.....

.....

.....

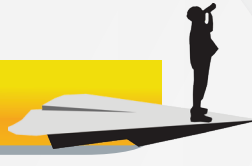
.....

.....

.....

.....

.....

2. MESLEK ADINI YAZINIZ

SORULAR

*Eğitim süresi ve okutulan belli başlı dersler nelerdir?

*Kişide olması gereken nitelikler neler olabilir?

*Mezun olunca kazanılacak unvan ve yaptıkları işler nelerdir?

*Çalışma ortamı, çalışma koşulları nelerdir?

* Mesleğin getirdiği sosyal ve ekonomik kazançlar neler olabilir?

*Mesleki ilerlemeleri imkanları nelerdir?

*Eğitim süresi ve okutulan belli başlı dersler nelerdir?

CEVAPLAR

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

Ek 5. Yaşam Çizgisi Formu

Yaşam Çizgisi

Doğum

a: 18 yaş

a: Liseden mezun oldum

f:

g:

h:

ı:

i:

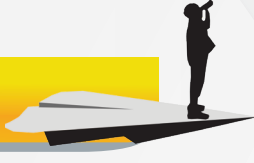
b:

c:

d:

e:

Savickas'tan (1991) uyarlanmıştır.

Ek 6. Etkinlikten Yansıyanlar Formu

Mesleğimi Seçerken Göz
Önünde Bulunduracağım
En Önemli Özelliğim

.....

.....

.....

.....

Ek 7. Web Siteleri Tanıtım Bilgileri Bilgi Notu

O*Net Online

Web sitesine erişim linki

<https://www.onetonline.org/find/descriptor/browse/Interests>

O*NET OnLine

Occupation Quick Search:

[Help](#) [Find Occupations](#) [Advanced Search](#) [Crosswalks](#) [Share](#) [O*NET Sites](#)

Browse by O*NET Data

O*NET Data descriptors are categories of occupational information collected and available for O*NET-SOC occupations. Each descriptor contains more specific elements with data ratings.

Interests Go

Interests

Preferences for work environments and outcomes. Want to discover your interests? Take the [O*NET Interest Profiler](#) at My Next Move.

Realistic — Realistic occupations frequently involve work activities that include practical, hands-on problems and solutions. They often deal with plants, animals, and real-world materials like wood, tools, and machinery. Many of the occupations require working outside, and do not involve a lot of paperwork or working closely with others.

Investigative — Investigative occupations frequently involve working with ideas, and require an extensive amount of thinking. These occupations can involve searching for facts and figuring out problems mentally.

Artistic — Artistic occupations frequently involve working with forms, designs and patterns. They often require self-expression and the work can be done without following a clear set of rules.

Social — Social occupations frequently involve working with, communicating with, and teaching people. These occupations often involve helping or providing service to others.

Enterprising — Enterprising occupations frequently involve starting up and carrying out projects. These occupations can involve leading people and making many decisions. Sometimes they require risk taking and often deal with business.

Conventional — Conventional occupations frequently involve following set procedures and routines. These occupations can include working with data and details more than with ideas. Usually there is a clear line of authority to follow.

[Help](#) [Find Occupations](#) [Advanced Search](#) [Crosswalks](#) [O*NET Sites](#)

Was this page helpful? [Job Seeker Help](#) [Contact Us](#)

Share: [Facebook](#) [Twitter](#) [LinkedIn](#) [Email](#)

Link to Us • Cite this Page

Follow us: [Facebook](#) [Twitter](#) [LinkedIn](#) [Email](#)

About this Site • Privacy • Disclaimer

Site updated October 26, 2021

- 1) Linke tıklayın.
- 2) Açılan sayfada birinci sıraya yazdığınız ilginin harf koduyla başlayan kelimeye tıklayın. Örneğin Girişimci-E için Enterprising'e tıklayın.
- 3) Çıkan meslekler sizin birinci ilginize göre sıralanmaktadır. İlk ve ikinci ilginizin birleşiminden oluşan bir meslek istiyorsanız, onun için açılan sayfada ikinci ilgi kısmına ikinci sıradaki ilginizin harf koduyla başlayan ilgiyi işaretlemelisiniz.
- 4) Sayfadaki 'Job Zone' size mesleğin gerektirdiği eğitim seviyesini göstermektedir. 1 az, 5 çok olacak şekilde mesleklerin eğitim dereceleri değişmektedir.
- 5) Önümüzdeki birkaç yılda ihtiyacı fazla olacak meslekler geleceği parlak "*bright outlook*" olarak gösterilmektedir.

- 6) Doğa dostu olan meslekler ise yeşil bir yaprakla gösterilmektedir.
- 7) Sayfada açılan meslekler hakkında detaylı bilgi almak için üzerlerine tıklamanız gerekmektedir.
- 8) İngilizce konusunda problem yaşamanız durumunda meslekler hakkında detaylı bilgi almak için Google Çeviri gibi çevrim içi çeviri programları kullanabilirsiniz.
- 9) Çoğu meslek benzerlik gösterse de bazı meslekler kültürel ve ekonomik nedenlerden dolayı ülkemizde şu an için mevcut olmayabilir. Ancak bu meslekler size ilgilerinize göre ileride yapılabilmesi olası meslekler hakkında da bilgiler vermiş olur.

İŞKUR Türk Meslekler Sözlüğü

Web sitesine erişim linki

<https://esube.iskur.gov.tr/Meslek/meslek.aspx>

1) Linke tıklayın. Açılan sayfada “Meslek Adı” kısmına ilgilendiğiniz mesleği yazın ve “Ara” butonuna basın.

2) Açılan sayfada aradığınız meslekler sıralanacaktır.

3) Çıkan mesleklerin meslek kodu üzerine tıkladığınızda meslekler hakkında detaylı bilgileri görebilirsiniz.

Etkinlik No: 2

Etkinlik Adı: Etkiliyim

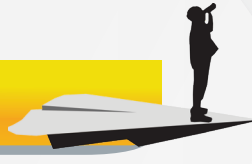
Yeterlik: Karar Verme Yetkinliği

Kazanımlar:

18. Akademik başarının kariyer yönelimine olan etkisini değerlendirir.
19. Ders/alan/dal seçmenin kariyer sürecine etkisini fark eder.
20. Vereceği kararın olumlu/ olumsuz sonuçlarını değerlendirir.
21. Kariyer planlama sürecinde kararlarının sorumluluğunu alır.

Süre: 40 Dakika

Araç-Gereçler: Öğrenci sayısı kadar kurşun kalem
Kürdan/kibrit çöpü/sayma çubuğu(her iki kişi için 10 adet)
1 adet karton bardak
Ek 1. Etkiliyim Formu (A3 Boyutunda)
Ek 2. Örnek olaylar listesi
Ek 3. Ders/alan listesi
Ek 4. Etki büyüklüğü ve alanı formu
Ek 5. Kararımın sonuçları formu
Ek 6. Etkinlikten Yansıyanlar formu

Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık

- ✓ Uygulayıcı yönergeye hakim olmak için etkinliği önceden okur. Bilgi Notlarını ve Formları inceler.
- ✓ Uygulamanın özelliğine göre U düzeni ya da küçük grup düzeni oluşturulur.
- ✓ **Ek 1.** Örnek olaylar listesinin fotokopisi çekilerek kesilir.
- ✓ **Ek 2.** Ders ve alanlar listesinin fotokopisini çeker ve keserek bardağa koyar.

Süreç (Uygulama Basamakları)

1. Uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Sevgili öğrenciler bir önceki etkinlikte meslek gruplarını, meslekler hakkında bilmemiz gerekenleri ve bu bilgilere hangi kaynaklardan ulaşabileceğimizi öğrendik. Ayrıca liseden üniversiteye geçiş başta olmak üzere yaşamda bizi nelerin beklediğine değindik. Şimdi de kariyer karar sürecinizde ders/alan seçmenin önemi, akademik başarının etkileri ve süreçte alacağınız sorumlulukların neler olması gerektiğini öğreneceğiz.”

2. Uygulayıcı öğrencileri 3 gruba ayırır ve her grubun Öğrenci Uygulama Kitapçığı'ndan **Ek 1.** Etkiliyim Formuna göz gezdirmelerini ister. Ardından Öğrenci Uygulama Kitapçığı **Ek 2.** Örnek Olaylar Listesindeki örnek olaylardan her gruba birer adet olmak üzere rastgele verilir ve açıklama yapılır.

“Sevgili öğrenciler sizlere dağıttığım örnek olayı okumanızı ve hikâyenin sonuçlarına ilişkin neler yaşanmış olabileceğini, olumlu/olumsuz düşüncelerinizi grubunuzda tartışarak yazmanızı veya konuyu anlatan bir resim çizmenizi istiyorum. Tartışma ve çizim için sizlere 10 dk. süre vereceğim. Ardından her gruptan bir öğrencinin grup çalışmalarını büyük gruba sunmasını istiyorum.”

Uygulamanın bitiminden sonra şu sorular sırayla yöneltilir:

- ✓ Örnek olaydaki kişinin;
 - o→ Verdiği karar/kararlar neydi?
 - o→ Kararlarının olumlu/olumsuz sonuçları neler olabilir?
 - o→ Akademik başarısının kariyer kararına etkisi nasıl olmuştur?
- ✓ Kendi yaşamınızda benzer olaylarla karşılaştınız mı? Bu olayların örnek olaydaki durumla benzerlik ve farklılıkları nelerdi?

Gönüllü öğrencilerden yanıtlarının alınmasının ardından aşağıdaki açıklama yapılır: *“Sevgili öğrenciler örnek olaylarda da gördüğünüz gibi olası kariyer karar sürecimizde birçok faktör etkili olabilir. Bunlardan akademik başarının etkisi de oldukça önemli bir yere sahiptir.”*

3. Uygulayıcı Ek 3. Ders/Alan Listesini keserek kâğıt bir bardağa koyar. Öğrencilerin de Öğrenci Uygulama Kitapçığı'ndan **Ek 4.** Etki Büyüklüğü ve Alanı Formu'nu açmalarını ister. Aşağıdaki açıklamayı yapar.

“Sevgili öğrenciler şimdi sizden alacağınız kariyer kararı konusunda en çok ve en az etkisi olacağını öngördüğünüz dersleri/alanları düşünmenizi istiyorum. Elimdeki bardakta yer alan ders/alanları sırasıyla sizlere okuyacağım.

a. Sizler de bardaktan çektiğim her ders/alan için düşündüğünüz etki büyüklüğü ölçüsünde 1 ile 10 puan arasında puanlayarak **Ek 4.** Etki Büyüklüğü ve Alanı Formunun alt kısmında yer alan ders/alanın yanındaki kutucuğa yazınız.

b. Ardından Öğrenci Uygulama Kitapçığı'ndan **Ek 4.** Etki Büyüklüğü ve Alanı Formuna üst kısmındaki listeyi en yüksek puandan başlayarak en düşük puana doğru sıralamanızı yazınız.

Örneğin bardaktan “kimya” dersini çektiğimde herkesin bu dersin kendi kariyer karar sürecinde etki büyüklüğünü düşünmesini istiyorum. Bu ders için on üzerinden bir puan verirken on çok etkili bir ise en az etkili şeklinde düşünün. Tüm dersler bittiğinde bu dersi listenizde uygun sıraya yazmanızı istiyorum.”

Öğrencilerin listeleri tamamlanınca gönüllü öğrencilerden listelerini paylaşmaları istenir ve aşağıdaki sorular sırasıyla sorulur:

- ✓ Bu sıralamayı yaparken neye/neden dikkat ettiniz?
- ✓ Yaptığın sıralamayla arkadaşlarının sıralaması arasında benzerlik ve farklılıklar var mı? Varsa nedeni nedir?
- ✓ Arkadaşlarınızın görüşlerini dinledikten sonra listedeki sıralamayı değiştirme fırsatın olsa hangisini neden değiştirdin? Hangi sıraya yazdın?

Gönüllü öğrencilerden yanıtlarının alınmasının ardından aşağıdaki açıklama yapılır:

“Sevgili öğrenciler kariyer sürecinizde ders/alan/dal seçmek oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu seçimlerin sağlıklı olarak yapılması kariyer yolculuğunuzun çok daha sağlıklı olmasına yarar sağlayacaktır.”

4. Uygulayıcı öğrencileri ikiye bölerek eşleştirir ve her gruba onar adet kürdan/ kibrit çöpü/sayma çubuğu verir ardından aşağıdaki açıklamayı yapar.

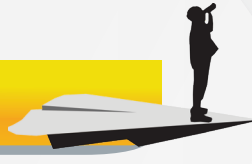
“Sevgili öğrenciler şimdi;

a. Her gruptan bir kişi verdiğim onar adet kürdan/kibrit çöpü/sayma çubuğunu avucunun içine alarak kendi masası/sırasına dağınık bir küme olarak bırakacak.

b. Sonra grup üyelerinin sırasıyla teker teker çöpleri almasını istiyorum.

c. Sırası gelen öğrenci için en önemli olan kural; bir çöpü çekmeye/almaya karar verdiğinde başka bir çöpü hareket ettirmemektir.

d. Çöpü alırken başka bir çöpün hareket etmesi halinde herhangi bir çöpü alamadan sıra otomatik olarak diğer öğrenciye geçecektir.

e. Bütün çöpler toplandığında kimde kaç çöp olduğuna bakın.

f. Elinde en çok çöpü biriktiren oyunun galibi olacaktır.”

İstenilirse uygulama birkaç kez tekrarlanabilir. Ardından öğrencilere şu sorular sırasıyla sorulur:

- ✓ Çöpleri almak için nasıl bir strateji uyguladınız?
- ✓ Hata yaptığınızda veya başardığınızda neler hissettiniz?

Gönüllü öğrencilerin yanıtları alındıktan sonra öğrencilerin Öğrenci Uygulama Kitapçığı'ndan **Ek 5.** Kararımın Sonuçları Formunu açmaları istenir ve aşağıdaki açıklama yapılır.

“Sevgili öğrenciler şimdi sizden formda yer alan kürdan/kibrit çöpü/sayma çubuklarını kariyer karar sürecinizde karşılaşılabileceğiniz zorluklar olduğunu düşünmenizi istiyorum. Her çubukla ilgili balonda yer alan soruları bu doğrultuda yanıtlamanızı istiyorum. Örneğin ilk çubuğun sırasına: bir, alacağınız sorumluluklara: ders çalışma süresini arttırmak, olumlu/olumsuz sonuçlara da: akademik başarımın artması. Şeklinde bir yanıt verilebilir.”

Öğrencilere formu doldurmaları için yeterli süre verildikten sonra aşağıdaki sorular sırasıyla yöneltir.

- ✓ Bu süreçte ne gibi sorumluluklar almanız gereklidir? Sırasıyla hangi çubukları alırdınız?
- ✓ Olası kariyer kararınızın olumlu/olumsuz sonuçları neler olabilir?

Gönüllü öğrencilerden görüşlerinin alınmasının ardından aşağıdaki açıklama yapılır. *“Sevgili öğrenciler kariyer planlama sürecinde vereceğiniz kararların bazı olumlu/olumsuz sonuçları olabilir. Bunları fark etmeniz ve süreçte alacağınız sorumluluklarınızı bilmeniz karşılaşılabileceğiniz sorunlarla baş edebilmenizde oldukça önemlidir.”*

Değerlendirme

Uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar ve öğrencilerin yanıtlarını Öğrenci Uygulama Kitapçığı'ndan **Ek 6.** Etkinlikten Yansıyanlar Formuna yazmalarını ister.

“Geleceğe ilişkin en önemli üç sorumluluğunuzu sırasıyla yazınız.”

Gönüllü öğrencilerden yanıtları alınır ve etkinlik sonlandırılır.

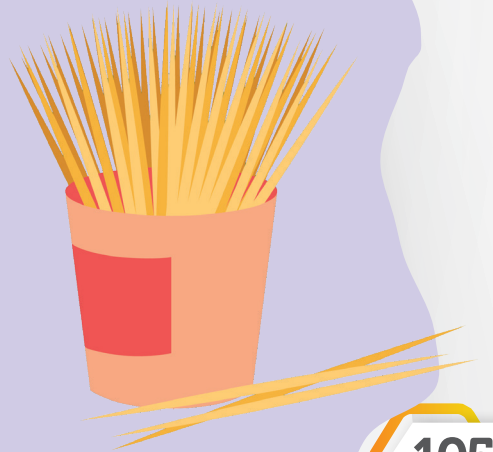
Program Özeti:

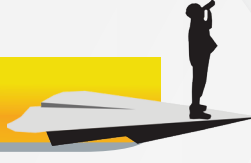
“Sevgili öğrenciler dört oturum ve sekiz etkinlikten oluşan gelecek planlama grup rehberlik programının son oturumu gerçekleştirmiş bulunuyoruz. Bu süreçte kendinizi daha iyi nasıl tanıyabileceğinizi, mesleki seçeneklerinizin neler olabileceğini ve karar verme becerinizi nasıl geliştirebileceğinizi fark ettiğinizi düşünüyorum. Yaşamınızın önemli kararlarından olan kariyer kararınızda bu yolculuğun önemli katkılarının olacağına inanıyorum. Sizlere bu yolculukta başarılar dilerim.”

Program değerlendirme:

Öğrencilerde programın etkisini değerlendirmek için yere/sınıf zeminine sıfırdan(0) yüze(100) kadar onarlı aralıklarla bir dereceleme çizgisi çizilir ve programın kendileri üzerindeki etkisini derecelmeleri ve uygun gördükleri yerde durmaları istenir. Ardından durdukları yer (Örneğin;80.) için görüşleri alınarak çalışma sonlandırılır. Gelecek Planlama Psikoeğitim programının bitiminden sonra uygulayıcı 4 haftalık gözlemleri sonrasında grup üyeleri içerisinde ihtiyaç duyan/tespit edilen öğrencilerle bireysel görüşmeleri başlatır.

Ek 1. Etkiliyim Formu

Örnek olayın sonuçları

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ek 2. Örnek Olaylar Listesi

Örnek Olay 1

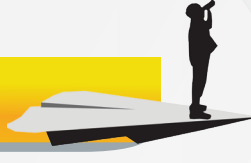
Elif bu yıl Liselere Geçiş Sınavına girecektir. Arkadaşlarının kendisini dışlayacağı endişesiyle sınava hazırlanmak yerine arkadaşlarıyla sürekli pikniğe, kafeye, sinemaya, gezmeye gitmeyi tercih eder. Sınav sonuçları açıklandığında beklediğinden daha düşük puan alır ve olumsuz bir durumla karşılaşır.

Örnek Olay 2

9. sınıfa başlayan Oğuz liselere geçiş sınavına hazırlandığı dönemde okul psikolojik danışmanı tarafından sunulan verimli ders çalışma seminerine katılmıştır. Bu seminerden çok etkilenen Oğuz planladığı mesleğe ulaşmak için verimli çalışma konusunda bir karar alır. Bu doğrultuda hedeflerine ulaşmak için günlük haftalık aylık bir program hazırlar. Bu durum derslerdeki notlarına da olumlu yansır.

Örnek Olay 3

Bünyamin 7. sınıf öğrencisidir. Basketbol oynamayı çok sevmektedir. Beden eğitimi öğretmenin teşvikiyle okul basketbol takımına girer. Spor lisesine girmeye hak kazandıktan sonra da basketbol genç millî takımına girmeyi başarır. Üniversite sınavı yaklaştığında da bu yeteneğiyle ilgili mesleki seçimler yapmayı planlar.

Ek 3. Ders ve Alanlar Listesi

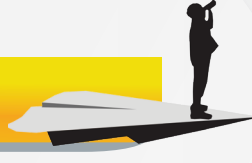
Türk Dili ve Edebiyatı	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
Felsefe	Tarih	Matematik
Kimya	Teknoloji ve Tasarım	Yabancı Dil
Fizik	Coğrafya	Biyoloji
Görsel Sanatlar	Müzik	Bilişim Teknolojileri
Beden Eğitimi ve Spor	Proje hazırlama	Yazılım ve kodlama
Yaratıcı yazarlık	Havacılık ve uzay	Dijital tasarım

Ek 4. Etki Büyüklüğü ve Alanı Formu

Etki büyüklüğü sırası	Ders/Alan
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

Türk Dili ve Edebiyatı (.....)	T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (.....)	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (.....)
Felsefe (.....)	Tarih (.....)	Matematik (.....)
Kimya (.....)	Teknoloji ve Tasarım (.....)	Yabancı Dil (.....)
Fizik (.....)	Coğrafya (.....)	Biyoloji (.....)
Görsel Sanatlar (.....)	Müzik (.....)	Bilişim Teknolojileri (.....)
Beden Eğitimi ve Spor (.....)	Proje Hazırlama (.....)	Yazılım ve Kodlama (.....)
Yaratıcı Yazarlık (.....)	Havacılık ve Uzay (.....)	Dijital Tasarım (.....)

Ek 5. Kararımın Sonuçları

Ek 6. Etkinlikten Yansıyanlar Formu

Geleceğe ilişkin en önemli üç sorumluluğum

1

.....

.....

2

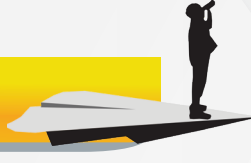
.....

.....

3

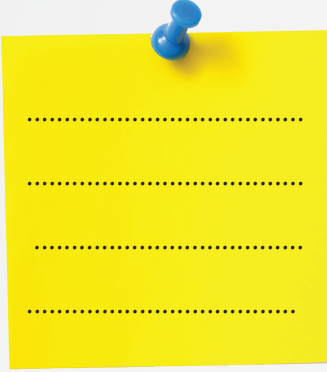
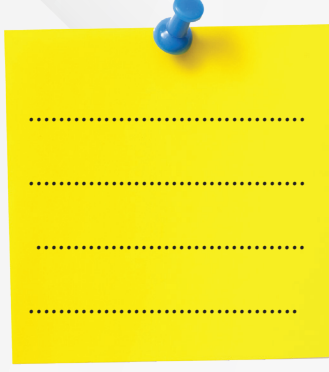
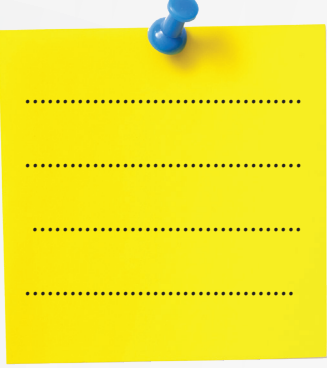
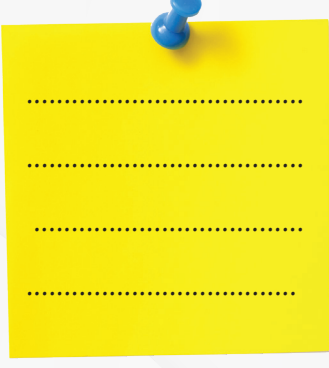
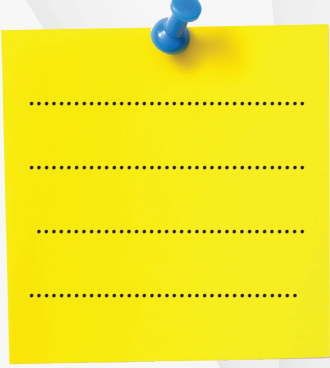
.....

.....

Ek 7. Program Değerlendirme Formu

Program kapsamında hangi becerileri edindiniz?

Program kapsamında edindiğiniz becerileri göz önünde bulundurarak gelişiminizi 0-10 arasında puanlayınız.

KAYNAKÇA

Achter, J. A., & Lubinski, D. (2005). Blending Promise with Passion: Best Practices for Counseling Intellectually Talented Youth. In S. D. Brown & R. W. Lent (Eds.), *Career development and counseling: Putting theory and research to work* (pp. 600-624). John Wiley & Sons, Inc..

Achter, J. A., Lubinski, D., Benbow, C. P. & Eftekhari-Sanjani, H. (1999). Assessing vocational preferences among gifted adolescents adds incremental validity to abilities: A discriminant analysis of educational outcomes over a 10-year interval. *Journal of Educational Psychology*, 91, 777-786.

Adler, A., (2004). Yaşamın anlam ve amacı. Say Yayınları, Ankara
Altınay, D. (2019). Psikodrama 400 Isınma Oyunu ve Yardımcı Teknikler. İstanbul: Epsilon Yayınevi.

Avşaroğlu, S., Deniz, M. E., & Kahraman, A. (2005). Teknik öğretmenlerde yaşam doyumu iş doyumu ve mesleki tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 115-129.

Bacanlı, F. (2018). Özellik-faktör uyumlu kuramlar. İçinde B. Yeşilyaprak (Ed.). *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı kuramdan uygulamaya* (9. baskı, ss. 89-133). Ankara: Pegem Akademi.

Fromm, E. (1995). Erdem ve mutluluk. Ayda Yörükan (çev), Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara,

Gordon, T. (2000). Çocukta dış disiplin mi? iç disiplin mi?. Sistem Yayıncılık

Greene, M. J. (2003). Gifted adrift? Career counseling of the gifted and talented. *Roeper Review*, 25(2), 66-72.

Grothaus, T. I. M., McAuliffe, G., & Craigen, L. (2012). Infusing cultural competence and advocacy into strength based counseling. *The Journal of Humanistic Counseling*, 51(1), 51-65.

Güleç, S., Karaburçak, S., Tatar, V., & Akalan, C. Özel yetenekli lise öğrencilerinin pozitif kariyer planlama tutumlarının incelenmesi ve normal gelişim gösteren popülasyon ile karşılaştırılması. *The Journal Of Social Science*, 4(7), 318-327.

Gysbers, N. C. (1995). Evaluating school guidance programs. *ERIC Digest*. EDO-CG-95-7. <https://www.counseling.org/resources/library/ERIC%20Digests/95-07.pdf>

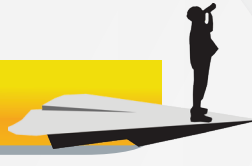
Kırdök, O. (2015). Dokuzuncu Sınıf Öğrencileri İçin Kariyer Kararı Verme Programı. Ragıp Özyürek(Editör). Ankara: Nobel Yayınları

Kırdök, O., & Harman, E. (2018). High School Students' Career Decision-Making Difficulties According to Locus of Control. *Universal Journal of Educational Research*, 6(2), 242-248.

Korkmaz, O. (2021). Kariyer yapılandırma kuramına göre geliştirilen kariyer müdahalesinin etkililiğinin incelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Krumboltz, J. D. (2009). The happenstance learning theory. *Journal of Career Assessment*, 17(2), 135-154.

Kuzgun, Y. (1992). Karar stratejileri ölçeği: Geliştirilmesi ve standardizasyonu. VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları. Ankara: Türk Psikologlar Derneği. s, 161-170.

Kuzgun, Y. (2005). Akademik Benlik Kavramı Ölçeği El Kitabı. Ankara: Nobel Yayınları.

Küçükay, A. (2018). Karar Vermenin Psikolojisi. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, (35), 607-640.

Mitchell, K. E., Al Levin, S., & Krumboltz, J. D. (1999). Planned happenstance: Constructing unexpected career opportunities. Journal of counseling & Development, 77(2), 115-124.

Nazlı, S. (2016) Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı. 6. Baskı. Anı Yay.

Ogurlu, Ü., Sevgi Yalın, H., & Yavuz Birben, F. (2015). Üstün yetenekli çocukların mükemmeliyetçilik özelliklerinin aile tutumu ile ilişkisi. Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 10, 7.

Oksal, A., & Sadioğlu, Ö. (2009). Bursa ili merkez ilçelerindeki okullarda öğrenim gören lise son sınıf öğrencilerinin gelecek zaman perspektifleri üzerine bir çalışma. e-Journal of New World Sciences Academy, 4(1), 1C0011.

Owen, D. W., & Owen, F. K. (2021, 07 05). Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı. Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı Kitabı Web Sitesi: <http://meslekirehberlikvekariyerdanismanligi.kitabi.gen.tr/uygulamalar/yonlendirilmis-hayal-teknigi> adresinden alınmıştır.

Ozcan, D. (2017). Career decision-making of the gifted and talented. South African journal of education, 37(4), 1-8.

Robinson, A., Shore, B. M., & Enersen, D. L. (2021). Best practices in gifted education: An evidence-based guide. Routledge.

Savickas, M. L. (1991). Improving career time perspective. İçinde D. Brown ve L. Brooks (Ed.). Techniques of career counseling (ss. 236-249). Boston: Allyn and Bac.

Savickas, M. L. (1997). Career adaptability: An integrative construct for life span, life space theory. The career development quarterly, 45(3), 247-259.

Savickas, M. L. ve Hartung, P. J. (2012). My career story. www.vocopher.com adresinden erişilmiştir.

Stewart, J. B. (1999). Career counselling for the academically gifted student. Canadian Journal of Counselling and Psychotherapy, 33(1).

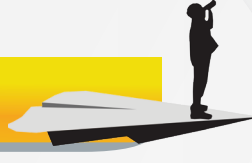
Sürücü, M., Konaş, H., & Bacanlı, F. (2015). Üstün yetenekli ilköğretim öğrencilerinin kariyer gelişimleri. Turkish Studies (Elektronik), 10(15), 801-820.

Şahin, M., Sarı, S. V., Duman, S., Kerimoğlu, U., & Kocaman, T. (2015). Mesleki kararsızlığın yordanmasında kontrol odağı ve mantık dışı inançların rolü. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 5(43), 11-20.

Wellman, F. E. & Moore, E.J. (1975). Pupil personnel services: A handbook for program development and evaluation. U.S. Department of Health, Education, and Welfare, Office of Education. <https://books.google.com.tr/>

Yeşilyaprak, B. (2013). Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığında paradigma değişimi ve türkiye açısından sonuçlar: Geçmişten geleceğe yönelik bir değerlendirme. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 12(1), 97-118

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

NOTLAR:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....